

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางของนานาชาติ สังคมระบบเปิดเสรี มีพื้นฐานทางเทคโนโลยีอันก้าวหน้าและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่ผสมกลมกลืนกับนานาชาติ การเมืองระบอบประชาธิปไตย และเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตระดับสูง มีศักยภาพสูงในการที่จะเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมกลุ่มกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในรูปแบบทวิภาคี กลุ่ม 3 ฝ่าย กลุ่ม 4 ฝ่าย และกลุ่มหลายฝ่าย เศรษฐกิจ ที่เราจะเสริมความเข้มแข็งในการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลกในอนาคตได้อย่างดี แต่จุดด้อยที่สำคัญของไทยในการแข่งขัน ก็คือ ความไม่มีเสถียรภาพทางด้านสังคมและการเมืองของรัฐบาล ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศที่ถูกทำลายหรือทรุดโทรมไป ความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ต่ำ และโครงสร้างทางการศึกษาที่ประชากรส่วนใหญ่ยังจำกัดอยู่ในระดับประถม อัตราเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้นต่ำ ทำให้ไทยขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก

ไทยจะรักษาขีดความสามารถแห่งการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจโลกใหม่ได้ก็ต่อเมื่อได้มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในด้านเป้าหมายและรูปแบบระบบเศรษฐกิจสังคมไทย นโยบายเศรษฐกิจจะหว่านประเทศที่ชัดเจน แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือจะต้องรับเร่งพัฒนาขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ ขีดความสามารถในการต่อสู้ในองค์การเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาการรวมกลุ่มกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาการเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาข้อมูลข่าวสาร และโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรกรรมแบบยั่งยืน การพัฒนาการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์อนาคต การพัฒนาขีดความสามารถในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนคุณภาพชีวิต แต่เหนือสิ่งอื่นใดก็คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการให้การศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังสมองของชาติในการที่จะแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่จะต้องเผชิญในเวลาต่อไป

รูปแบบและลักษณะของอุดมศึกษาไทยอันพึงปรารถนา

ประเทศไทยประเทศหนึ่งจะคงความได้เปรียบกว่าประเทศอื่น ในการแข่งขันในโลกยุคโลกาภิวัตน์นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการมีแผ่นดินอันกว้างใหญ่ไพศาล หรือการมีทรัพยากรธรรมชาติอันเหลือเฟือ แต่ขึ้นอยู่กับการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ หรือพลังสมองที่มีอยู่และสามารถจัดการพลังสมองเหล่านั้นให้ใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติให้พัฒนาก้าวหน้าอย่างมั่นคง

อุดมศึกษาในฐานะที่เป็นขุมกำลังและแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์หรือพลังสมองของชาติ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยได้ประสบภาวะวิกฤตที่ทำลายอุดมศึกษาโดยตรง อันได้แก่ ความด้อยในขีดความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความด้อยในโครงสร้างการศึกษาของชาติ และภาวะวิกฤตที่ทำลายอุดมศึกษาโดยทางอ้อม อันได้แก่ การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของประเทศแบบยั่งยืน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางสังคมและการเมือง ตลอดจนความสามารถในการบริหาร การจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของชาติให้ใช้ได้ให้ประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

ประเทศต้องการการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคลให้เป็นคนดี มีจริยธรรม คุณธรรม มีสุข ครอบครัวยั่งยืน สามารถร่วมมือและผนึกกำลังกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีเศรษฐกิจที่สมดุลย์ มี สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นสังคมที่มีสันติ สามารถอยู่ร่วมและแข่งขันกับนานาชาติได้ เพื่อเป็นประเทศ ชาติที่มีความเข้มแข็งและมั่นคง ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตัวบุคคล และสังคมให้บรรลุสิ่งอันพึงประสงค์นี้

อุดมศึกษาในอนาคตจึงต้องปรับตัวไปตามกระแสแห่งความต้องการของประเทศ ซึ่งจะต้อง เป็นอุดมศึกษาที่เป็นแหล่งแห่งความรู้อันทันสมัย เป็นแหล่งที่สะสมทั้งผู้รู้ องค์ความรู้และเพิ่มพูน ความรู้ ถ่ายทอดความรู้อันทันสมัย สามารถชี้นำและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศได้ เป็นอุดมศึกษาที่ เปิดเสรีให้มีการแข่งขันกันในด้านประสิทธิภาพ คุณภาพและมาตรฐาน เป็นอุดมศึกษาที่เข้าถึงปวงชน ให้บุคคลทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัยและทุกอาชีพได้มีโอกาสศึกษา ให้การศึกษาทั้งต่อเนื่องและตลอด ชีวิต เพื่อความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอและเป็นอุดมศึกษาที่มีความเป็นสากล สามารถร่วมมือหรือแข่งขัน เคียงบ่าเคียงไหล่กับนานาชาติอารยะประเทศได้

บทบาทของอุดมศึกษาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาของชาติเป็นแผน 5 ปี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เริ่มเมื่อปี พ.ศ.2505 มาจนถึงปี พ.ศ.2539 มีรวมทั้งสิ้น 7 แผน

สาระสำคัญในแผนฯ ฉบับที่ 1 นั้นมุ่งขยายโอกาสทางอุดมศึกษาสู่ภูมิภาค มีการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยภูมิภาค แผนฯ ฉบับที่ 2 และ 3 มุ่งผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ โดย เน้นที่ 4 สาขาวิชาหลักคือ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์และแพทยศาสตร์ ได้มี การกล่าวถึงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนความเสมอ ภาคในโอกาสทางการศึกษา ในแผนฯ ฉบับที่ 4 และ 5 มิได้กำหนดสาขาสำคัญที่จะผลิตกำลังคน ระดับสูง ระบุเพียงผลิตบัณฑิตในสาขาตามความต้องการของตลาดและที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนา ประเทศ ในแผนฯ ฉบับที่ 4 ได้มีจุดเน้นที่สำคัญเรื่องการปรับปรุงคุณภาพของอาจารย์และมาตรฐาน การศึกษา ระบบการศึกษาให้มีเอกภาพ วางพื้นฐานการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนและให้เอกชนมีบทบาท ในการแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทรับผิดชอบ ในการเตรียมการและประสานงานการศึกษาในแผนฯ ฉบับที่ 5 โดยเริ่มกล่าวถึงคุณภาพของบัณฑิต เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความรักในจริยธรรมและความเป็นไทย ตลอดจนสร้างสำนึกในการอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข และเป็นแผนฯ แรกที่ได้เน้นการค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทาง วิชาการอย่างเด่นชัด

การลงทุนเพื่ออุดมศึกษาของรัฐตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5 โดยเฉลี่ยอยู่ใน ระดับร้อยละ 0.24, 0.40, 0.44, 0.42 และ 0.42 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GDP) ตามลำดับ หรืออยู่ในระดับร้อยละ 1.70, 2.24, 2.56, 2.56 และ 2.18 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดของ ประเทศตามลำดับ และเป็นร้อยละ 10.14, 13.62, 13.18, 12.74 และ 11.14 ของรายจ่ายเพื่อการ ศึกษาทั้งหมดของประเทศ จัดว่าเป็นระดับค่อนข้างต่ำมากและคงที่ มิได้พุ่งสูงขึ้นตามการขยายตัว

ของเศรษฐกิจงบประมาณเกือบร้อยละ 90 ได้ทุ่มเทไปยังการบริหารและการจัดการศึกษา ที่เหลือเป็นส่วนน้อยประมาณร้อยละ 10 ไปในด้านการวิจัย การบริการทางวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

สัมฤทธิ์ผลที่เกิดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-5 ก็คือการขยายตัวอย่างรวดเร็วของนิสิตนักศึกษาอันเป็นผลจากการกระจายสถาบันอุดมศึกษาสู่ภูมิภาคและการมีมหาวิทยาลัยเปิด 2 แห่งกับการสนับสนุนให้มีการเปิดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสองส่วนหลังนี้ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของผู้ที่เรียนทางด้านนิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เป็นผลดีของประเทศที่ทำให้สัดส่วนของจำนวนผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเข้าใกล้ระดับอุดมศึกษาสู่มวลชนและบัณฑิตที่สำเร็จออกมามากลายเป็นกำลังสำคัญในการรองรับภาคบริการซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา แต่มีผลในทางกลับที่การผลิตบัณฑิตในสาขา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์และแพทยศาสตร์ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ มากและมีได้รับความสนใจส่งผลให้ขาดกำลังคนในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเวลาต่อมา

การลงทุนของรัฐในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ต่ำกว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2-5 คือร้อยละ 0.3 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติหรือร้อยละ 1.96 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดและร้อยละ 10.84 ของงบประมาณเพื่อการศึกษาของประเทศ แต่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้สูงกว่าแผนพัฒนาฯ อื่น ๆ คือเป็นร้อยละ 0.58 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติหรือร้อยละ 3.06 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดของประเทศและเป็นร้อยละ 15.84 ของงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาของประเทศ งบประมาณได้ทุ่มเทไปในด้านการบริหารและจัดการการศึกษาเช่นเดิมคือประมาณร้อยละ 90 ส่วนที่เหลือสำหรับงานด้านอื่น

สาระสำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เน้นการพัฒนาคุณภาพคน มีนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต เน้นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปรับปรุงระบบบริหาร ส่วนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เน้นนโยบายการพัฒนาคุณภาพคน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การกระจายโอกาสทางการศึกษา การศึกษาเพื่อปวงชนและเครือข่ายการเรียนรู้ แต่ในแผนปฏิบัติในอุดมศึกษานั้นเน้นในการส่งเสริมการผลิตกำลังคนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย พัฒนาคุณภาพอาจารย์ ศักยภาพในการวิจัย โดยจัดตั้งสถาบันวิจัย การบริการทางวิชาการ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ความมีอิสระในการบริหารและจัดการ

สัมฤทธิ์ผลที่เกิดก็คือ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของจำนวนนิสิตนักศึกษาในสถาบันราชภัฏและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีอัตราที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับกลับลดลงและในภาพรวมทุกแห่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด สัดส่วนของผู้ที่เรียนสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นจากเดิมเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผู้ที่เรียนในสายสังคมศาสตร์

การลงทุนของรัฐในด้านการวิจัย บริการทางวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐต่ำตลอดมาทุกแผนพัฒนาฯ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาอ่อนแอในด้านเหล่านี้โดยเฉพาะด้านการวิจัย ไม่มีผลงานวิจัยที่เป็นปึกแผ่นเพียงพอที่จะนำไปใช้เพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชาติให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ และต้องพึ่งพาต่างประเทศซึ่งมีขอบเขตจำกัด เพื่อผลประโยชน์ของผู้ให้ทุน การไม่ลงทุนของรัฐทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ อันเป็นการสูญเสียของชาติ ได้แก่ การขาดองค์ความรู้ไทย องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การสูญเสียการใช้พลังสมองของชาติเพื่อทำคุณประโยชน์ให้แก่ ประเทศ การสูญเสียกำลังคณาจารย์ที่มีคุณภาพและคุณภาพที่ตกต่ำลงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนและคุณภาพของบัณฑิตที่จบการศึกษาที่ตกต่ำลง

นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาแต่ละแผน ไม่สอดคล้องต่อเนื่องกัน ไม่มีมาตรการกำกับ ในการนำแผนสู่การปฏิบัติ ยังผลให้ปัญหาต่าง ๆ ยั่วนเวียนอยู่ในจุดเดิม โดยมีได้มีการแก้ไข เช่น ปัญหาเอกภาพทางการศึกษา การกระจายอำนาจการบริหาร การพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ การเพิ่ม ศักยภาพการวิจัย ฯลฯ ในเวลาเดียวกันภารกิจที่กำหนดให้เป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันอุดมศึกษา อันได้แก่ การวิจัย การบริการทางวิชาการ การทำนุบำรุงซึ่งศิลปวัฒนธรรมก็ได้มีการลงทุนให้เป็น รูปธรรม เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ปฏิบัติภารกิจนั้น ๆ อย่างเต็มที่ ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ สร้างวิกฤตให้เกิดขึ้นกับอุดมศึกษาไทยมาจนทุกวันนี้

วิกฤตอุดมศึกษาไทยและทางออก

สังคมไทยให้ความยกย่องต่อสถาบันอุดมศึกษาว่าเป็นแหล่งรวมของบุคคลผู้มีความรู้ ผลิต บัณฑิตเป็นพลังสมองอันสำคัญของชาติ ทำการค้นคว้าวิจัยศิลปวิทยาการ พัฒนาหาองค์ความรู้ใหม่ อยู่เสมอ จึงมีความคาดหวังเป็นอย่างสูง ว่าจะสามารถชี้ นำ ให้ความรู้ช่วยเหลือชุมชนและสังคม ตลอดจนแก้ปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่กลับกลายเป็นว่าสถาบันอุดมศึกษากลับวิกฤตเสียเอง ไม่สามารถชี้ นำ ให้ความรู้หรือช่วยเหลือสังคมดังที่มุ่งหวัง กลายเป็นผู้ตามสังคม และกลับสร้างปัญหา ให้แก่ชาติบ้านเมือง

วิกฤตอุดมศึกษาไทยเกิดจากปัญหาทั้งภายนอกสถาบันและภายในสถาบันเอง ปัญหภายนอก นั้น เกิดจากนโยบายรัฐ การเมือง การลงทุน กฎหมายควบคุม และแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งต้องการการแก้ไข

นโยบายของรัฐบาลด้านอุดมศึกษานั้นไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาล ที่ปรับ เปลี่ยนบ่อย ๆ ไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ ไม่ต่อเนื่องกัน ไม่มีการยึดถือปฏิบัติ และบางครั้งก็สวนทางกัน ทำให้โครงการต่าง ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ รัฐบาลแต่ละรัฐบาลควร จะให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับการพัฒนาการศึกษาของชาติและยึดถือแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ เป็นนโยบายการศึกษาของชาติเป็นหลัก ออกมาตรการต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามนโยบาย อย่างจริงจัง และเป็นแกนนำในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงปฏิรูปอุดมศึกษาของชาติเพื่อให้อุดมศึกษา ของชาติได้พัฒนาทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างแท้จริง

รัฐบาลควรจะให้ความสนใจกับกฎหมายต่าง ๆ ที่ล้ำสมัย ซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตของสถาบันอุดมศึกษา เช่น กฎหมายเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ โดยการแก้ไข ตลอดจนออกพระราชบัญญัติใหม่ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายสนับสนุนทุนอุดหนุนสถาบันอุดมศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับภาษี เป็นต้น เป็นกรณีพิเศษ โดยเร่งรัดและดำเนินการให้สามารถนำออกใช้ได้โดยเร็ว

รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับสถาบันอุดมศึกษา แต่งตั้งรัฐมนตรี ผู้มีความรู้ความสามารถ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถาบันอุดมศึกษามากำกับดูแล และไม่ชักนำการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาของชาติ ควรจะเป็นแผนระยะยาว กำหนดโดยระดับล่าง ระดับบนของสถาบันอุดมศึกษาร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและองค์กรเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ มีกลไกกำกับในการสร้างเอกภาพทางนโยบายการศึกษาของชาติ มีมาตรการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และต่อเนื่องกันจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

การลงทุนด้านการศึกษาที่ต่ำมาตลอด ควรจะเร่งรัดให้สูงขึ้นตามอัตราเพิ่มของรายได้ประชาชาติและให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากลมีการระดมทุนทั้งทางตรงทางอ้อมให้แก่สถาบันอุดมศึกษาได้ ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้เต็มที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทบวงฯ และกระทรวงฯ ซึ่งควบคุมสถาบันอุดมศึกษาควรเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการควบคุมมาเป็นกำกับดูแลและส่งเสริม กระจายอำนาจที่ซ้ำซ้อนกับสภามหาวิทยาลัยให้เป็นอำนาจของสภามหาวิทยาลัยลดขั้นตอน และความล่าช้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ แก่กฎหมายและให้การสนับสนุนในการแก้กฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตของสถาบันอุดมศึกษา ปรับปรุงและใช้ระบบการตรวจสอบติดตามประเมินผลมาทดแทน เพื่อประกันคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา ให้สถาบันอุดมศึกษามีการแข่งขันกันโดยเสรี เพื่อให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น

วิกฤตอุดมศึกษาไทยอันเกิดจากปัญหาภายในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาในระบบราชการ สภามหาวิทยาลัย หน้าที่นโยบายและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย โครงสร้างการบริหาร ผู้บริหาร หลักสูตร คุณภาพอาจารย์และการเรียนการสอน คุณภาพบัณฑิต การวิจัย และความขาดแคลนบุคลากรอันเป็นสิ่งที่ต้องการการแก้ไข

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในระบบราชการไม่ก่อให้เกิดความคล่องตัว และความรวดเร็วในการบริหารและจัดการที่ควรจะต้องแก้ไขเข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

สภามหาวิทยาลัยที่มีความอ่อนแอไม่สร้างสรรค์ ไม่กระจายอำนาจ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบายควบคุมดูแลการบริหาร การจัดการสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงให้เข้มแข็งเพื่อปฏิบัติหน้าที่สำคัญให้แก่มหาวิทยาลัยได้

สถาบันอุดมศึกษาเจริญไร้ทิศทาง ไม่มีการพัฒนาให้ต่อเนื่อง ใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน ไม่สามารถปฏิบัติงานที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะต้องปรับปรุงแก้ไข ให้มีการกำหนดนโยบาย ทิศทาง เป้าหมายและภารกิจที่จะต้องปฏิบัติให้ชัดเจน ทำการพัฒนาให้มีการต่อเนื่อง ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ ได้ประโยชน์สูงสุด สามารถปฏิบัติงานที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมได้

การแบ่งส่วนราชการที่มีมากเกินไปและโครงสร้างการบริหารที่ขาดความเป็นชุมชนวิชาการที่ ควรจะต้องมีการปรับ ยุบ รวม และพัฒนาโครงสร้างให้เป็นชุมชนวิชาการชั้นใหม่

ผู้บริหารที่ไร้ประสิทธิภาพ ไม่รู้ระบบบริหาร ไม่สามารถพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้ต่อเนื่อง ได้ ซึ่งจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการสรรหาการได้มาซึ่งผู้บริหารและจะต้องมีระบบพัฒนาคณากรผู้ บริหารอย่างจริงจัง

ระบบราชการที่มีความล่าช้าขาดความคล่องตัว ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไข ลดความซ้ำซ้อน ขั้นตอนเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและคล่องตัว

หลักสูตรที่ล้าสมัย แยกวิชามากเกินไป มีความซ้ำซ้อน ลอกเลียนซึ่งกันและกัน ไม่มีความ หลากหลาย ขาดความยืดหยุ่น ไม่เป็นสากลและไม่เกิดบูรณาการ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปและเปลี่ยน แปลงให้ทันสมัยไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน มีความหลากหลายเหมาะสมตามความต้องการของผู้เรียน และมุ่งเน้นความเป็นอิสระเสรีในการค้นหาความจริงและปูพื้นฐานให้มีความมองงามทางสติปัญญา ก้าว ทันโลกได้

คุณภาพของอาจารย์ที่ลดลง จำนวนผู้มีคุณภาพน้อยลง ซึ่งจะต้องพัฒนาให้มีจำนวนและ คุณภาพสูงขึ้น กำหนดภาระงานให้เป็นมาตรฐาน มีมาตรการจูงใจ มาตรการสนับสนุน มาตรการ ยกย่อง มาตรการติดตามผลงานและมาตรการฝึกอบรมพัฒนาอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย อยู่เสมอ

วิธีการเรียนการสอนที่ล้าสมัยซึ่งจะต้องปฏิรูปจากการเรียนรู้เป็นการเรียนเพื่อเรียนรู้ ให้มี ปัญญาอันเกิดจากการสัดับการเล่าเรียน การฝึกปฏิบัติคิดพิจารณาเหตุผลและแก้ปัญหาเป็น และการ สอนที่มีการถ่ายทอดในความถูกต้องของเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงกันเป็นระบบ ตามความเหมาะสม และมีประโยชน์พร้อมกับการนำสื่อและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าสู่ระบบการเรียนการสอน

คุณภาพบัณฑิตที่มีมาตรฐานลดลง ขาดการแสวงหาความรู้และขาดคุณสมบัติที่ดี ซึ่งจะต้อง พัฒนาให้เกิดความอยากรู้อยากเรียนควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ ร่างกายและจิตใจ

ความขาดแคลนบุคลากร ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐอันเนื่องมาจากการจำกัดอัตราของรัฐที่ ครอบคลุมทุกหน่วยราชการ ตลอดจนไม่เห็นความสำคัญของสาขาวิชาการพื้นฐานต่าง ๆ ที่จะต้อง พัฒนาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ไทย เช่น โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ซึ่งจะต้องมี การเปลี่ยนแปลงแก้ไข

การวิจัยที่รัฐลงทุนให้น้อย สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทน้อย สร้างองค์ความรู้ใหม่และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการชี้นำ ต่อสังคม ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้น้อย ซึ่งรัฐจะต้องทุ่มเทการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาให้แก่สถาบันอุดมศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยและจะต้องทุ่มทุนเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ปฏิบัติงานด้านการให้บริการทางวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง

อุดมศึกษาสู่การเปิดเสรี

อุดมศึกษาไทยจะต้องเปิดเสรี เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชากรในวัยทำงานที่เพิ่มสูงขึ้น การปรับตัวของแรงงานที่ต้องใช้ความรู้ในระดับที่สูงขึ้น และการปรับสัดส่วนของการเรียนต่อเข้าอุดมศึกษาเพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เป็นพลังสมองของชาติที่สูงขึ้น รัฐไม่สามารถที่จะดำเนินการเป็นด้านหลักอีกต่อไป จะต้องเปิดเสรีให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอุดมศึกษา ให้เอกชนทั้งในและนอกประเทศช่วยลงทุน ระดมทุนหรือร่วมลงทุนในด้านการอุดมศึกษาของชาติ เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันโดยเสรีทั้งด้านประสิทธิภาพ คุณภาพและมาตรฐาน

แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในปัจจุบันจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการผลิตบัณฑิตให้แก่ชาติบ้านเมือง แต่ก็ยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ โดยเฉพาะส่วนใหญ่ยังกระจุกอยู่ในตัวเมืองในแหล่งที่มีเศรษฐกิจดี ไม่กระจายที่ตั้งออกไปตามหัวเมืองและเปิดโอกาสให้ชาวชนบทได้มีโอกาสศึกษา ทั้งยังมีบทบาทน้อยในการผลิตบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นสาขาที่ประเทศต้องการสูง รวมไปถึงด้านการวิจัย การให้บริการทางวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและของต่างประเทศมีลักษณะหลวม ๆ เป็นความร่วมมือระหว่างตัวบุคคลมากกว่าสถาบัน ไม่เป็นปีกแผ่นมั่นคง การปฏิบัติการให้ความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจและพัฒนาวิชาการนั้นมีน้อยมาก รัฐยังให้ความช่วยเหลือต่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนน้อย ไม่ได้มีมาตรการที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังดังที่ประเทศพัฒนาหลายประเทศได้ดำเนินการ

รัฐจะต้องยอมรับในบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านการดำรงอยู่ การแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของรัฐ การมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชาติในการผลิตพลังสมอง การวิจัย การให้บริการทางวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ จำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือต่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างจริงจัง โดยมีมาตรการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากกองทุนหมุนเวียนเงินยืมดอกเบี้ยต่ำแล้ว ควรจะมีกองทุนสมทบ การลงทุนร่วม การลงทุนให้ทางอ้อม มาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางภาษี สนับสนุนให้สถาบันเอกชนกระจายไปตามท้องถิ่น ชักนำสถาบันอุดมศึกษานานาชาติที่มีชื่อเสียงมาลงทุน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความมั่นคง มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเข้าสู่ระบบสากลได้

ทางออกทางหนึ่งที่รัฐควรจะดำเนินการก็คือ การจัดตั้งคณะกรรมการภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาอุดมศึกษาของชาติควบคู่กับกรรมการภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว การพัฒนาอุดมศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจควรจะทำควบคู่ไปกับพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านสังคม วัตถุประสงค์ของกรรมการชุดนี้ก็เพื่อให้เอกชนมีส่วนร่วมกับรัฐอย่างแท้จริงในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ทำหน้าที่เสริมสร้างการศึกษาของชาติให้เป็นเอกภาพทางนโยบาย ระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติให้เป็นไปตามแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างความกดดันและกระตุ้นเตือนให้สถาบันอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงให้ทันต่อโลก มีการแข่งขันในด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ ตรวจสอบ ประเมินผลและประกันคุณภาพ ตลอดจนพัฒนานโยบายและมาตรการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจเอกชน ในการนำอุดมศึกษาสู่ปวงชน การวิจัยและพัฒนาการบริการทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดความรู้สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง มีกองทุนเพื่อพัฒนาอุดมศึกษาของชาติที่ควรจะได้มาจากกองทุนเบื้องต้นที่รัฐสนับสนุน กองทุนสมทบ กองทุนจากเงินเหลือจ่ายประจำปี กองทุนจากโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ คณะกรรมการฯ ควรจะมีหน้าที่ผลักดันให้รัฐออกมาตรการทางอ้อมต่าง ๆ เช่น มาตรการทางภาษี การลดหย่อนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการศึกษา การแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เกิดความคล่องตัว เพื่อช่วยเหลือนสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

อุดมศึกษาสู่ปวงชน

ภายใต้กระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ความรู้ต่าง ๆ ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และภายใต้ความกดดันที่พลเมืองของชาติจะต้องมีความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้มีสมรรถภาพและความเข้มแข็งเพียงพอที่จะแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องเพิ่มบทบาทสำคัญในการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ปวงชน โดยใช้กลไกของสื่อการสอนทางไกลที่ทันสมัย ให้การศึกษาในหลักสูตรต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกระดับทุกอาชีพ ทุกชุมชนและท้องถิ่นโดยไม่จำกัดเวลา

ประเทศต่าง ๆ ที่ตระหนักถึงความสำคัญทางด้านนี้ เช่น มาเลเซีย ญี่ปุ่น อังกฤษ และออสเตรเลีย ต่างก็กำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติและเป้าหมายที่เด่นชัดพร้อมกับการดำเนินการเพื่อนำอุดมศึกษาสู่ปวงชนในชาติของตน ประเทศไทยไม่เคยมีนโยบาย เป้าหมาย แผนปฏิบัติการ มาตรการ และการดำเนินการอันเด่นชัดในเรื่องนี้

การนำอุดมศึกษาสู่ปวงชนมีความสำคัญสำหรับประเทศไทยอย่างยิ่ง เพราะระดับการศึกษาของประชากรไทยอยู่ในระดับที่ต่ำตั้งแต่ระดับผู้นำท้องถิ่นไปถึงระบบแรงงานที่ต้องการแรงงานฝีมือ และจำนวนประชากรที่ต้องการระดับความรู้ที่สูงขึ้น ซึ่งความรู้ในระดับประถมและมัธยมไม่สามารถจะนำมาใช้เป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาประเทศได้เพียงพอ การยกระดับการศึกษาของประชากรไทยจึงต้องแทรกด้วยความรู้ระดับอุดมศึกษาที่จำเป็นเข้าไปด้วยในทุกองค์กรและทุกชุมชน สถาบันอุดมศึกษาไทยจึงต้องเพิ่มภาระและบทบาทมากขึ้นในการกระจายโอกาสทางการศึกษา

โดยภารกิจดังกล่าว การสร้างเอกภาพทางนโยบายให้แก่สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นที่จะต้องทำให้เป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป้าหมายหลักของการศึกษาของชาติเป็นเป้าหมายเดียวกัน กำหนดเป้าหมายรองและภารกิจหลักให้แก่กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาแตกต่างกันไป ให้มีเป้าหมายรองที่ชัดเจน แบ่งภารกิจและความรับผิดชอบที่แตกต่างกันเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนแต่สามารถประสานกันได้ กระจายอำนาจการบริหารและจัดการเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ดำเนินการจัดการอุดมศึกษาให้ได้ดุลยภาพระหว่างประสิทธิภาพ ความเสมอภาคและคุณภาพมาตรฐาน จัดให้หลักสูตรมีความหลากหลายทั้งเป็นหลักสูตรที่มีปริญญาและไม่มีปริญญา หลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถต่อเนื่อง และบุคคลหรือชุมชนสามารถเลือกเรียนได้ และให้สามารถเรียนต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

เพื่อให้เป็นเอกภาพสถาบันอุดมศึกษาไทยควรแบ่งเป็น 3 ระบบย่อย คือระบบมหาวิทยาลัย เน้นการให้การศึกษาระดับสูง ปริญญาตรี โท เอก หลายสาขาวิชา มุ่งสู่ความทันสมัยและระดับสากล เพื่อแข่งขันกับนานาชาติได้ ระบบสถาบันอุดมศึกษาระดับสูง เน้นการให้การศึกษาระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี อุดมศึกษาทั่วไปและปริญญาโท เฉพาะบางสาขาวิชา มุ่งอุดมศึกษาสู่ปวงชนและอุดมศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นได้ และระบบวิทยาลัยหรือวิทยาลัยวิชาชีพ เฉพาะ เน้นการให้การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า มุ่งอุดมศึกษาเฉพาะกลุ่มเพื่อสามารถประกอบอาชีพเฉพาะการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต ระบบทั้งสามนี้เชื่อมต่อถึงกันด้วย เครือข่ายสารสนเทศ สามารถประสานและพึ่งพาซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกันได้

การประกันคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษา

การประกันคุณภาพและมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาเป็นหัวใจที่สำคัญของการศึกษาของชาติ เนื่องจากเป็นสิ่งที่จะทำให้ประชาชนในชาติได้มั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาได้ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ได้ครบสมบูรณ์ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้ผลผลิตของการศึกษา ได้คุณภาพมาตรฐาน สามารถนำพาประเทศบ้านเมืองให้เจริญพัฒนาก้าวหน้าตามเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ประเทศที่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกาและแคนาดา ได้วางมาตรการในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษาอย่างมีระบบ มีความชัดเจนและมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่ให้ปฏิบัติตั้งแต่หน่วยเล็กคือบุคคล ไปจนถึงองค์กร มีทั้งการประเมินตนเองและจากบุคคลภายนอก มีทั้งองค์กรของรัฐ เอกชน องค์กรวิชาชีพ ตลอดจนสื่อมวลชน คอยตรวจสอบติดตามประเมินผลคุณภาพและมาตรฐาน โดยกระทำอย่างต่อเนื่องและเผยแพร่สู่สาธารณชน

สถาบันอุดมศึกษาไทยมีลักษณะคล้ายกับหลายประเทศในเอเชียที่รัฐทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งความเข้มงวดกวดขันแตกต่างกันไปแล้วแต่กรณี เช่น ในญี่ปุ่นค่อนข้างจะเข้มงวดกวดขันจนทำให้หลักสูตรการศึกษาเป็นรูปแบบเดียวกันหรือเป็นเอกรูป ซึ่งญี่ปุ่นกำลังจะปฏิรูปเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมในทศวรรษใหม่นี้ สำหรับในประเทศไทยความเข้มงวดกวดขันมีน้อย

โดยเน้นไปที่การรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เปิดใหม่ หลักสูตรใหม่ กำลังคนใหม่ที่จะเข้าสู่ระบบ ตลอดจนการแต่งตั้งตำแหน่งทางวิชาการภายใต้ระบบราชการ ซึ่งยังขาดความอิสระ ความคล่องตัว แต่ที่สำคัญก็คือไม่มีระบบของการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลคุณภาพและมาตรฐาน การบริหารและการจัดการองค์การสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและอุดมศึกษาในกำกับ ตลอดจนไม่มีองค์กรเอกชน สื่อมวลชนคอยตรวจสอบ องค์กรวิชาชีพนั้นมียูบง้างที่ช่วยตรวจสอบ เช่น ทางด้านแพทยศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ แต่ก็เน้นในเรื่องมาตรฐานหลักสูตรและไม่มี การตรวจสอบหลังจากที่ได้รับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ไปแล้ว

การที่ไม่มีมาตรการในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษานี้ ส่งผลให้มีการละเลยต่อหน้าที่อันพึงรับผิดชอบและปฏิบัติ ความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของตน ตลอดจนผลกระทบไปสู่ความอ่อนแอและวิกฤตอุดมศึกษาของสถาบันในด้านต่าง ๆ ในท้ายที่สุด การติดตามตรวจสอบและประเมินผลที่กระทำเป็นระบบและอย่างต่อเนื่องจะส่งผลดีให้หลายประการ อันได้แก่ การกระตุ้นเตือนให้บุคคลในสถาบันรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีความชัดเจนในภาระหน้าที่ที่คาดหวังและสนองตอบต่อผลการปฏิบัติงาน จุดเด่นที่ได้พัฒนาขึ้นและจุดด้อยที่จะต้องแก้ไข ใช้เป็นมาตรการในการวัดผลตอบแทนของ การปฏิบัติงาน ซึ่งสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นหรือช่วยให้หน่วยงานได้รับการสนับสนุนจากผู้ให้ทุน ตลอดจนสามารถวางแผนและพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานให้ถูกทิศทาง ซึ่งล้วนแล้วแต่จะเป็นการนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของสถาบันในท้ายที่สุด

การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทั้งทบวงและสถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการ ทบวงฯ จะต้องแก้ไขการดำเนินการต่าง ๆ ในการประกันคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่เหมาะสมให้หมดสิ้นไปและร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาได้สังกัดวางมาตรการให้การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลในกิจการต่าง ๆ ของทบวงฯ และของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นระบบ มีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง โดยกระทำเป็นลำดับของกิจกรรม อันได้แก่ การกำหนดภารกิจเป้าหมายเชิงคุณภาพมาตรฐานให้ชัดเจน วางแผนและดำเนินการกิจกรรมเป็นขั้นตอน ดำเนินการการติดตาม ตรวจสอบประเมินผล ทำการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพพัฒนาวิธีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลให้คงไว้ซึ่งความเป็นธรรม ความถูกต้องและปรับเปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ สถานการณ์ ตลอดจนประกาศถึงระดับคุณภาพมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาสู่สาธารณชนให้ได้รับทราบอยู่เสมอ

อุดมศึกษาไทยกับการเข้าสู่ระบบนานาชาติ

อุดมศึกษาไทยจะทันสมัยและทันโลกก็ต่อเมื่ออุดมศึกษาไทยสามารถพัฒนาเข้าสู่ระบบสากลหรือนานาชาติได้ อุดมศึกษาไทยจะต้องมีความสัมพันธ์กับนานาชาติ สามารถดูดซับองค์ความรู้และทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพจากนานาชาติเข้าสู่คลังแห่งความรู้ ถ่ายทอดความรู้อันทันสมัยสู่ชนชาวไทยและชาวโลก สามารถสร้างสรรค์ความกลมกลืนหรือดุลยภาพระหว่างสังคม วัฒนธรรมไทย ความเป็นไทยกับความเป็นสากลสัมพันธ์กับชนชาติอื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติได้ในประชาคมโลก

ประเทศต่าง ๆ ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา ออสเตรเลียต่างตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของตนให้มีความทัดเทียมกับนานาชาติ ได้ปฏิรูปสถาบันอุดมศึกษาและปรับบทบาทให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลกซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านของไทย มีหลายประเทศที่เร่งรัดพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของตนเพื่อให้เจริญรุดหน้าสนองตอบต่อความต้องการของประเทศ

ประเทศมาเลเซียได้วางเป้าหมายที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอันดับแรกสุด ได้มุ่งในการสร้างเอกภาพทางการศึกษา พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในด้านคุณภาพ ประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เร่งระดมทุนร่วมกับเอกชนพัฒนา เพิ่มนักศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ทันกับความต้องการของประเทศ อนุญาตให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่มีชื่อเสียงเข้ามาเปิดวิทยาเขตในประเทศ โดยมีเป้าหมายที่จะให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลางของการศึกษานานาชาติ นำอุดมศึกษาเข้าสู่สากลและดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียน

ประเทศสาธารณรัฐเวียดนามมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาประเทศ เร่งระดมทุนทั้งเงินช่วยเหลือและเงินกู้จากต่างประเทศมาพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของตน โดยเน้นที่คุณภาพและขยายโอกาสทางการศึกษา สร้างเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ อนุญาตให้ต่างประเทศเข้ามาตั้งวิทยาเขตเพื่อพัฒนาอุดมศึกษาสู่ระบบสากล

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เร่งรัดพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของตนรอบด้าน ตั้งแต่การปรับปรุงสภาพทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา ปฏิรูประบบการบริหารและจัดการ ปรับเปลี่ยนจากระบบรัฐควบคุมมาเป็นระบบรัฐกำกับ พัฒนาสาขาวิชาการที่สำคัญ จัดตั้งระบบบริการอุดมศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาหนึ่งถึงร้อยสถาบัน เพื่อเร่งรัดให้การสนับสนุนที่จะเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก

ประเทศฟิลิปปินส์ได้มุ่งปฏิรูปการบริหารและจัดการสถาบันอุดมศึกษา ให้ออกจากระบบราชการ เปลี่ยนบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นสถาบันผลิตบุคลากรเพื่อป้อนตลาดแรงงาน มุ่งในความสมดุลระหว่างความเป็นเลิศทางวิชาการกับความต้องการของสังคม ความสมดุลระหว่างความรู้และภาคปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับอุตสาหกรรมและเอกชน มุ่งในคุณภาพทางปัญญาของคน และจัดกระบวนการประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาใหม่

ประเทศอินโดนีเซียมุ่งในการปรับปรุงคุณภาพอาจารย์และคุณภาพบัณฑิตที่ผลิตออกไป ได้เพิ่มบทบาทของเอกชนในอุดมศึกษามากขึ้น ขยายโอกาสทางการศึกษา ขยายอาชีพและเชื่อมโยงอุดมศึกษาเข้ากับอุตสาหกรรม

อุดมศึกษาของประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้จึงมีโอกาที่จะล้ำหน้าประเทศไทยไปได้มาก ด้วยความตั้งใจจริงของรัฐบาลของประเทศเหล่านั้นที่จะพัฒนาอุดมศึกษาภายในประเทศให้เจริญ

ประเทศอินเดียพยายามจัดหาแหล่งทุน เพิ่มการลงทุนของภาคเอกชนเพื่ออุดมศึกษามากขึ้น เพิ่มจำนวนคณาจารย์และนักศึกษาทั่วประเทศเน้นการศึกษาด้านสหวิชาการ การใช้สื่อทางไกลในการเรียนการสอน ประสมประสานกันระหว่างการเรียนหลักสูตรปกติและหลักสูตรทางไกลและความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่ปฏิรูปอุดมศึกษาเพื่อเตรียมเข้าสู่โลกยุคโลกาภิวัตน์มากที่สุด มีการรื้อระบบภายในสถาบันอุดมศึกษา ยกเลิกโครงสร้างและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เคยใช้ควบคุมสถาบันอุดมศึกษา สร้างระบบใหม่ขึ้นให้มีการประเมินตนเอง ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนใหม่ สร้างความหลากหลายของหลักสูตรให้นิสิตมีโอกาสเลือกเรียนตามความต้องการเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้ทัน เร่งรัดในการปรับปรุงบัณฑิตวิทยาลัย เพิ่มนักวิจัยและทุนอุดหนุนการวิจัย โดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ปรับปรุงประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษา ขยายบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการรองรับการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนของตนมีความรู้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ/ และเน้นการแลกเปลี่ยนความร่วมมือกับนานาชาติ โดยมีเป้าหมายที่ให้อุดมศึกษาของตนมีคุณภาพเป็นมาตรฐานสากลและสามารถแข่งขันกับตะวันตกได้

ในส่วนของประเทศเกาหลีใต้ได้มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษามากกว่าปริมาณ ทุ่มการลงทุนด้านการศึกษามากมาย มุ่งเป้าหมายไปที่ความต้องการการศึกษาของประชาชน ให้อิสระแก่การบริหารการศึกษาของท้องถิ่น จัดการบริหารด้านการศึกษาให้เข้าระบบ พัฒนาคณาจารย์ ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการให้การศึกษา พัฒนากำลังคนโดยเน้นที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและมีเป้าหมายให้อุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยเน้นที่คุณภาพของบัณฑิตให้มีบุคลิกภาพที่ดี ความเป็นเลิศในวิชาการความมีอิสระเสรีในเชิงความคิด สำนึกในความเสมอภาคและมุ่งหวังในอนาคตที่ดีกว่า

ระบบอุดมศึกษาและการบริหารจัดการอุดมศึกษาของประเทศอังกฤษจัดว่าดีที่สุดในกลุ่มประเทศยุโรปด้วยกัน กระนั้นก็ตามอังกฤษได้มีแผนปฏิรูปอุดมศึกษาของตนเพื่อการแข่งขันในระดับสากล โดยดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพเข้าสู่สถาบัน ยกกระดับประสิทธิภาพการเรียนการสอน เร่งรัดพัฒนาความรู้พื้นฐาน ความรู้ประยุกต์และแนวทางแก้ปัญหา ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด รองรับนิสิตให้ได้สูงสุดด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส รักษามาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีเป้าหมายที่การแข่งขันระดับสากล

ประเทศออสเตรเลียมุ่งปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นที่เอกภาพทางนโยบาย จัดสถาบันอุดมศึกษาเข้าเป็นระบบและเครือข่าย จัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรม ปรับปรุงระบบบริหารและการจัดการทั้งด้านการเงิน บุคลากร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรคุณภาพของหลักสูตร มุ่งเน้นความต้องการของชาติในอนาคต การพัฒนาแรงงานกำลังคนตามความต้องการของประเทศ การให้ความช่วยเหลือนิสิตและบุคคลที่ด้อยโอกาสด้วยงบประมาณที่สูง จัดการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้อุดมศึกษาเป็นสินค้าส่งออก ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้าไปเรียนเพื่อทำรายได้ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาและแก่ประเทศ

แคนาดาประสบผลสำเร็จในด้านวิทยาลัยชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของสังคมมาก ในด้านสถาบันอุดมศึกษานั้นรัฐยังต้องสนับสนุนงบประมาณในระดับสูง การจัดสรรงบประมาณอาศัย คณะกรรมการกลางของรัฐบาล มีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล เพื่อประกันคุณภาพกันบ่อย ๆ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวตลอดเวลา โดยเฉพาะการปรับโครงสร้างของมหาวิทยาลัย การยุบ คณะ ภาควิชา ในด้านการวิจัยรัฐจัดตั้งกองทุนขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อเลือกสนับสนุนงานวิจัยดีเด่นของ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ร่วมกับภาคเอกชนและสร้างเป็นเครือข่าย ทำให้เกิดเอกภาพของทางการวิจัยและ ระดมสรรพกำลังนักวิจัยเข้าเครือข่าย ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เป็นการพัฒนาศาสนาบัณฑิตศึกษา มากยิ่งขึ้น

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยในการที่จะพัฒนาเข้าสู่ระบบนานาชาตินั้น ได้มีความร่วมมือ กับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในลักษณะของบันทึกความจำ ข้อตกลง หรือความร่วมมือในรูปแบบ ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากแทบทั่วโลก แต่บันทึก ข้อตกลงและความร่วมมือเหล่านี้เป็นไปในลักษณะ หลวม ๆ การปฏิบัติอย่างจริงจังมีน้อยมาก โครงการนานาชาติ นักศึกษาต่างชาติ วิเทศคดีศึกษา ตลอดจนเครือข่ายสารสนเทศร่วมกับต่างประเทศมีน้อย ความช่วยเหลือที่ไทยให้กับต่างประเทศเป็น ในรูปแบบของการดูงานแก่ประเทศต่าง ๆ แทบทั่วโลก แต่ทุนการฝึกอบรมและการศึกษายังน้อย การ ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนมีน้อย อุปสรรคปัญหาเรื่องภาษามีมาก ในสายตาของต่างประเทศ สถาบันอุดมศึกษาไทยที่ไม่ได้มาตรฐานนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก และจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ต่างประเทศที่มาประเมินมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศไทย ระบุว่าไทยจะต้องแก้ไขในสิ่งต่าง ๆ มาก โดยเฉพาะนโยบายและทิศทางการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรจะต้องชัดเจนมากกว่าที่ ทำกันอยู่ จะต้องเพิ่มคุณภาพของคณาจารย์ โดยการให้ไปศึกษาในปริญญาสูงให้มากกว่าเดิม การ คัดเลือก บุคลากรเข้ามาเป็นคณาจารย์จะต้องให้มีมาตรฐานดีกว่าที่กำลังทำกันอยู่ ต้องมีโครงการ พัฒนาอาจารย์โดยเฉพาะเพื่อให้มีประสบการณ์ในการเรียนการสอน การฝึกทักษะ การวิจัยและ ต้องเตรียมคนให้รู้จักใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนและการวิจัย

โอกาสของสถาบันอุดมศึกษาไทยในระบบนานาชาตินี้มีอยู่มาก เพราะไทยได้เปรียบมากกว่า ชาติอื่น ๆ ในด้านภูมิศาสตร์ สังคมระบบเปิด พื้นฐานศิลปวัฒนธรรม การเมืองระบอบประชาธิปไตย เศรษฐกิจที่เจริญเติบโตในระดับสูง การกระจายทั่วภูมิภาคของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้เอกชน ไทยยังมีความสามารถสูงในการประกอบธุรกิจและการลงทุนที่พร้อมที่จะลงทุนด้านอุดมศึกษา ตลอด จนความนิยมให้การศึกษาต่อบุตรหลานของประชาชน ด้วยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเหล่านี้ สถาบัน อุดมศึกษาไทยมีโอกาที่จะพัฒนาก้าวเข้าสู่ระบบสากลได้ง่ายขึ้น แต่จะต้องมีแผนพัฒนาและดำเนิน การอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ชัดเจน นอกจากจะต้องปรับเปลี่ยน รื้อระบบและพัฒนา สถาบันให้ได้คุณภาพและมาตรฐานแล้ว จะต้องพัฒนาความเข้มแข็งเฉพาะทางให้ปรากฏในแต่ละ สถาบัน เพื่อดึงดูดสายตาชาวโลกเข้ามา สถาบันอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคจะต้องพัฒนาตนเองให้สอดคล้อง กับ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาค สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบัน อุดมศึกษาในประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศพัฒนา และดำเนินการให้เกิดการปฏิบัติ ในความร่วมมือกันอย่างจริงจัง จะต้องพัฒนาหลักสูตรและสร้างบรรยากาศภายในสถาบันอุดมศึกษา

ให้มีบรรยากาศนานาชาติมากขึ้น โดยเป้าหมายที่จะให้ประเทศไทยเป็นศูนย์อุดมศึกษานานาชาติที่มี
อุดมศึกษาเป็นสินค้าส่งออก ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนเป็นรายได้ของสถาบันฯ และของ
ประเทศ

การปรับเปลี่ยน รื้อระบบและปฏิรูปอุดมศึกษาไทย

วิกฤตอุดมศึกษาไทยได้ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติอย่างกว้างขวาง สร้างความสูญเสียให้แก่
ทุกฝ่ายทั้งในด้านส่วนบุคคล อันได้แก่ นิสิตนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอง
ความสูญเสียของชุมชนและสังคม ตลอดจนความสูญเสียของชาติบ้านเมืองในลักษณะต่าง ๆ กัน
อันเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไข

การแก้ไขวิกฤตอุดมศึกษาไทยนั้นมิใช่เป็นการแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพียง
อย่างเดียว แต่เกิดขึ้นจากความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของอุดมศึกษาของชาติด้วย
อันได้แก่ ความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารและจัดการ การขยาย
การศึกษาภายใต้งบประมาณที่จำกัด ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ การขยาย
วิชาการใหม่ ๆ ให้ทันโลก ขยายการอุดมศึกษาสู่ปวงชน ความจำเป็นที่จะต้องเปิดอุดมศึกษา โดยเสรี
กำกับดูแลให้อุดมศึกษาได้คุณภาพและมาตรฐาน ความจำเป็นในด้านเสรีภาพของการดำเนินงานและ
ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้เกิดในสถาบันอุดมศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลง รัฐจะต้องยอมรับว่าการ
ต่อสู้ด้วยพลังสมองและทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสำคัญที่สุดในโลกยุคโลกาภิวัตน์ รัฐจะ
ต้องทุ่มเททรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาอันเป็นแหล่งเพาะ สะสมพัฒนา
และผลิตมันสมองของชาติให้มีความเข้มแข็ง สามารถปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ตามความต้องการของ
ชาติได้ จะต้องเปลี่ยนจากระบบควบคุมมาเป็นระบบส่งเสริมสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษา ให้อุดม
ศึกษาเปิดเสรีเข้าถึงปวงชน มีความทันสมัยสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ รัฐจะต้องส่งเสริมสนับสนุน
ให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถเลี้ยงตนเองและพึ่งพาตนเองให้มาก ๆ ยิ่งขึ้น จะต้องดำเนินการให้
สถาบันอุดมศึกษามีเอกภาพทางนโยบาย มีแผนพัฒนาที่เป็นระบบต่อเนื่อง มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ
และเป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลที่ชัดเจน มีมาตรการการลงทุนกำกับในภารกิจนั้นอย่างครบถ้วน
ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยชักนำ
ให้มีการปรับเปลี่ยน รื้อระบบและปฏิรูปการบริหารจัดการด้านอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพ
คุณภาพและมาตรฐานตลอดเวลา

ลักษณะของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคตที่น่าจะเป็นก็คือ มีขนาดพอเหมาะที่จะบริหาร
และจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยประชาชนมีส่วนร่วม
ในการกำกับดูแลรักษาผลประโยชน์และใช้ประโยชน์ มีการใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยในการเรียน
การสอน มีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ พัฒนาบุคลากรและนิสิตนักศึกษาให้ได้คุณภาพมี
จริยธรรมและคุณธรรม ผลิตบัณฑิตมุ่งในคุณภาพพอ ๆ กับปริมาณ มีความหลากหลายในการ

จัดหลักสูตรตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน มีการลงทุนเพื่อผลประโยชน์ของสถาบันและชุมชน มีเครือข่ายสัมพันธ์ร่วมกับองค์กรอื่น ดุดชัดองค์ความรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เข้าสู่ระดับสากล

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยน รื้อระบบและปฏิรูปอยู่เสมอเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ และให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก รัฐจะต้องเป็นแกนนำในการปรับเปลี่ยนเหล่านี้และการปรับเปลี่ยนจะต้องร่วมมือดำเนินการด้วยกันทุกฝ่าย

สถาบันอุดมศึกษามีทางเลือกในการปรับเปลี่ยนไป 4 ทาง ทางแรกคือรื้อปรับระบบภายในสถาบันในระบบราชการ ซึ่งมีมาตรการหลายอย่างสามารถทำได้ อันได้แก่ มาตรการทั่วไปประกอบด้วย การกระจายอำนาจการบริหาร การลดขั้นตอนของการทำงาน การลดตำแหน่งที่ไม่จำเป็น การมอบหมายภาระหน้าที่การงานที่ชัดเจนและครบถ้วน การจัดการให้มีความคล่องตัว การมีหนังสือคู่มือปฏิบัติงานที่ละเอียดและชัดเจน มาตรการการปรับองค์กรหรือโครงสร้างของสถาบันอันประกอบด้วย การพัฒนาสถาบันให้มีเอกลักษณ์ของความเป็นเลิศทางวิชาการเฉพาะทาง การพัฒนาหน่วยงานวิจัย สถาบัน การพัฒนาเครือข่ายข้อมูล ข่าวสาร และยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น มาตรการการปรับระบบบริหารและการจัดการ อันประกอบด้วย การปรับสภาพมหาวิทยาลัยให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง การสรรหาผู้บริหารที่มีคุณภาพ การจัดการอุดมศึกษาให้ได้คุณภาพ คุณภาพของหลักสูตร การปฏิรูปการเรียนการสอนและการจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลตนเอง

ทางเลือกที่สองที่สถาบันอุดมศึกษาจะพัฒนาได้ นอกจากการรื้อ ปรับระบบภายในแล้ว คือการจัดระบบผสมผสานกับระบบราชการภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยระดมทรัพยากรที่มีอยู่ ประกอบการหารายได้ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเงินนอกงบประมาณเข้าสู่สถาบันฯ อันได้แก่ รายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาจากหลักสูตรปกติ หลักสูตรพิเศษ หลักสูตรสอนทางไกลและนักศึกษาต่างชาติ รายได้จากงานวิจัยอันประกอบด้วย งบประมาณวิจัย ผลผลิตจากงานวิจัย ลิขสิทธิ์ประโยชน์และทรัพย์สินทางปัญญา รายได้จากงานบริการ อันประกอบด้วยการจัดการประชุม สัมมนา หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การรับทดสอบมาตรฐานสินค้าและสิ่งประดิษฐ์ การเปิดสถานบริการวิชาการ การเป็นที่ปรึกษาให้แก่ธุรกิจเอกชน รายได้จากการร่วมลงทุน การลงทุนโดยตรงและการรับบริจาค นำรายได้เหล่านี้เข้าระบบบริหาร และจัดการเป็นเงินนอกงบประมาณสมทบผสมผสานเข้ากับเงินงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา เช่น เป็นเงินเพิ่มพิเศษเพื่อรักษาคณาจารย์ที่มีคุณภาพสูง

ทางเลือกที่สามก็คือ การจัดระบบคู่ขนานระหว่างระบบราชการกับระบบที่ไม่เป็นราชการ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถจะทำได้โดยจัดตั้งหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการที่ไม่ใช่ระบบราชการทำกิจกรรมที่มุ่งหวังผลกำไรหรือผลประโยชน์ตอบแทน เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สถาบันวิทยบริการ สถาบันพัฒนาผลงานวิจัย สถาบันศึกษานานาชาติ ศูนย์บริการอุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นแหล่งหารายได้เงินนอกงบประมาณ คู่ขนานไปกับการใช้งบประมาณที่เป็นระบบราชการอันเป็นแหล่งที่มีการบริหารจัดการโดยไม่หวังผลกำไร

ทางเลือกที่สี่ ก็คือ การปฏิรูปสถาบันอุดมศึกษาให้ออกนอกระบบราชการตามรูปแบบของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ซึ่งทำให้เกิดความคล่องตัวในด้านการบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบริหารงานบุคคล แต่จะต้องแก้ไขในสิ่งที่ยังเป็นจุดอ่อนบางประการที่เกิดขึ้น อันได้แก่ คุณสมบัติและวาระของผู้บริหารระดับสูง การสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิในสภามหาวิทยาลัย การแยกหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยให้เป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบการบริหารและจัดการสถาบันอุดมศึกษาและกำหนดภาระหน้าที่ให้ผู้บริหารทำหน้าที่บริหารและจัดการสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและประกอบภารกิจตามหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารการจัด การอุดมศึกษาไทยได้ประสิทธิภาพ คุณภาพและมาตรฐานตามหลักสากลอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

1. McRae, H. 1994 The world in 2000. power, culture and prosperity : A vision of the future. Harper Collins Manufacturing, Glasgow, 302 pp.
2. International Management for Development, 1994. The world competitiveness report. World Economic Forum, Switzerland, 1994.
3. จารุมา อชกุล, 2537. การวิเคราะห์สถานภาพความสามารถในการแข่งขันของไทยในเศรษฐกิจโลก. รายงานการสัมมนาเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยในเศรษฐกิจโลก ณ โรงแรมแกรนด์ไฮแอท เอราวัณ กรุงเทพฯ, 6 ธันวาคม 2537, เอกสารอัดสำเนา 21 หน้า
4. Braun, T., W. Glanzel, and H. Grupp, 1995. The scientometric weight of 50 nations in 27 science areas, 1989-1993. Part I. All fields combined, mathematics, engineering, chemistry and physics. Scientometrics, 33(3) : 265-293.
5. Braun, T., W. Glanzel, and H. Grupp, 1995. The scientometric weight of 50 nations in 27 science areas, 1989-1993. Part II Life sciences. Ibid. 34(2) : 207-237.
6. United Nations Development Programme (UNDP), 1995. Human development report, 1995. Oxford University Press, N.Y. p.155-157.
7. ทนงศักดิ์ สายเชื้อ, 2539. ทฤษฎีสามโลกใหม่ การข้ามขั้นทางเศรษฐกิจ และการจัดระบบเศรษฐกิจโลกว่าด้วยระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่. มติชนรายวัน 29,30 พฤษภาคม 2539
8. สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ 2538 วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2000. สำนักพิมพ์มติชน กรุงเทพฯ 43 หน้า

9. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). สำนักนายกรัฐมนตรี 184 หน้า
10. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544). สำนักนายกรัฐมนตรี 99 หน้า
11. คณะศึกษาศาสตร์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2538. การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในทศวรรษหน้า. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่องยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ตุลาคม 2538, 68 หน้า และการประชุมสมัชชาการศึกษา ณ ธนาคารกสิกรไทยสำนักงานใหญ่ มกราคม 2539 74 หน้า

บทที่ 3

12. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2515. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519). สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ 144 หน้า
13. ทบวงมหาวิทยาลัย, 2520. แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524). สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 242 หน้า
14. สุธรรม อารีกุล, 2523. บทบาทของมหาวิทยาลัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 113 หน้า
15. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2535 - 2539). สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา จำกัด กรุงเทพฯ 369 หน้า
16. ทบวงมหาวิทยาลัย, 2525. แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529). สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ กรุงเทพฯ 317 หน้า
17. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2538. รายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษาและประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529). สำนักนายกรัฐมนตรี เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 167 หน้า

18. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2530 - 2534). สำนักนายกรัฐมนตรี, ห้างหุ้นส่วนจำกัด รุ่งเรือง สารสนเทศพิมพ์ กรุงเทพฯ 248 หน้า
19. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2537. รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ที่มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 357 หน้า
20. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2537. สรุปสาระสำคัญจากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534). สำนักนายกรัฐมนตรี เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 69 หน้า
21. กองแผนงาน, 2535. รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534). สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 360 หน้า
22. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539). สำนักนายกรัฐมนตรี อรรถพลการพิมพ์ กรุงเทพฯ 299 หน้า
23. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539. สาระสำคัญของแผนงานและโครงการในการปรับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ระยะครึ่งหลัง (พ.ศ. 2537 - 2539). สำนักนายกรัฐมนตรี เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 86 หน้า
24. สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา, 2538. รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ช่วง 2 ปีแรกของแผน. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 109 หน้า
25. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544). สำนักนายกรัฐมนตรี อรรถพลการพิมพ์ กรุงเทพฯ 99 หน้า
26. สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา, 2534. รายงานการศึกษา เรื่องภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปี 2532 - 2533. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 112 หน้า
27. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536. รายงานการศึกษาเรื่อง ภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปี 2534 - 2535. สำนักนายกรัฐมนตรี โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 130 หน้า

28. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538. รายงานการศึกษาเรื่อง ภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปี 2536 - 2537. สำนักนายกรัฐมนตรี โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 131 หน้า
29. สุธรรม อารีกุล, 2538. ความรู้เกษตรศาสตร์จากต่างประเทศกับการพัฒนาการเกษตรไทย ในบทบาทของต่างประเทศในการสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพฯ หน้า 135 - 228
30. ณัฐ ภมรประวัติ, 2538. ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพต่างประเทศกับการพัฒนาการแพทย์และการสาธารณสุขไทย ในบทบาทของต่างประเทศในการสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพฯ หน้า 75 - 134

บทที่ 4

31. ศูนย์บริการเอกสารค้นคว้า, 2535. รวมคำแถลงนโยบายของรัฐบาลและรายชื่อคณะรัฐมนตรี คณะที่ 1-43. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา กรุงเทพฯ 420 หน้า
32. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2538. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา กรกฎาคม 2538. สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ 46 หน้า
33. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539. รายงานการประชุมระดมความคิดร่วม 4 สถาบัน ส่งเสริมการวิจัย ครั้งที่ 1 เรื่องการสนับสนุนการวิจัยให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ณ โรงแรมรีเจนท์ ซะอำ เพชรบุรี 46 หน้า
34. ราชกิจจานุเบกษา, 2522. พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2522. เล่มที่ 96 ตอนที่ 55 เมษายน 2522 หน้า 1-24
35. ราชกิจจานุเบกษาลับพิเศษ, 2533. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เล่มที่ 107 ตอนที่ 130 กรกฎาคม 2533 หน้า 93-121
36. ฝ่ายวิจัยสถาบันและสารสนเทศ, 2536. การแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัย/สถาบันของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและจำแนกภาควิชาของ ISCED. กองแผนงานสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 118 หน้า

37. สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2538. ประมวลชื่อหลักสูตร สาขาวิชาและปริญญาของสถาบันอุดมของรัฐ, สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 432 หน้า
38. กองบริการการศึกษา, 2535. ข้อมูลการสอบคัดเลือกบุคคล เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 121 หน้า
39. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2535. ข้อมูลการสอบคัดเลือกบุคคล เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534. สำนักนายกรัฐมนตรี. เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 107 หน้า
40. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2536. ข้อมูลการสอบคัดเลือกบุคคล เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2536. สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักพิมพ์ประกายพรึก กรุงเทพฯ 112 หน้า
41. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2537. ข้อมูลการสอบคัดเลือกบุคคล เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2537. สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักพิมพ์ประกายพรึก กรุงเทพฯ 111 หน้า.
42. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2538. ข้อมูลการสอบคัดเลือกบุคคล เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2538. สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักพิมพ์ประกายพรึก กรุงเทพฯ, 104 หน้า.
43. กำจัด มงคลกุล, 2538. การแข่งขันคณิต-วิทยาศาสตร์ โอลิมปิก : ไม้บรรทัดวัดมาตรฐานทางวิชาการ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เอกสารอัดสำเนา 7 หน้า
44. อรุณฯ หลิมเจริญ, 2538. สรุปผลการวิจัยภาระการมีงานและคุณภาพในการทำงานของผู้จบอุดมศึกษา ข่าวสารการวิจัยการศึกษา 18 (2) : 14-19
45. สถิติและดัชนี 2538. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 29 (2) : 31-88

บทที่ 5

46. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2538. การจัดการศึกษาของประชากรและการจัดการศึกษาแห่งประเทศไทย : สถิติการศึกษาของประเทศไทยปี 2535-2537. สำนักนายกรัฐมนตรี หน้า 4-11

47. ศุภชัย เขาวประภาส, 2539 ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน : ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และแนวทางพัฒนา. เอกสารประกอบการประชุมระดับนโยบาย เรื่อง ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน : ศักยภาพใหม่ในการพัฒนาประเทศ. 22-24 พฤศจิกายน 2539 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี เอกสารอัดสำเนา 51 หน้า
48. กนก วงษ์ตระหง่าน, 2539 ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาประเทศ : ความคาดหวังและการสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย ปาฐกถาพิเศษ ในการประชุมระดับนโยบาย เรื่อง ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน : ศักยภาพใหม่ในการพัฒนาประเทศ 22-24 พฤศจิกายน 2539 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน จังหวัดชลบุรี เอกสารอัดสำเนา 10 หน้า
49. Ministry of Education Science and Culture, 1994 Education in Japan. Gyosei Corporation Japan. Tokyo. p 48-49.
50. Syed Jalaludin, S.S. 1995. Implication of Corporatisation for Malaysia. Paper presented at The British Council. Malaysia Seminar X510 on Higher Education Management : Challenges and Responses. 13 December 1995. at The Pan Pacific Glenmaria Resort, Kula Lumpur. 8 pp.

บทที่ 6

51. Anonymous, 1996. The development of higher education system in Malaysia : Policy perspectives and implications for cooperation in the SEAMEO region. Country paper presented at the First SEAMEO-UNESCO PROAP Regional Conference of Higher Education : Reengineering of Higher Education for the 21st. Century. 9-12 July 1996, Pulau Penang, Malaysia. 18pp.
52. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540. แนวคิดและทิศทางการปฏิรูปการศึกษาหลังมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาหลังมัธยมศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. มกราคม 2540 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพฯ 112 หน้า
53. Miller, Henry D.R. 1995 The management of change in Universities : State and economy in Australia, Canada, and the United Kingdom. The Society for Research in Higher Education and Open University Press, Buckingham. 183 pp.

54. Kusahara, K. 1996. The course of one's life. Look Japan. 41 (478) : 9-11
55. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2539. โครงการเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อพัฒนาการศึกษา. ทบวงมหาวิทยาลัย เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม 38 หน้า
56. รายงานที่ประชุมกลุ่ม, 2539. ความเป็นไปได้ในการใช้สื่อทางไกลเพื่อการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการประชุมประจำปี ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เรื่อง อุดมศึกษาผ่านสื่อทางไกล โอกาสทางการศึกษา คุณภาพ ความคุ้มค่าและความเป็นไปได้. 14-16 พฤศจิกายน 2539 ณ โรงแรมโฆษะขอนแก่น 8 หน้า
57. ครรชิต มัลลียงศ์, 2538. นโยบายไอทีกับระบบฐานข้อมูลการศึกษา. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 29 (2) : 4-21
58. ไพรัช รัชพงษ์, 2539. อุดมศึกษา. สื่อทางไกล : โอกาสทางการศึกษา คุณภาพ ความคุ้มค่าและความเป็นไปได้ เอกสารเสนอในการประชุมทางวิชาการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ประจำปี 2539. พฤศจิกายน 2539 ณ โรงแรมโฆษะจังหวัดขอนแก่น 28 หน้า
59. Anonymous, 1995. Welcome to HIIT. Hokkaido Institute of Information Technology, Hokkaido, Japan. 5 pp.
60. Nakamura, Y. 1996. Tele-education service on high-speed computer networks. NTT Review, 8 (3) : 42-43.
61. Yerbury, D. 1996. Higher education through distance-learning. Methods and technology : An Australian experience. Paper presented to the Council of University Presidents of Thailand. November 1996, 56 pp.
62. Spikins, D. 1991. After school. IEE Review 37 : 299-302.
63. Marshman. C.A., M. Darnell, and D.J. Spikins, 1992. The distance learning approach to EMC education and training. IEE 8 th International Conference on Electromagnetic Compatibility, p. 271-275.
64. Alder, C., S. Chandler, and D.J. Loomes, 1993. The distance learning approach (RF engineering education). IEE Colloquium on Education in RF Engineering, p. 15/1-15/5.

65. Davis, J.L. and T.W. Smith, 1994. Computer-assisted distance learning, Part 1 : Audiographic teleconferencing interactive satellite broadcasts, and technical Japanese instruction from The University of Wisconsin-Madison. IEEE Transactions on Education, 37 : no. 2.
66. Orsak, G.C. 1994. Teaching signal processing on the information superhighway. Proceeding of the IEE 6 th Digital Signal Brocessing Workshop, p.131-134.
67. Etter, D.M.,G.C. Orsak, and D.H. Johnson, 1995. A distance learning laboratory design experiment in undergraduate digital signal processing. The 1995 International Comference on Acoustics, Speech, and Signal Processing, 5 : 2885-2887.
68. Tobagi, F.A. 1995. Djstance learning with digital video. IEEE Multimedia, 2 : 90-93.
69. Capell, R.L., D.A. Kettler, R.L. Corn, and R. Morris. 1994. Evolution of the north Carolina information highway. IEEE Network, 8 : 64-70.
70. Hower, S.M., 1995. African distance learning via satellite. Proceedings of the 10 th International Conference on Digital Satellite Communications, IEE publication, 2 : 532-538
71. National Information Technology Committee Secretariat 1996. IT 2000 : Thailand national IT policy. National Electronics and Computer Technology Center, National Science and Technology Development Agency. Ministry of Science Technology and Environment, 21 pp.
72. Areekul, S.1977. Educational programs of Kasetsart University for the development of small farmers. Extension and Training Office, Kasetsart University, Bangkok. 15 pp.

บทที่ 7

73. อุดุลย์ วิริยเวชกุล, 2538. คุณภาพของมหาวิทยาลัยสหราชอาณาจักร สารมหาวิทยาลัยมหิดล 20 (1) : 32-40
74. Charles Sturt University, 1994. Charles Sturt Administration Manual, 1994. 13 sections.
75. Cowen, R.1996. The evaluation of higher education systems in the United States of America. In S.D. Frangosa The evaluation of highlur education systems. World yearbook of Education 1996, p.126-143.
76. อุดุลย์ วิริยเวชกุล การประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย สารมหาวิทยาลัยมหิดล : 10-13
77. คณะทำงานที่ประชุมอธิการบดี, 2537. หลักการหนทางและวิธีการในการประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย ข่าวสภาคณาจารย์ 19(12) : 6-15

บทที่ 8

78. Anonymous, 1996. Higher Education in Cambodia. Country paper presented at the First SEAMEO-UNESCO PROAP Regional Conference of Higher Education : Reengineering of Higher Education for the 21 st Century. 9-12 July, 1996, Palua Penang, Malaysia. p. 3-9.
79. Nakavith, T. 1996. Higher education in Lao People's Democratic Republic. Ibid. p 1-2.
80. Thiep, L.Q. 1996. Curent situation and development directions of Vietnamese higher education. Ibid. p. 10-13.
81. Berlie,J. 1995. Higher education in Vietnam : Historical background, policy and prospect. In A.H. Yee. East Asian Higher Education : Traditions and Transformations. Elsevier Science Ltd. UK, USA., Japan. p.155-164.
82. Zhu, W. 1996. China's higher education strides towards the twenty-first century. People's Republic of China country paper, presented at the First SEAMEO-UNESCO PROAP Regional Conference of Higher Education : Reengineering of Higher Education for the 21 st Century, 9-12 July 1996. Pulau Penang, Malaysia, p. 1-13.

83. Anonymous, 1996. China in brief : Implementation of the eight five-plan. New Star Publishers, Beijing, p. 1-8.
84. Yee, A.H. 1995. East Asian higher education : Traditions and transformations. Elsevier Science Ltd. U.K., U.S.A., Japan. p. 4-21, 193-210.
85. Lim, T.G.1995. Malaysian and Singaporean higher education : Common roots but differ directions. In. Yee, A.H. East Asian higher education, traditions and Transformations. IAU Press Pergaman, p. 69-83.
86. National Office of Overseas Skills Recognition, 1991. Country Education Profiles, Malaysia. & Comporative Study. p 13-16.
87. Anonymous, 1996. Higher Education in Indonesia. Country paper presented at the First SEAMEO-UNESCO PROAP Regional Conference of Higher Education : Reengineering of Higher Education for 21st Century, 9-12 July 1996. Palua Penang, Malaysia, 12 pp.
88. Ranuwihardjo,S.1995. Higher education in Indonesia : It's development, problems and prospects. In A.H. Yee. East Asian Higher Education, Traditions and Transform-ations. IAU. Press Pergamon, p. 84-91.
89. Anonymous, 1996. Geering up for globalization through education. Asia Week. 22 (29) : 66-67.
90. Dumlao-Valisno,M.1995. Innovative management paradigm towards growth and excellence in higher education : The Philippines experience. Paper presented at the British Council Malaysia Seminar x 510 on Higher Education Management: Challenges and Responses, 13 December 1995. Pan Pacific Glenmaria Resort, Kuaa Lumpur. 14 pp.
91. Cooney, R.P. and E. Paqueo-Arreza, 1995. Higher education regulation in the Philippines : Issues of control, quality assurance, and accreditation. In Yee. A.H. 1995. East Asian Higher Education, Traditions and Transformations. IAU Press Pergamon, p. 165-177.
92. Anonymous, 1996. University of the Philippines widens its reach. University Consortium. Newsletter 4 (1) : 6.

93. Chutintaranond, S. and P. Cooparat, 1995. Comparative higher education : Burma and Thailand. In Yee A.H. East Asian Higher Education, Traditions and Transformations. IAU Press Pergamon, p. 55-68.
94. Anonymous, 1996. Higher Education in India. Country paper presented at the First SEAMEO-UNESCO PROAP Regional Conference of Higher Education : Reengineering of Higher Education for the 21st Century. 9-12 July 1996. Palua Penang, Malaysia. 11 pp.
95. Ministry of Education, Science and Culture, 1994. Education in Japan. Government of Japan. Gyosei Corporation Japan, Tokyo. 131 pp.
96. Katsukata, S. 1996. The class of 96 : Education to day. Look Japan, 42(486):4-8.
97. Nishimura, K. and H. Chiba, 1996. Structure reform : The shape of things to come. Look Japan. 42(481) : 12-13.
98. Matsumoto, T. 1996. The fiscal 1996 budget. Look Japan, 42(482):9-11.
99. Ueda, T. 1996. A boost for basic research. Look Japan. 41(480):28-29.
100. Ueda, T. 1996. The "ideas" budget. Look Japan, 42(481) : 22-23.
101. Tikubo, R. 1996. "Rates of exchange. Look Japan, 42(466) : 9-11.
102. Ministry of Education, 1995. A brief outline of education in Korea. The Republic of Korea. p. 4-35.
103. Kim, R. and Y.S. Ahn, 1995. Higher education in south and north Korea. In A.H. Yee, East Asian Higher Education, Traditions and Transformation. IAU Press Pergamon, p. 102-121.
104. Delegation of the European Commission, 1997. Focus on education, EU Today : Getting the best of both worlds Euro-Asian Education. The European Commission to Cambodia, Lao PDR. Malaysia, Myanmar, and Thailand, January-March 1997, no.1, p.4
105. Juppe, A. 1996. An education system for the year 2000.
106. Delberghe, M. 1996. The RPR party launches the idea of a referendum on the reform of Universities. Le Morde daily newspaper, 16 May 1996.

107. Delberghe, M.1996. Education Minister Frances Bayron clear the place for a reform of University. Le Morde daily newspaper, 23 May, 1996.
108. Herzberg, N. 1996. Lecturers–researches, between teaching necessities and research streams. Le Morde daily newspaper, 20 June,1996.
109. Anonymous 1996. Wain propositions of Faurouk Commission report submitted to The Prime Minister. Le Morde daily newspaper, 21 June 1996.
110. Anonymous, 1996. European universities converted to selection. Le Morde daily newspaper, 4 January, 1996.
111. Department for Education and Employment, 1996. Membership and terms of reference of the national committee of inquiry into higher education announced. NEWS no.158/96. Westminster, London. 6 pp.
112. Miriam, H, 1994. The restructuring of higher education in Australia. UNESCO, Paris. 32 pp.
113. Sakhipov, E.B. 1996. Problems of professional education on the Republic of Kazakstan. Country paper presented at The First SEAMEO–UNESCO PROAP Regional Conference of Higher Education : Reengineering of Higher Education for the 21st Century, 9–12 July, 1996. Palau Penang, Malaysia, 5 pp.
114. Lindsay, A.W. ,1995. Final report of joint Mission on Thai/Australian co-operation in staff development. Submitted to Ministry of University Affairs, 9 pp.
115. ประกอบ คูปรัตน์ , 2538. ระบบอุดมศึกษาไทย ในยุทธศาสตร์การปฏิรูป
อุดมศึกษาไทย : การรื้อปรับระบบบริหารและจัดการเอกสารประกอบการสัมมนา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ณ.โรงแรมโกลเด้นวัลเลย์ รีสอร์ท อ.ปากช่อง
นครราชสีมา หน้า 20-64

บทที่ 9

116. จรัส สุวรรณเวลา , 2539. รื้อปรับระบบสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 125 หน้า
117. สิปปนนท์ เกตุทัต, 2539. ความฝันของแผ่นดิน. โรงพิมพ์ตะวันออกจำกัด(มหาชน) 239 หน้า
118. Niland, J. 1996. The University of New South Wales : Options 2000. University of New South Wales, 56 pp.
119. Hudson, M., 1995. Managing without profit : The art of managing third-sector organizations. Penguin Books Ltd. London, 336 pp.
120. Ashworth, A. and R.G. Harvey, 1994. Assessing quality in further and higher education. Higher Education Policy Series 24. Jessica Kingsley Publishers, London, 171 pp.
121. ดรัคเกอร์, พี.เอฟ. 2538 การเริ่มต้นของสังคมแห่งความรู้. เสรีภาพ 3:30-37.
122. เกษม วัฒนชัย 2539. แนวคิดในการประกันคุณภาพทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่อง การรับรองคุณวุฒิกับมาตรฐานอุดมศึกษาไทยที่เหมาะสม : บทบาทของสำนักงาน กพ. และทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า ณ สำนักงาน กพ. เอกสารอัดสำเนา 17 หน้า
123. Ball, C. 1985. Fitness for purpose. SRHE and NFER-Nelson, Guildford. 84 pp.
124. สุจินต์ จินายน, 2539. ติดต่อโดยส่วนตัว
125. ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2540. ข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษา. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาหลังมัธยมศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 28 มกราคม 2540 เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 7 หน้า
126. คมกฤษ จำปาสุด, สุธรรม ปิ่นเจริญ, วรรณ สุชาโต, อภิชาติ เทอดโยธิน และ พรทิพย์ เสมากัฏฐิ, 2539. ระบบการบริหารมหาวิทยาลัยของประเทศอังกฤษ รายงานการดูงานตามโครงการ Thai University, Administrators Shadowing, เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 53 หน้า

127. ธรรมศักดิ์ สมมาตรย์, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, โชติ จิตรังษี, พาณี สิตกะลิน, 2538. ระบบการบริหารมหาวิทยาลัยของประเทศออสเตรเลีย รายงานการดำเนินงานตามโครงการ Thai University Administrators Shadowing, เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม. 65 หน้า
128. ชัยวัฒน์ คนจริง, เสริมสุข ลีวลม, จันทรฉาย แยมศิริ, ธาริณี ประณีช, 2538. รายงานการดำเนินงานมหาวิทยาลัยเทนเนสซี สหรัฐอเมริกา เสนอต่อมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม 12 หน้า

บรรณานุกรม

(สำหรับผู้ที่สนใจได้อ่านหรือค้นคว้าเพิ่มเติม)

- กมล สุดประเสริฐ. 2538. การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 10(1) : 54-58
- กมล สุดประเสริฐ, ผู้แปล. 2538. การปฏิรูปการศึกษากรณีตัวอย่างจากมลรัฐเคนตักกี สหรัฐอเมริกา. ว. การศึกษาแห่งชาติ 30(1) : 39-42
- กมลชนม์. 2538. *อุดมศึกษาเพื่อมวลชน : ASAIHL*. กระจกเงา. 3(14) : 88-90
- กรมการฝึกหัดครู. 2536. การศึกษาระดับสถาบันราชภัฏ. กระจกเงา. 1(2) : 122-139.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2537. การศึกษาต่อเนื่อง : นโยบายและทางเลือกใหม่. หน่วยศึกษานิเทศ, กรุงเทพฯ.
- _____. 2537. การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กรุงเทพฯ.
- กระทรวงการต่างประเทศ. 2537. *Australla*. สำนักพิมพ์รัฐบาลออสเตรเลีย แคนเบอร์รา, กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2539. รายงานการศึกษาดูงานการจัดการศึกษา. โครงการทรัพยากรมนุษย์ กระทรวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2537. *สารสนเทศ ศธ.* ศูนย์สารสนเทศ กระทรวง ศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ.
- กล้า สมตระกูล. 2536. *เครือข่ายการเรียนรู้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อความยั่งยืน*. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 27(4) : 60-68.
- กฤษณพงศ์ กีรติกร. 2538. *วิสัยทัศน์ : ด้านทรัพยากรมนุษย์ คนไทย-คนไท-ประเทศไทย 2020*. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(3) : 20-46.
- _____. 2537. *ตัวอย่างรูปแบบการสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน ของประเทศเยอรมันนี เบลเยียม และเนเธอร์แลนด์*. ว.การศึกษาแห่งชาติ. 28(2) : 53-57.

กองบรรณาธิการ. 2539. **การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาต่อในต่างประเทศ**. กระจกเงา.
3(19) : 89-100.

ก้องเกียรติ สหวรรณางกูร. 2537. **ภาวะการขาดแคลนครู**. ว. การศึกษาแห่งชาติ.
28(6) : 71-82

กองแผนงาน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 2538. **การดำเนินงานระหว่างปี 2533-2538**.
กอง. อุบลราชธานี

2539. **องค์ประกอบ, อำนาจหน้าที่, วาระการ
ประชุมของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. กอง. อุบลราชธานี.

กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2539. **ข้อมูลพื้นฐาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**.
กอง. มหาสารคาม.

กองแผนงาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 2539. **รายงานภาวะการหา
งานทำของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2537**. งานวิจัยสถาบัน กองแผนงาน สถาบันฯ,
กรุงเทพฯ.

กองสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย. 2534. **ประมวลสาขาวิชาที่เปิดสอนใน
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2534**. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

2535. **พระราชบัญญัติสถาบันอุดม
ศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522**. ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2535. กอง, สำนักงานปลัด
ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

การศึกษาต่อที่ประเทศนิวซีแลนด์. 2536. กระจกเงา. 1(4) : 75-77.

การศึกษาต่อที่ประเทศออสเตรเลีย. 2536. กระจกเงา. 1(4) : 92-95.

การศึกษาต่อในสหราชอาณาจักร. 2536. กระจกเงา. 1(4) : 84-87.

การศึกษาต่อสาธารณรัฐฟิลิปปินส์. 2536. กระจกเงา. 1(4) : 68-74.

การศึกษาระดับอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา. 2536. กระจกเงา. 1(4) : 78-83.

การศึกษา MBA ในประเทศสหราชอาณาจักร. 2536. กระจกเงา. 1(4) : 92-95.

การอภิปรายเรื่องกลไกในการจัดระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ. 2538. ว. การศึกษา
แห่งชาติ. 30(1) : 3-22

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2537. บทบาทของภาคเอกชนกับทิศทางการพัฒนา
ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. ว. วิชาการ สสอ. 1(1) :
61-81
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539. อนาคตผู้นำการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า.
เอช เอ็น กรู๊ป, กรุงเทพฯ.
- เกียรติ จิระกุล, คารณิ ถวัลย์พัฒนกุล และ จารุวรรณ ลิ้มปเสนีย์. 2532. แผนพัฒนา
อุดมศึกษา. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เกษม วัฒนชัย. 2538. เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง แนวคิดในการประกัน
คุณภาพทางวิชาการสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ 16 พฤษภาคม 2538.
ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- เกษม สุวรรณกุล. 2531. ทิศทางของมหาวิทยาลัยไทย. โครงการตำราและเอกสาร
วิชาการคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไกรยุทธ ชีรตยาสินันท์. 2531. ระบบการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ การพัฒนา
ให้เด็กไทยคิดเป็นและสร้างสรรค์องค์ความรู้. จุฬาลงกรณ์วารสาร. 8(30) :
51-61.
- การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์: สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในทศวรรษ หน้า
เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกา
ภิวัตน์” ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ 18 ตุลาคม 2538. 2538.
ธนาคารกสิกรไทย, กรุงเทพฯ.
- การสัมมนาเรื่อง “การแสวงหาวิสัยทัศน์และการบริหารโดยแหวกวงล้อมของระบบ
ราชการและรัฐวิสาหกิจไทยที่ประสบความสำเร็จ ครั้งที่ II จัดโดยสถาบัน
ทรัพยากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 17 มีนาคม 2538 ห้องแกรนด์บอลรูม
โรงแรมแกรนด์ไฮแอท เอราวัณ. 2538. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร. 2538. แนวทางการปฏิรูปโครงสร้างการ
ศึกษาไทย. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 30(1) : 23-38.

คณะกรรมการเฉพาะกิจที่ประชุมประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

(ปอมท.). 2536. รายงานผลการศึกษาสถานภาพของสภาอาจารย์มหาวิทยาลัย
ทั่วประเทศ. ที่ประชุม, กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการเฉพาะกิจ ทบวงมหาวิทยาลัย. 2536. รายงานการศึกษาเรื่องโอกาสและ ความ
เสมอภาคทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. คณะทำงาน, กรุงเทพฯ.

ครบรอบ 17 ปี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2538. งานวางผังแม่บท กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ครรชิต มาลัยวงศ์. 2538. เทคโนโลยีการศึกษา : ปรัชญาและหลักการ. ว. การศึกษา
แห่งชาติ. 29(5) : 41-49.

_____. 2538. เทคโนโลยีสารสนเทศคืออะไร. ว. การศึกษาแห่งชาติ.
29(2) : 3-21.

_____. 2538. นโยบาย กับระบบฐานข้อมูลการศึกษา. ว. การศึกษาแห่งชาติ.
29(2) : 4-21.

คุณวุฒิ คนฉลาด และคณะ. 2532. การศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรในระบบอุดมศึกษา
กระบวนการเข้าทำงาน การพัฒนาบุคลากร การโยกย้ายและเปลี่ยนงาน ประโยชน์
จากการวิจัย และการบริการด้านอื่น ๆ. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

คู่มือแนะแนวการศึกษา 7 ประเทศ ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ปากีสถาน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย
อินเดีย ฟิลิปปินส์. 2524 กองการศึกษาต่างประเทศ สำนักงาน ก.พ., กรุงเทพฯ.

โครงการประสิทธิภาพของการผลิตบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การ ศึกษาแห่งชาติ. 2528. รายงานผลการวิจัยค่าใช้จ่ายและการลงทุนในมหาวิทยาลัย
และวิทยาลัยเอกชน. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.

โครงการประสิทธิภาพของการผลิตบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา. 2532. รายงานการวิจัย
เรื่อง ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา.
กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2537. รายงานผลการวิเคราะห์
ปริมาณงานสอนและสัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาเต็มเวลา ประจำปีการศึกษา. 2537.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- จุฑามณี ศรีเจริญนะกิจ. 2539. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระผู้วางรากฐานแห่งระเบียบข้าราชการพลเรือน. ข้าราชการ. 41(3) : 29-30.
- จุมพล หนิมพานิช. 2532. ความเป็นอิสระทางวิชาการและวิชาชีพในอุดมศึกษา. โครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาวทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จรัส สุวรรณเวลา. 2539. รื้อปรับระบบสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จุฑา เทียนไทย. 2538. รีเอ็นจิเนียริงกับสังคมไทย. เดอะเนชั่น, กรุงเทพฯ.
- จุฑามณี เอี่ยมสุพรรณ. 2539. การพัฒนาจริยธรรม : สังคมไทย. มหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพฯ.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536. รายงานการสำรวจสถานะการหางานทำของบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปีการศึกษา 2535. กรุงเทพฯ.
- เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่และคณะ. 2531. รายงานสภาพการจัดและการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา. กองนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- ฉลวยลักษณ์ สีนประเสริฐ. 2537. การติดตามและประเมินสภาพการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 19-30.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2538. โลกานุวัตรกับอนาคตของประเทศไทย. ผู้จัดการ, กรุงเทพฯ.
- ชมพันธ์ ญูชรรณ อยุธยา. อยุธยา. 2539. การจัดอุดมศึกษาของไทย : ที่น่าจะเป็น. การอุดมศึกษา. มกราคม 2539 : 4-5.
- ชลลดา จิตติวัฒนพงศ์. 2538. การกระจายอำนาจทางการศึกษา : ประสพการณ์ของประเทศไทยผู้ป่วนกับแนวทางสำหรับประเทศไทย. ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 18(3) : 16-23.
- ชาญยศ ปลื้มปิติวิริยะเวช, เอกสิทธิ์ เทียมแก้ว และคณะ. 2521. รอบรู้เรื่องแดน (เน็ตแวร์). อินฟอร์เมติกบิซิเนส พับลิเคชั่น, กรุงเทพฯ.
- ชูตินันท์ แสงหิรัญ และ สุทธศรี วงษ์สมาน. 2537. แนวทางการพัฒนาอุดมศึกษาในอนาคต. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(2) : 23-30.

- ญาดา ดาวพลังพรหม. 2537. **กรอบแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาข้าราชการพลเรือนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8.** ข้าราชการ. 41(3) : 41-44.
- ณรงฤทธิ์ ศักดารณรงค์. 2539. **มองการปฏิรูปการศึกษาของนายสุขวิช รังสิตพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ.** กระจกเงา. 4(21) : 98-100
- ดวงพร สิทธิเวชย์. 2538. **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยปี 2536 : แหล่งทุนวิจัย.** กองนโยบายและวางแผนการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- ทองศักดิ์ สายเชื้อ. 2539. **ทฤษฎีสากลใหม่การข้ามชั่วทางเศรษฐกิจและการจัดระบบเศรษฐกิจโลกว่าด้วยระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่.** มติชนรายวัน. 29-30 พฤษภาคม 2539. 2 น.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2536. **การศึกษาระดับอุดมศึกษา.** กระจกเงา. 1(1) : 142-155.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2538. **ข้อมูลและสารสนเทศข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ในปีงบประมาณ 2538.** สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร, กรุงเทพฯ.
- _____. 2539. **โครงการเครื่องข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา.** ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2538. **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2538.** สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2520. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524).** ทบวง, กรุงเทพฯ
- _____. 2523. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529).** ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2529. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534).** ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2535. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539),** กรุงเทพฯ.

- _____. 2536. **ภาวะการหางานทำของบัณฑิตรุ่นปี 2532-2533**. โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2533. **รายงานการฉายภาพจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจํากัดรับ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปีการ
ศึกษา 2531-2544**. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2527. **รายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง การอุดมศึกษากับตลาดแรงงาน
วันที่ 20-21 กรกฎาคม 2527 ณ อาคารไทยพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ทบวง, กรุงเทพฯ.**
- _____. 2533. **รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับ
ที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ผลการดำเนินงานระหว่างปี 2530-2532 ของ
สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. ฝ่ายติดตามและประเมินผล กอง
แผนงาน, กรุงเทพฯ.**
- _____. 2530. **รายงานวิจัยบทบาทและสัมฤทธิ์ผลของสถาบันอุดมศึกษาไทยใน
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.**
- _____. 2538. **รายงานการศึกษาภาวะการหางานทำของบัณฑิต รุ่นปี 2534-2535.
สำนักงานนโยบายและแผนอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.**
- _____. 2530. **รายงานการศึกษาและติดตามประสิทธิภาพการใช้อำนาจบ
ประมาณของมหาวิทยาลัย สถาบันของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในช่วงค้น
แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 (2525-2527). สำนักงานปลัด
ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.**
- _____. 2531. **รายงานการศึกษาและติดตามภาวะการเรียนการสอนในสถาบัน
อุดมศึกษาของรัฐ ตามหลักสูตรที่ทบวงมหาวิทยาลัยอนุมัติในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา
ระยะที่ 5 2525-2529. รายงานติดตามและประเมินผล กองแผนงาน, กรุงเทพฯ.**
- _____. 2537. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวง
มหาวิทยาลัย (จำนวนนักศึกษาใหม่, นักศึกษาทั้งหมดและผู้สำเร็จการศึกษา, ปีการ
ศึกษา 2537. สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา, กรุงเทพฯ.**

- _____. 2537. รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2536 สำนักงานปลัดทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2536. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันสถาปนาทบวงมหาวิทยาลัย ครบ 21 ปี เรื่อง จากความหวังไปสู่ความสำเร็จทางแผนอุดมศึกษา ระยะยาว วันที่ 29 กันยายน 2536 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ก กรุงเทพฯ. สำนักงานปลัดทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2537. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันสถาปนาทบวงมหาวิทยาลัย ครบ 22 ปี "กระแสอุดมศึกษาไทยในแผนฯ 8". สำนักงานปลัดทบวง มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2534. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง อุดมศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2534 ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ. ทบวง, กรุงเทพฯ. 81 น.
- _____. 2535. รายงานการสัมมนาเรื่อง ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับภาคธุรกิจเอกชนในการส่งเสริมอาชีพ วันที่ 21-22 กันยายน 2535 ณ โรงแรมบางกอกพาเลซ ประตูน้ำ กรุงเทพมหานคร. ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2519. รายงานการสัมมนาเรื่อง แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 4 ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 21-13 สิงหาคม 2518 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2523. รายงานการสัมมนาเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยในอนาคต ณ โรงแรมไฮแอท ออร์คิด จ. เชียงใหม่ วันที่ 27-29 พฤษภาคม 2525. ทบวง, กรุงเทพฯ. .
- _____. 2535. รายงานประจำปี 2534. กองวิชาการ สำนักงานปลัดทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2536. รายงานประจำปี 2535. กองวิชาการ สำนักงานปลัดทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2537. รายงานประจำปี 2536. กองวิชาการ สำนักงานปลัดทบวง, กรุงเทพฯ.

- _____. 2538. รายงานประจำปี 2537. กองวิชาการ สำนักงานปลัดทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2530. รายงานสรุปผลการสัมมนา เรื่อง การได้มาซึ่งผู้บริหารในมหาวิทยาลัย/สถาบัน ระหว่างวันที่ 3-4 สิงหาคม 2530 ณ ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาศาธารณสุขมูลฐานอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล (ศาลายา). ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2532. รายงานสรุปและประเมินผลการประชุมสัมมนา เรื่อง บทบาท ของสถาบันอุดมศึกษาในการมีงานทำของบัณฑิต ระหว่างวันที่ 1-3 กันยายน 2531 ณ โรงแรมพญาทพาส เมืองพัทยา จ.ชลบุรี. ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2527. วิธีการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่น. สำนักงานปลัด ทบวง, กรุงเทพฯ.
- _____. 2536. สรุปข้อมูลสถิติประจำปีการศึกษาในระยะ 5 ปี (ปีการศึกษา 2530-2534) ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. ทบวง, กรุงเทพฯ.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2526. สรุปและประเมินผลการสัมมนาผู้บริหารกิจการนิสิตนักศึกษาครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 4-6 กันยายน 2525 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. กองบริการการศึกษา, กรุงเทพฯ.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2533. สาระสำคัญจากผลการวิจัยเงินโยบทยในโครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว (พ.ศ. 2533-2547). คณะกรรมการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว, กรุงเทพฯ.
- ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. 2532. รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การบริหารระดับคณะวิชา ณ โรงแรม ซีวี เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 17-19 เมษายน 2532. ทบวง, กรุงเทพฯ.
- ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและมหาวิทยาลัยพายัพ. 2533. การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน" วันที่ 13-14 กุมภาพันธ์ 2533 ณ โรงแรมเชียงใหม่ อังค์วาศเชียงใหม่. ทบวง, กรุงเทพฯ.

- ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 2532. รายงานการ
สัมมนาทางวิชาการ เรื่อง บทบาทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7
ณ ทบวงมหาวิทยาลัย 6-7 มิถุนายน 2532. ทบวง, กรุงเทพฯ.
- ทบวงมหาวิทยาลัย สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และที่ประชุมประธานสภา
อาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ. 2532. รายงานการสัมมนาวิชาการเรื่องการปรับ
โครงสร้างทบวง : ผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย 24-25 กุมภาพันธ์ 2532 ณ โรงแรม
แกรนด์ พลาซ่า อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา. สภาอาจารย์ฯ, สงขลา.
- ทรงศักดิ์ ศรีกาพสินธุ์. 2537. บทบาทของการฝึกอบรมในสถาบันอุดมศึกษา.
ว. วิชาการ สสอ 1(1) : 90-95
- ทองสุข คิยะชัยพานิช. 2536. รายงานผลการวิจัยจัดส่วนภาระงานคณาจารย์มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. 2532. โครงสร้างและการบริหารมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยอเมริกัน :
กรณีสถาบันของรัฐในแคลิฟอร์เนีย. สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ที่ประชุมประธานสภาข้าราชการทั่วประเทศ. 2538. โครงการปรับปรุงระบบบริหารงาน
บุคคลของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย : ข้อเสนอจาก ปชมท. "1". ที่
ประชุม, กรุงเทพฯ.
- ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ. 2538. การประชุมวิชาการประจำปี
2538. การประชุมวิชาการประจำปี 2538. เรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยกับ
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาประเทศ 27-28 มกราคม 2538 ณ โรงแรม
แอมบาสเดอร์จີดี จอมเทียน. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. 2537. รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปี 2537
ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เรื่อง การประกันคุณภาพทางวิชาการ :
หลักการแนวคิด และวิธีปฏิบัติ 28-29 ตุลาคม 2537. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
สงขลา.

-
2539. รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปีของที่ประชุมอธิการบดี เรื่อง การพึ่งตนเองของระบบมหาวิทยาลัยของรัฐ 14-16 พฤศจิกายน 2538 ณ อาคารสัมมนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ที่ประชุมฯ, กรุงเทพฯ.
-
2538. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการประจำปี วันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2538 ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์. ที่ประชุม, เชียงใหม่.
- จิตยา สุวรรณะชญ. 2537. ยุทธศาสตร์การนำผลการประเมินผลไปใช้. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 61-67
- เทียนฉาย กีระนันท์. 2537. บทบาทอุดมศึกษาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ. ว. การศึกษาแนวหน้า. 28(2) : 4-13.
- ธนุ กุลชล. 2538. การอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย. ว. วิชาการ สสอ. 2(1) : 31-57
-
2537. สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ. ว. วิชาการ สสอ. 1(1) : 51-60
- ชเนศ กองประเสริฐ. 2539. ทศวรรษหน้าของฮ่องกง : ทศต่อการค้าและการลงทุน. ว. เศรษฐกิจ. 28(9) : 22-25
- เทคโนโลยี-ธุรกิจ. 2535. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- ธีรพงษ์ เขมฤกษ์อำพล. 2532. ภาคเอกชนกับอุดมศึกษา. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นางเขาว์ กาญจนจारी. 2532. สมเด็จพระบรมราชชนกกับการอุดมศึกษาของชาติ. โครงการพัฒนาวิชาชีพอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นงราม เศรษฐพานิช. 2537. การระดม จัดสรร และใช้ทรัพยากรทางการศึกษา. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 54-60
-
2537. การศึกษาอบรมเพื่อเตรียมประกอบอาชีพ. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 40-46
-
2532. ต้นทุนและแหล่งที่มาของเงินทุนเพื่อการอุดมศึกษา. โครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- นงราม เศรษฐพานิช และคณะ. 2532. รายงานสรุปค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา. กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ พหลเวชช์. 2538. ทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษา. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(6) : 15-28
- นงลักษณ์ พหลเวชช์ และคณะ. 2537. แนวทางการพัฒนาการศึกษาในอนาคต. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(3) : 74-85.
- แน่นน้อย ศรีวราชนบุญ และสุทธิลักษณ์ เชื้อจิตถาวร. 2538. รายงานการวิจัยเรื่อง การสูญเสียและขาดแคลนกำลังคนในราชการพลเรือน. สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐ, กรุงเทพฯ.
- นะโม บุญสนอง. 2538. อนาคตไทยก้าวสู่การศึกษานานาชาติ. กระฉกเงา. 3(11) : 40-45
- นายคอมพิวท์. 2539. เปิดโลก "สตูดิโอ". วัฏจักรการศึกษา. 7(318) : 32-33
- นาวิ วงศ์ศิริโรจน์. 2538. สสวท.กับสารสนเทศ. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(2) : 52-54
- นิพนธ์ สุขปริดี และไพบุลย์ ไสยวงศ์. 2538. คอมพิวเตอร์และ Tele-Lecture. พระจอมเกล้าลาดกระบัง. 3(1) : 74-76
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2537. จริยธรรมในการศึกษาสำหรับอนาคต. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(6) : 21-41.
- นิเวศน์ 100. 2539. ไทย...สู่เส้นทางเมืองหลวงอินเทอร์เน็ตแห่งเอเชีย : คอลัมน์จูนคลื่นกระแสนโลก. มติชนรายวัน. 16 มิถุนายน 2539. 7 น.
- แนวทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). 2538. ข่าววิจัยการศึกษา. 18(6) : 3-6
- บรรณา วัจวิวัฒน์. 2539. ระบบการศึกษาในสาธารณรัฐเกาหลี. ข้าราชการ. 41(3) : 61-67
- บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. 2535. การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์ บีบี, กรุงเทพฯ.

- บุญยงค์ เวชมนิศรี. 2537. **ผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิต**
ในครั้งแรกแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(10 : 11-18).
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ และคณะ. 2530. **การวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพทางการ**
ศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษย
ศาสตร์ ม. มหิดล. กรุงเทพฯ.
- บุญรอด วุฒิสาสตร์กุล. 2537. **เกณฑ์ในการจัดความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษา**
ในทัศนะของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ว. วิชาการ สสอ. 1(1) : 40-50
- บุรชัย ศิริมหาสาร. 2539. **การศึกษาในต่างแดน. กระจกเงา. 3(9) : 101-108**
—————. 2539. **มหาวิทยาลัยมาหาอะไร. กระจกเงา. 9(20) : 37-42**
—————. 2539. **โลกาภิวัตน์กับการพัฒนาการศึกษา. กระจกเงา. 4(21) : 83-92**
- ปัทมา แสงจันทร์. 2538. **เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการศึกษาทางไกล.**
ว. วิชาการ สสอ. 2(1) : 1-13.
- ประกอบ กุปรัตน์ และคณะ. 2539. **โครงการวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (2531-**
2545) โครงการวิจัยที่ 4.1 : เรื่องบทบาทอุดมศึกษาเอกชน. สำนักงานวิชาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประกอบ กุปรัตน์. 1978. **ปฏิรูประบบห้องสมุดไทยสู่ยุคไอเทค. ว. การศึกษาแห่งชาติ.**
29(2) : 39-51
- ประชุม สุวดี และคณะ. 2534. **รายงานการวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองทางการเงิน**
ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประทีป ม. โกมลมาศ. 2536. **การจัดการศึกษาเอกชนและนโยบายการอุดหนุนของรัฐ.**
ว. การศึกษาแห่งชาติ. 27(3) : 19-82
- ประทุมพร วัชรเสถียร และคณะ. 2532. **ประเทศไทยกับประชาคมโลกในอีก 15 ปี**
ข้างหน้า. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประมวลชื่อหลักสูตร สาขาวิชา และปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวง
มหาวิทยาลัย. 2538. **สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา, สำนักงานปลัดทบวง**
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ประวัติ คณะรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย และนโยบายรัฐบาล.** 2535. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ประเวศ วะสี.** 2537. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งราชวิทยาลัยครุศาสตร์. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(4) : 72-73
-
2537. **วิกฤตการณ์อุดมศึกษาและการยกเครื่องมหาวิทยาลัย.**
 ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(2) : 14-22
- ประเวศ วะสี และคณะ.** 2539. **ปฏิรูปการศึกษาไทย : หนทางสู่การปฏิบัติ เอกสารประกอบ การประชุม ประจำปี 2539.** มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ 16 มีนาคม 2539. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, กรุงเทพฯ.
- ปรียา อิงคาภิรมย์ โสะชิอะ.** 2533. **คู่มือการเรียนในประเทศญี่ปุ่น : เรียนและเอาตัวรอดในญี่ปุ่น.** สำนักข่าวสารญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.** 2538. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.** ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 18(5) : 16-25
- ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.**
 2536. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 27(4) : 69-81
- พงษ์ศักดิ์ อัจจิมารังษี.** 2539. **การใช้ IT ในมหาวิทยาลัยรังสิต.** คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ, กรุงเทพฯ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์.** 2535. **รายงานผลการศึกษาดูงานด้านการศึกษษในประเทศอังกฤษ ระหว่าง 4-13 พฤษภาคม 2535.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษษแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- พรชูลี อาชนำรุ่ง.** 2538. **เกณฑ์ประเมินสถาบันครุศึกษาไทย : รายงานการวิจัย.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
-
2538. **เกณฑ์ประเมินสถาบันอุดมศึกษาไทย : รายงานวิจัย.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พรเลิศ อ่วมพวง.** 2537. **การอุดมศึกษาของรัฐ : รูปแบบการลงทุนสำหรับอนาคต.**
 ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(2) : 40-52

- พुरา, ราฟาเอล. 2538. ความล้มเหลวของการศึกษาไทยส่งผลกระทบต่อตลาด
แรงงาน. กระจกเงา. 3(10) : 31-36.
- พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522. 2522. ราชกิจจานุเบกษา.
96(55) 24 น.
- พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2538.
ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา. 112(4ก) : 21-24
- พระราชบัญญัติเปลี่ยนชื่อสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร เป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
แม่โจ้ พ.ศ. 2525. 2525. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ. 99(15) : 4-5
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2533. 2533. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ.
104(131) : 30-59
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2533. 2533. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ.
104(131) (เอกสารจัดสำเนา)
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2537. 2537. ราชกิจจานุเบกษา
ฉบับกฤษฎีกา. 300(58ก) : 1-31
- พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2522. 2522. ราชกิจจานุเบกษา
ฉบับพิเศษ. 96(61) (เอกสารจัดสำเนา)
- พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2533. 2533. ราชกิจจานุเบกษา
ฉบับพิเศษ. 107(131) : 60-87
- พระราชบัญญัติ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร พ.ศ. 2518 (แก้ไขปรับปรุง ตามพระราช
บัญญัติ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522). 2522. ราช
กิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ. 96(56) : 1-17
- พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538. 2538. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. 112
(4ก) : 1-21
- พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกำกับการบริหารของกรมฝึกหัดครู กระทรวง
ศึกษาธิการ ไปเป็นของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.
2538. 2538. กระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ.

- พลสันจ้ โพธิ์ศรีทอง. 2539. **จุดเน้นของแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 8 : มุ่งการพัฒนาด้วยการพัฒนาครู.** ข้าราชการ. 41(2) : 31-34
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2539. **ทิศทางการอุดมศึกษาไทยในอนาคต.** การอุดมศึกษา. มกราคม 2539 : 10-11
- _____. 2525. **รายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอน ระดับอุดมศึกษา 27-28 มิถุนายน 2523.** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และสินธะวา คามดิษฐ์. 2530. **มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย : รวมบทความ คัดสรร.** โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไพฑูริย์ อิงศุวรรณ และคณะ. 2536. **บทบาทและสัมฤทธิ์ผลในการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในรอบ 50 ปี.** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภาณุรัตน์ รัตยาภาส. 2538. **กฎหมายการศึกษาภาคบังคับเมื่อวันวาน.** ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(5) : 3-12
- มนัส สุวรรณ และประหยัด ปานดี. 2532. **ความต้องการและโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาค (การกำหนดจุดที่ตั้งของมหาวิทยาลัย).** ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2538. **มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2538.** มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2537. **รายงานประจำปี 2537.** กองแผนงาน, ขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2537. **ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตรุ่นปีการศึกษา 2534 และ 2535.** กองแผนงาน มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2539. **รายงานประจำปี 2539.** มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2538. **แผนพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวร ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 8.** กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี, พิษณุโลก.

- มหาวิทยาลัยบูรพา. 2538. เอกสารแนะนำมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2538. งานวิจัย
สถาบันและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. 2538. รายงานประจำปี 2537. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2538. รวมพระราชบัญญัติระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับที่
เกี่ยวข้อง. มหาวิทยาลัย, มหาสารคาม,
- มหาวิทยาลัยมหิดล. 2537. รายงานประจำปี 2537. กองแผนงาน มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยรังสิต. 2539. คู่มือการศึกษา ปีการศึกษา 2539-2540. มหาวิทยาลัย,
ปทุมธานี.
- มหาวิทยาลัยรังสิต. 2537. รายงานประจำปี 2537. มหาวิทยาลัย, ปทุมธานี.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2538. รายงานการสัมมนาเรื่อง หลักสูตรพื้นฐานการวิจัย
สถาบัน 19-20 กรกฎาคม 2538. งานวิจัยสถาบัน กองแผนงาน, กรุงเทพฯ.
- _____. 2537. รายงานประจำปี 2537. กองแผนงาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2532. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2530 และ
ข้อบังคับมหาวิทยาลัยศิลปากร. มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2515. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2511.
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2537. รายงานประจำปี 2537. กองแผนงาน
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2531. รายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง มหาวิทยาลัยกับการ
สร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ 23-25 กรกฎาคม 2530. กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัย, ปัตตานี.
- _____. 2538. รายงานการศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ
ระหว่างวันที่ 8-25 ตุลาคม 2538. มหาวิทยาลัย, สงขลา.
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. 2539. คู่มือและหลักสูตรปีการศึกษา 2539.
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- 2538. รายงานประจำปี 2538 มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.
- มูลนิธิการศึกษาไทย- อเมริกัน สำนักข่าวสารอเมริกัน. 2531. รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติ
การเรื่อง โครงการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ : โอกาสและอุปสรรค.
ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เมธี ครองแก้ว รังสรรค์ ธนพรพันธ์. 2538. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะ
จะกลายเป็น สปก. ทางการศึกษา. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(3) : 53-57
- ชิน ภู่วรรณ. 2538. การประยุกต์เทคโนโลยีทางการศึกษา. ว. การศึกษาแห่งชาติ.
29(2) : 22-31
- บุษศักดิ์ คณาสวัสดิ์. 2539. รายงานผลสัมมนา BOT/BOO/BOOT Investments in
Asia. ว. ส่งเสริมการลงทุน. 7(5) : 62-65
- ยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย : การรื้อปรับระบบบริหารและจัดการ เอกสารการ
สัมมนา สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 31 สิงหาคม-กันยายน 2538.
2538. สำนักงานพัฒนา นโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา, กรุงเทพฯ.
- รวีวรรณ ชินตระกูล. 2537. การวางแผนและพัฒนาการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา. ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 18(1) :
25-30.
- รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2536. 2536. สำนักกิจการสถาบัน
อุดมศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของสถาบัน
อุดมศึกษาเอกชน. 2536. ทบวงมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต,
กรุงเทพฯ.
- รายงานการสัมมนาเรื่อง ปัญหาการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 6-8
กันยายน 2528. 2528. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รายงานการสัมมนาสาธารณะเรื่อง การกระจายรายได้ไทย : ปัญหาและแนวทางแก้ไข.
2537. สถาบันสาธารณะกิจ มูลนิธิประชากร, กรุงเทพฯ.

- รายงานกิจการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี 2538. 2539. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา
สำนักวางแผนอธิการบดี, กรุงเทพฯ.
- รายงานกิจการวิจัย 2533-2534. 2538. ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รายงานกิจการวิจัย 2535-2537. 2538. ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รุ่งเรือง สุขเกษมภ์. 2537. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการขยายโอกาส
ทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 31-39
- เว็บบล็อก ภัทรานุประวัติ. 2539. พัฒนาการหลักสูตรศึกษาทั่วไปทางสังคมศาสตร์
ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ว. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 16(1) : 51-64.
- Lambuth University มหาวิทยาลัยที่ยอดเยี่ยมของ... อเมริกา. 2539. วัฏจักรการศึกษา.
7(315) : 11-12.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2523. มหาวิทยาลัยนานาชาติ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2523. มหาวิทยาลัยแห่งสิงคโปร์. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วรารณ์ สามโกเศศ และคณะ. 2535. แนวปฏิบัติในการแสวงหารูปแบบที่เหมาะสมใน
การบริหารการเงินของมหาวิทยาลัยของรัฐ. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. 2532. การศึกษาตลาดแรงงานของบัณฑิตในเชิง
พฤติกรรม. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิจิตร จันทรากุล. 2538. แนวคิดและรูปแบบการจัดการอุดมศึกษาของประเทศไทย เพื่อเพิ่ม
โอกาสและความเสมอภาค ใน ยุทธศาสตร์การปรับปรุงอุดมศึกษาไทย เอกสารการ
สัมมนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 31 สิงหาคม-1 กันยายน
2538. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ. น. 171-190.
- วิจิตร สีนศิริ และคณะ. 2527. รายงานการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารมหาวิทยาลัยหลาย
วิทยาเขต. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิชัย ดันศิริ. 2539. โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต : แนวคิดและบทวิเคราะห์. สำนัก
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- วิชัย ดันศิริ. 2536. **มองแผนการศึกษาแห่งชาติ**. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 27(4) : 82-88.
- . 2538. **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทย**. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(5) : 18-26
- . 2538. **ยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย**. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(3) : 3-19
- วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2538. **การบริหารการเงิน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ ประจำปี 2538 ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย 17-18 พฤศจิกายน 2538 ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.**
- วิทยากร เชียงกุล. 2537. **รูปแบบของการบริหาร มหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า**. ว. วิชาการ สสอ. 1(1) : 96-99
- วีระวัฒน์ ปิ่นนิทามัย. 2538. **การจัดองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่ศตวรรษที่ 21**. ข้าราชการ. 40(3) : 23-54
- . 2538. **วิสัยทัศน์กับการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. วารสารข้าราชการ. 40(6) : 11-40
- วารุณี โอสธารมย์. 2533. **พัฒนาการอุดมศึกษาในประเทศไทย : การศึกษาวิเคราะห์เชิงนโยบายและผลพวงที่มีต่อการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคต**. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- แหวดวงการศึกษา. 2539. กระจกเงา. 3(19) : 120-128.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2539. **Reengineering : เรื่องท้าทายนักการศึกษา**. การอุดมศึกษา. มกราคม 2539. น. 12-13.
- ศิริลักษณ์ ศรีสำอางค์. 2539. **การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา : รายงานประกอบการสอบวัดคุณสมบัติผู้สมัคร. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.**
- ศูนย์ปฏิบัติการโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการ. 2538. **การปรับปรุงประสิทธิภาพในส่วนราชการ : จะทำอะไร จะได้อะไร**. สำนักงาน ก.พ., กรุงเทพฯ.

ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ. 2539. **สารสนเทศ ศธ.** ศูนย์, กรุงเทพฯ.

ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. 2527. **รวมคำแถลงนโยบายของรัฐบาลและรายชื่อคณะรัฐมนตรี คณะที่ 1-43.** ศูนย์, กรุงเทพฯ.

ศูนย์ประสานงานและปฏิบัติการของระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535. **รวมนโยบายการศึกษาของรัฐปี 2475-2535.** ศูนย์, กรุงเทพฯ.

สงบ ลักษณะ. 2539. **บทคัดย่อเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้จังหวัดดำเนินงานพัฒนาและประเมินคุณภาพการศึกษา.** ข้าราชการ. 41(3) :24-25

สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. 2537. **รายงานประจำปี 2537.** กองแผนงาน, สถาบัน, เชียงใหม่.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 2528. **พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.** สถาบัน, กรุงเทพฯ.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. 2528. **พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี พ.ศ. 2528.** สถาบัน, กรุงเทพฯ.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 2528. **พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. 2528.** สถาบัน, กรุงเทพฯ.

_____. 2538. **รายงานประจำปี 2538.**
สถาบัน, กรุงเทพฯ.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2534. **กฎหมาย ข้อยบังคับ และระเบียบของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.** กองกลาง สถาบัน, กรุงเทพฯ.

_____. 2532. **ความเป็นอิสระในการบริหารงานมหาวิทยาลัยไทย : อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มอนาคต 9 มิถุนายน 2532 ณ โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า.** สถาบัน, กรุงเทพฯ.

_____. 2539. **ระเบียบข้อยบังคับ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2534-เดือนพฤษภาคม 2535.** กองกลาง สถาบัน, กรุงเทพฯ.

_____. 2528. **รายงานประจำปี 2538.** สถาบัน, กรุงเทพฯ.

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. 2539. **กรอบนโยบายการพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา
ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).** สถาบัน, บุรีรัมย์.

สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. 2539. **นโยบาย เป้าหมาย และมาตรการ แผนพัฒนาการศึกษา
ระยะ 15 ปี สถาบันราชภัฏมหาสารคาม (พ.ศ. 2540-2554).** สถาบัน,
มหาสารคาม.

_____. 2539. **นโยบาย เป้าหมาย และมาตรการแผนพัฒนาการศึกษา
ระยะที่ 8 สถาบันราชภัฏมหาสารคาม (พ.ศ. 2540-2544).** สถาบัน, มหาสารคาม.

สถิติ. 2537. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(2) : 80-88.

สถิติตันีการศึกษา. 2538. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(3) : 72-77

สถิติและดัชนี. 2538. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(2) : 81-88

สถิติและดัชนี. 2537. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 68-73.

สนอง ฉินนานนท์. 2538. **ดาวเทียมเพื่อการศึกษา.** ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) :
30-37

สภาข้าราชการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2538. **เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องหลัก
เกณฑ์และวิธีการได้มาซึ่งผู้บริหารของมหาวิทยาลัย 3 พฤศจิกายน 2538.** สภา,
กรุงเทพฯ.

สภาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 2536. **การศึกษาระดับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.**
กระจกเงา. 1(1) : 112-121.

สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2533. **รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง บทบาทของ
มหาวิทยาลัยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 วันที่ 14-16 กุมภาพันธ์ 2533 ณ โรงแรม
เชียงใหม่ภูคำ จังหวัดเชียงใหม่.** สภาอาจารย์, เชียงใหม่.

สภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2530. **ระบบการสรรหาอธิการบดี มหาวิทยาลัยราม
คำแหง ณ สภาอาจารย์ 5-6 ก.พ. 30.** สภาฯ, กรุงเทพฯ.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. 2538. **วิสัยทัศน์-ประเทศไทย ปี 2000.** มติชน, กรุงเทพฯ.

สมุดสถิติ. 2537. **กองแผนงาน ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฯ,**
กรุงเทพฯ.

- สมศักดิ์ แด้มบุญเลิศ และคณะ. 2532. **อนาคตการพัฒนาอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ**. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์ และคณะ. 2532. **การประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษากับอุดมศึกษา**. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
-
- _____ . 2538. **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวโน้มความต้องการและการผลิตกำลังคนระดับสูงกว่าปริญญาตรี**. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์ และคณะ เทียนพูน. 2532. **การวิจัยเชิงนโยบาย : รูปแบบใหม่ของการกำหนดอนาคต**. สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- สัญลักษณ์ เทียมฉนวน. 2538. **การศึกษาไทยในสถานการณ์โลก : ระดม 6 นักคิดนักการศึกษาชี้ทางรอด**. มิติใหม่, กรุงเทพฯ.
- สรุปการประชุมเรื่อง **"แนวทางการสนับสนุนการวิจัยทางมนุษยศาสตร์"** ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้ จังหวัดสงขลา วันที่ 13-14 พฤษภาคม 2535. 2538. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ.
- สรุปการประชุมวิชาการของที่ประชุมประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปชมท.) ประจำปี พ.ศ. 2537, 2538. 2538. คณะกรรมการบริหารที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ พ.ศ. 2537-2538, กรุงเทพฯ.
- สรุปผลการประชุมสัมมนา เรื่อง **ประเด็นและยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8** ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร. 2538. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(6) : 3-14
- สรุปสาระสำคัญจากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ระดับอุดมศึกษา. 2537. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(2) : 58-79.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2537. **แนวคิดในการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ**. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 4-10
- สวัสดิ์ อุดมโกชน และคณะ. 2537. **บทความเรื่อง การกระจายโอกาสทางการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต**. ข้าราชการ. 41(3) : 18-19.

สุชาติ เมืองแก้ว. 2537. **สรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ในช่วง 2 ปี แรกของแผนงานพัฒนาฯ.** ว. การศึกษา แห่งชาติ. 29(1) : 47-53

สาขาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวง มหาวิทยาลัย จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ISCED. 2538. กระจกเงา. 3(11) : 90-91

สาขาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภายใต้การ กำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย จำแนกตามกลุ่มสาขา ISCED. 2538. กระจกเงา. 3(11) : 92-93

สาคร สาทรลัษ. 2539. **มหาวิทยาลัย... วิทยาลัยเอกชน.** กระจกเงา. 4(20) : 26-36.

สาระการประชุม กกศ. 2538. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 30(1) : 63-80

สาระการประชุม. กกศ. 2538. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(2) : 68-80

สาระการประชุม. กกศ. 2538. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(3) : 58-71.

สาระการประชุม. กกศ. 2537. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(1) : 79-88.

สำนักงาน ก.พ. 2538. **รายงานการศึกษาสภาพกำลังคนของสำนักงาน ก.พ. ในรอบปีงบประมาณ สำนักพัฒนาระบบบริหารบุคคลภาครัฐ, กรุงเทพฯ.**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539. **การศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก.** สำนักงาน, กรุงเทพฯ.

_____. 2526. **การสำรวจทางการศึกษาของประเทศ.** สำนักงาน, กรุงเทพฯ.

_____. 2538. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ทางการศึกษาปี 2537-2538. ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, กรุงเทพฯ.**

_____. 2539. **แนวคิดและทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษา ในศตวรรษที่ 21.** สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.

_____. 2538. **บทคัดย่อสิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปี 2537-2538. ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ ศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.**

-
- 2515. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2515-2519). สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2525. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529). สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2529. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2540). สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2535. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539). สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2539. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). อรรถพลการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
-
- 2536. ภาวะการมีงานทำและคุณภาพในการทำงานของผู้จบอุดมศึกษา กรณีศึกษาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2528. รายงานการประเมินสภาพจัดการศึกษา และประเมินผลแผน พัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2535-2529) ระดับ อุดมศึกษา. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2522. รายงานการวิจัยเรื่องระบบอุดมศึกษา. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2538. รายงานการสัมมนาเรื่องทิศทางการศึกษาไทย ในยุคโลกาภิวัตน์ : รูปแบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา วันที่ 25-26 มกราคม 2538 ณ โรงแรมเฟลิกซ์รีเวอร์แควรีสอร์ท กาญจนบุรี. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
- 2531. รายงานผลการประชุมเชิงนโยบายเรื่อง แนวโน้มการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา วันที่ 6-7 พฤษภาคม 2539. กอง นโยบายและแผนการศึกษา สำนักงาน, กรุงเทพฯ.

-
2535. รายงานผลการสัมมนาเรื่อง แผนการศึกษาแห่งชาติ : จากนโยบายสู่การปฏิบัติ ระหว่างวันที่ 17-18 กรกฎาคม 2535 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
2537. สรุปสาระสำคัญจากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ระดับอุดมศึกษา. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
2539. หลักการและยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย. สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.
-
2536. การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ครั้งที่ 8 เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ 13-17 กันยายน 2536. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2537. มาตรฐานการกำหนดขนาดกำลังคนของรัฐ. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2535. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7. พ.ศ. 2535-2539. สำนัก, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2537. ประมวลข้อหลักรัฐธรรมนูญ สาขาวิชาและปริญญาทางสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
-
2536. ประสิทธิภาพการผลิตกำลังคนระดับสูงกว่าระดับปริญญาตรี. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
-
2531. รายงานการศึกษาและติดตามภาวะการเรียนรู้การสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ตามหลักสูตรที่ทบวงมหาวิทยาลัยอนุมัติในช่วงแผนการศึกษาระยะที่ 5 2525-2529 เล่มที่ 1. กองแผนงาน สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
-
2528. สารสนเทศ ทบวงมหาวิทยาลัย. สำนักงาน, กรุงเทพฯ.

- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . 2527. **รวมคำแถลงนโยบายของรัฐบาล และรายชื่อคณะรัฐมนตรี คณะที่ 1-43**. ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539. **รายงานกิจการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรายงานประจำปี 2539**. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา สำนักงาน, กรุงเทพฯ.
- สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย. 2521. **นโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน**. สำนัก , กรุงเทพฯ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2538. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันพุธที่ 26 กรกฎาคม 2538**. สำนัก, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2532. **แนวโน้มการพัฒนาทางการเมืองของไทย**. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สำเนา ขจรศิลป์. 2533. **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2530. **รายงานการวิจัยการศึกษาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ ระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สินี เจริญพจน์. 2539. **การประชุมประสิทธิภาพราชการ : ประสพการณ์จากมาเลเซีย**. ข้าราชการ. 41(2) : 1-20
- สิริลักษณ์ คอมนันท์ และสกันธ์ วรรณวัฒนา. 2532. **สภาพปัจจุบันของการอุดมศึกษาในประเทศไทย**. โครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุชาติ เมืองแก้ว นฤมล ชูชินปราการ และบรรลือ วิศิษฎ์อนุพงษ์. 2538. **การวิจัยเรื่องระบบบริหารบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สุทัศน์ ทิวทอง. 2538. **มีความจำเป็นอย่างไรจึงต้องมีพระราชบัญญัติการศึกษานี้** **พื้นฐาน**. ว. การศึกษาแห่งชาติ. 29(5) : 13-17
- สุธรรม อารีกุล. 2523. **บทบาทของมหาวิทยาลัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมัครงการ. 2537. **โครงการวิจัยภาวะการมีงานทำและคุณภาพในการทำงานของผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา : เฉพาะมหาวิทยาลัยประเภทจำกัดรับ.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สุนน อมรวิวัฒน์. 2537. **คุณลักษณะของอาจารย์ในสังคมยุคใหม่.** ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(4) : 53-60
- สุเมธ แชน์หุ่น และคณะ. 2536. **การพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการ.** สำนักงานปลัดทบวง, กรุงเทพฯ.
- สุรศักดิ์ บำรุงวงศ์. 2537. **แนวคิดเรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่.** ว. การศึกษาแห่งชาติ. 28(2) : 31-39
- สุรางค์ โพธิ์พฤตทวาทย์ และคณะ. 2537. **รายงานการศึกษาดูงานเรื่องระบบการศึกษาของสิงคโปร์.** มปท.
- เสรี พงศ์พิศ และคณะ. 2538. **ปฏิบัติการศึกษาเพื่อปวงชน แล้วชาวบ้านจะเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ.
- Search. 2539. **ทางด่วนสารสนเทศ (Information Superhighway) เทคโนโลยีเอื้อประโยชน์อย่างมหาศาล.** 2539. **วิจัยการศึกษ.** 7(315) : 20-29
- โสภณ ทองปาน และคณะ. 2532. **อนาคตการพัฒนาด้านการเกษตร.** ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. 2538. **การประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- _____. 2538. **การอุดมศึกษาปริทัศน์.** งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. 2539. **อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ : รัฐต้องปลดแอกมหาวิทยาลัย.** ริกทูท. 1(4) : 10-11
- อมร รักษาสัตย์. 2539. **หลักสูตรยุคโลกไร้พรมแดน.** (เอกสารลาบมือ)
- อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ. 2532. **อิทธิพลภายในและภายนอกและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.** ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- อภิชาติ พันธเสน และคณะ. 2532. **การเตรียมอุดมศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่
ปรารถนา**. ทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อรุณ เกตุสุริยงค์. 2538. **รวมกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ**. พิมพ์
ครั้งที่ 2. บพิธการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- อังฉรา วรศิริสุนทร. 2539. **ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8**
เศรษฐกิจ. 28(9) : 13-19
- อังณา วัฒนานุกิจ และคณะ. 2532. **การคาดคะเนกำลังคนระดับปริญญา**. ทบวง
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อรนุช หลิมประเสริฐ. 2538. **สรุปผลการวิจัยภาวะการมีงานและคุณภาพในการทำงาน
ของผู้จบอุดมศึกษา**. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18(2) : 14-19
- อารี สัตยหจวิ. 2537. **การฝึกหัดครู : เรื่องที่ต้องแก้ไขด่วนที่สุด**. ว. การศึกษาแห่งชาติ.
29(1) : 74-78.
- อำนาจ วีรธรรม. 2539. **แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและกำลังคนของรัฐในอนาคต**
ข้าราชการ. 41(4) : 20-27
- เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องการบริหารการศึกษา กับสังคมยุคใหม่
วันที่ 8-9 เมษายน พ.ศ. 2534. 2534. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยา
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.**
- โอภา บางเจริญพรพงศ์ และพานิ สีดกะสิน. 2538. **ระบบการบริหารมหาวิทยาลัยของ
ประเทศอังกฤษ**. โครงการ Thai University Administration Shadowing (TUAS).
(เอกสารจัดสำเนา)

- Academic Senate, University of California, Berkeley. 1991. ***Report of the Special Task Force on Faculty Diversity***. Academic Senate, University of California, Berkeley.
- Acherman, H. 1984. ***Termination of degree and research programs***. International Journal of Institutional Management in Higher Education. 8 (1) : 67-78
- Adair, J. 1990. ***Not Bosses but Leaders***. Kogan Page, London.
- Adironodack, S. M. 1993. ***Just About Managing***. Voluntary Service Council, London.
- Althusser, L. 1972. ***Ideology and ideological state apparatuses*** In ***Education, Structure and Society***. Penguin, Harmondsworth.
- Alumni News. 1991. ***Planning in Higher Education***. University of Ulster, Coleraine
- Anderson, C. 1993. ***Strategic research wins the day***. Science. 259 (509) : 21
- Anderson, P. 1990. ***A culture in contraflow***. New Left Review. 180 : 41-80
- Association of University Teachers. 1990. ***Goodwill Under Stress: Morale in UK Universities***. AUT, London.
- Association of University Teacher, Aston Branch. 1989. ***Staff-Student ratios***. Aston AUT, Birmingham.
- Astin, A. W. 1993. ***What Matters in College? Four Critical Years Revisited***. Jossey-Bass, San Francisco.
- Aston University 1985. ***Planning for the Late 1980s***. Aston University, Birmingham.
- Australian Confederation of Trades Unions/Trades Unions Development Council. 1987. ***Australia Reconstructed: A Report by the Mission Members to the ACTU and TDC***. Australian Government Publishing Service, Canberra.
- Aston University. 1982. ***A Minutes of Aston University Council 20 October***. Aston University, Birmingham.
- Audi Commission and Ofsted. 1993. ***Unfinished Business: Full-time Educational Courses for 16-19 year olds***. MHSO, London.
- Australian Vice-Chancellors Committee. 1995. ***Code of Ethical Practice in the Offshore Provision of Education and Educational Services by Australian Higher Education Institutions***. Canberra: AVCC.
- Australian Vice-Chancellors Committee. 1992. ***Academic Standards in Higher Education: Report of the Australian Vice-Chancellors Committee***. AVCC, Canberra.

- Bachrach, P. and M.S. Baratz. 1962. *The two faces of power*. American Political Science Review. 56 : 947-952
- Balderston, F.E. 1985. *Academic program review and the determination of universities* International Journal of Institutional Management in Higher Education. 9 (3) : 237-248
- Ball, C. 1985. Quality Assessment and Quality Improvement within Higher Education: The New Zealand. *Perspective Paper Presented at the First Biennial Conference and General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education*, Montreal.
- Barker, Alan. 1993. Quality Assessment and Quality Improvement within Higher Education: The New Zealand. *Perspective Paper Presented at the First Biennial Conference and General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education*, Montreal.
- Barlow, K. 1989. *The White paper and restructuring the academic labor market*. Australian Universities Review. 32(1) : 30-37
- Barnett, Ronald et al. 1994. *Assessment of the Quality of Higher Education: A Review and an Evaluation*. Institute of Education, University of London, London.
- Bartos, M. 1990. *Further steps to a new educational order*. Australian Society. March 1990 : 12-13
- . 1990. *The Education exports fiasco*. Australian Society. September 1990 : 12-13
- Bauer, Mariane and Franke-Wikberg, Sigbrit. 1993. Quality Assurance in Swedish Higher Education, *Paper Presented at the First Biennial Conference and General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education*, Montreal.
- Becher, T. & Kogan, M. 1992. *Process and Structure in Higher Education*. 2nd ed. Routledge, London.
- Becker, G.S. 1975. *Human Capital*. 2nd ed. Columbia University Press, New York.

- Behar, S.C. 1992. "India" In *Encyclopedia of Higher Education*. Pergamon Press, Oxford.
- Beilharz, P. 1986. *The Left, the "accord" and the future of socialism*. Thesis Eleven. 13 : 5-21
- Beilharz, P. and R. Watts. 1983. *The Discovery of corporatism*. Australian Society. November 1983 : 27-30
- Bell, D. 1977. On meritocracy and equality In *Power and Ideology in Education*. Oxford University Press, New York.
- Ben-David, J. 1986. Universities in Israel : Dilemmas of Growth Diversification and Administration pp.105-30. *Studies in Higher Education* No.11. pp.105-30.
- Ben-Nahum, Amon. 1992. Colleges are upgraded. *Ha'aretz* June 9.
- . 1992. 10 New undergraduate colleges will be needed until the year 2010. *Ha'aretz* June 16.
- Benjamin, Roger et al. 1993. *The Redesign of Governance in Higher Education*. RAND: Institute on Education and Training, Santa Monica.
- Berdahl, R.O. 1959. *British Universities and the State*. University of California Press, Berkeley.
- Berdahl, R.O. 1971. *Statewide Coordination of Higher Education*. American Council on Education, Washington, D.C.
- Berg, D.J. and S.A. Hoenack. *The Concept of cost-related tuition and its implementation at the University of Minnesota*. Journal of Higher Education. 58 (3) : 276-305
- Berke, R. L. 1990. *Lawmakers accept PAC money while urging finance changes*. New York Times. September 25 : 1
- Bernstein, R. 1992. *The Yale Schmidt Leaves Behind*. New York Time Magazine. June 14 : 32, 46, 48, 58, 64, 66
- Beyle, T.L. 1989. From governor to governors In *State of the States*. Congressional Quarterly, Inc., Washington, D.C.
- Bibby, J.F. and Cotter, C.P. et al. 1990. Parties in state politics In *Politics in the American States : A Comparative Analysis*. 5th ed. Scott, Foresman/Little, Brown Higher Education, Glenview, Ill.

- Bimbaum, Robert. 1994. *The Quality cube : how college presidents assess excellence*. Journal of Higher Education Management. 9 (3) : 71-82
- Blaug, M.,Preston, M. & Zideman, A. 1967. *The Utilization of Educated Man-power in Industry*. Oliver and Boyd, London.
- Blom, D.E. 1990. Scholars who see collages in the thrall of politics meet to plan a counterattack. *Chonicle of Higher Education*. pp. A15-A16.
- Blumenstyk, G. 1990. State officials deplore higher education's resistance to change. *Chronicle of Higher Education*. pp.A15-A16.
- Bourke, P. 1986. *Quality Measures in Universities*, Commonwealth Tertiary Education Commission, Canberra.
- Bowles, S. and Gintis, H. 1976. *Schooling in CApitalist America*. Basic Books, Inc., New York.
- Boyer, E.L. 1987. *College: The Undergraduate Experience in America*. Harper & Row, New York.
- Brittingham, G.R., Jr. ed. 1969. *The Pennsylvania Manual 1968-69. Vol. 99*. Department of Property and Supplies, Commonwealth of Pennsylvania, Harrisburg.
- . 1989. *The Pennsylvania Manual 1989-90, Vol. 109*. Department of Property and Supplies, Commonwealth of Pennsylvania, Harrisburg.
- Broad, W.J. 1992. *Big science squeezes small-scale researchers*. New York Times. Dec. 29 : C1
- Brooksman, J. 1993. *The irrationality of action and action rationality : decisions ideologies and organizational actions*. Journal of Management Studies. 19 (1) : 29-44
- Brown, P.E. 1985. *The Organization and Management of State-level Lobbying Eddorts of Different Types of Institutions of Higher Education*. Ph. D. dissertation submitted to the Faculty of the Center for the Study of Higher Education, School of Education, University of Virginia.
- Callan, P. 1993. *Indexing student fees to instruction costs at CSU is a bad idea*. Sacramento Bee. June 1: 11
- Camoy, M. and Levin, H.M. 1985. *Schooling and Work in a Democratic State*. Stanford University Press, Standford.

- Caspersen, Sven. 1993. "Quality Measures in the New Environment: Familiar Issues in the Changing World." *Paper Presented at the First Biennial Conference and General Conference of the Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education*, Montreal.
- Center for Educational Competitiveness. 1992. *Knowledge for all Americans*. Knowledge Network for All Americans, Arlington, Va.
- Cerych, L. and Sabatier, P. 1986. *Great Expectations and Mixed Performance: The Implementation of Higher Education Reforms in Europe*. European Institute of Education and Social Policy, Trentham.
- Chaffee, Ellen Earle. 1983. *Rational Decision making in Higher Education*. NCHEMS, Boulder.
- Chaffee, Ellen Earle and Lawrence A Sherr. 1992. *Quality: Transforming Postsecondary Education*, ASHE-ERIC Higher Education Report No 3, George Washington Press, Washington D.C.
- Cheong, Doreen. 1993. A System of Quality Assurance of Courses at Singapore Polytechnic, *Paper Presented at the First Biennial Conference and general Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education*, Montreal.
- Child, J. 1983. *A price to pay : professionalism and work organization*. Sociology. 17 (1) : 63-78
- Chronicle of Higher Education Editors. 1991. Nine issues affecting colleges: A roll call of the states In *Almanac of Higher Education*. Chicago Press, Chicago.
- Chubb, Ian. 1991. "The Higher Education Council" *Address to Heads and Deans Seminar at the University of Melbourne*. Parkville.
- Churchill, D. 1993. *M.B.A.s : the brave new world*. The Observer. Apr. 25 : 39
- Clark, B.R. 1983. *The Higher Education System: Academic Organization in Cross-National Perspective*. University of California Press, London.
- Council for Higher Education. 1984. *The Higher Education System in Israel: Guidelines on the Development of the System and Its Planning for 1988 with a First Glance at 1995*. Report of the Planning and Grants Committee Executive Body of CHE). The Planning and Grants Committee, Jerusalem.
- . 1985. *The Planning and Grants Committee Annual Report* (No. 12, academic year 1984-85). The Planning and Grants Committee, Jerusalem

- . 1985. *Higher education in Israel--Statistical abstract 1983/84*. The Planning and Grants Committee, Jerusalem.
- . 1987. *The Planning and Grants Committee Annual Report* (No. 13, academic year 1985/86). The Planning and Grants Committee, Jerusalem.
- . 1987. *The Sixth Council 1981-1986 Report* (No. 2). The Council for Higher Education, Jerusalem.
- Cohen, M. and others. 1972. *A garbage can model of organizational choice*. Administrative Science Quarterly. 17 (1) : 1-25
- Coven, Robert. 1996. *World Yearbook of Education 1996: The Evaluation of Higher Education Systems*. Kogan Page, London.
- Craft, A. 1992. *Quality Assurance in Higher Education*. Falmer, London.
- . 1994. *International Developments in Assuring Quality in Higher Education*, Falmer, London.
- Cratter, A.M. 1971. *Scientific manpower for 1970-1985*. Science. 172 : 132-140
- Cerych, L. 1990. *Renewal of central European higher education : issues and challenges*. European Journal of Education. 25 (4) : 351-358
- Chronicle of higher education*. 1994. Almanac Issue. 41 (1)
- Cliff, Andrew. 1994. *Measuring quality in New Zealand polytechnics*. Journal of Higher Education Management. 9 (2) : 47-56
- Canlan, T., A. Martino and R.Dilger. 1984. *State parties in the 1980s : Adaptation, resurgence and continuing constrains*. Intergovernmental Perspective. 10 (4) : 6-13
- Cole, J.R. 1993. *Balancing acts : dilemmas of choice facing research universities*. Daedalus. 122 (4) : 1-36
- Connell, W.F. 1992. *'Reviewing the quality of higher education'*. The Australian Universities Review. 35 : 36-41
- Cooney, Robert P. and ElizaPaqueo-Arrezo. 1993. *'Higher education regulation in the Philippines : issues of control, quality assurance and accreditation'*. Higher Education Policy. 6 (2) : 25-28

- Cracks in the Ivory Tower.*** 1992. *Science*. 257 : 1196-1201
- Crosby, Philip B. 1979. ***Quality is Free. The Art of Making Quality Certain.*** McGraw-Hill, New York.
- Crossen, P.H. 1988. ***The Study of Public Service in Higher Education.*** Paper prepared of presentation at the 1988 Annual Meeting of the Association for the Study of Higher Education, St. Louis, Mo.
- Crow, Stephen. 1994. "Changing Emphases in the USA" in Alma Craft (ed.) ***International Developments in Assuring Quality in Higher Education.*** Falmer, London.
- Czech and Slovak Ministries of Education. 1990. ***Federal Statistics form World Bank Report.*** Birks Sinclair & Associates,Ltd, Durham, England.
- Daalder, H. and Shils, E. 1982. ***Universities, Politicians and Bureaucrats: Europe and United States.*** Cambridge University Press, New York.
- Dainton, F. 1977. University grants committees In ***International Encyclopedia of Higher Education.*** (pp. 1724-29) Jossey Bass, San Francisco.
- Daniel, D.P. 1992. ***National Higher Education and Research Systems of Central Europe.*** Unpublished Manuscript of the Slovak information Agency, Czechoslovakia.
- Darvas, P. 1988. ***Reform policy and changes in the educational system.*** Higher Educational Policy. 1 (3) : 38-43
- Davis, R.J. and Morrall, J.F., III. 1974. ***Evaluating Educational Investment.*** D.C. Heath, Lexington, Ma.
- Dawkins, J. 1987. ***Higher Education: A Policy Discussion Paper.*** Australian Government Publishing Service, Canberra.
- . 1988. ***Higher Education: A Policy Statement.*** Australian Government Publishing Service, Canberra.
- Deming, W.E. 1986. ***Out of the Crisis,*** Massachusetts Institute of Technology, Boston.
- Donaldson, Jim. 1994. "Quality Asscsmnt in Scotland" in Alma Craft (ed.) ***International Developments in Assuring Quality in Higher Education,*** Falmer, London.
- DePalma, A. 1992. ***MIT ruled guilty in antitrust case-judge says it conspired to fix amount of aid to students.*** New York Times. Sept. 3 : A1, A13
- Donald, J. 1979. ***Green paper : noise of crisis.*** Screen Education. 30 : 13-49

- Dressel, P.I. and Faricy, W.H. 1972. ***Return to Responsibility***. Jossey-Bass, San Francisco
- Drucker, P. 1959. ***Long-range planning : challenge to management science***.
Management Science. 5 (3) :238-249
- During, S. 1987. ***Woodchipping in the groves of academe***. Arena. 81 : 11-18
- El-Khawas, Elain. 1993. "Accreditation and Evaluation: Reciprocity and Exchange", ***Paper Presented at EC Conference on Frameworks for European Quality Assessment in Higher Education***, 3-4 May, Copenhagen.
- El-Khawas, Elaine. 1995. "External Review: Alternative Models Based on US" Experience. ***Higher Education Management***. Vol 7, No 1.
- Estrin, S., Gelb, A. and Singh, I.J. 1991. ***Socialist Enterprises in Transaction: A Framework for Case Studies***. Unpublished Paper from the World Bank.
- Ehrenburg, R.G. 1992. ***The Flow of new doctorates***. Journal of Economic Literature. 30 (2) :830-875
- Evangelauf, J. 1994. ***A New Carnegie Classification***. Chronicle of Higher Education. Apr. 6 : A17-A26
- Everman, R., Svensson, L. G. and Soderqvist, T. 1987. ***Intellectuals, Universities, and the State in Western Modern Societies***. University of California Press, Berkeley.
- Farrant, J.H. 1987. Central Control of the University Sector. In ***British Higher Education***. (pp. 29-52). Allen and Unwin, London.
- Fisher, L.A. 1988. ***External Political Traditions: Their Development and Continuing Impact on the Nature of Two Public Systems of Higher Education***. Paper Presented at the 1988 Annual Meeting of the Association for the Study of Higher Education, St. Louis, Mo.
- Fogel, D. 1990. ***Management education in central and eastern Europe and the Soviet Union***. Journal of Management Development. 9 (3) :14-19
- Fogel, D. and R. Madhaven. 1992. ***In support of reform : western business education in central Europe***. Review of Business. 14 (4) : 4-9

- For lack of money, Penn May Drop 3 Departments.*** 1993. New York Times. Oct. 14 :A10
- Frazer, Malcolm. 1991. ***Quality Assurance in Higher Education.*** Council for National Academic Awards, London.
- Fulton, O. 1981. ***Access to higher Education.*** Leverhulme No 2. Society for Research into Higher Education, Guildford.
- Gade, M.L. 1993. ***Four Multicampus SyStem: Some Policies and Pracices That Work.*** Association of Governing Boards of Universities and Colleges, Washington, D.C.
- Galbraith,J. 1974. ***The New Industrial State.*** Penguin, Harmonsworth.
- Gannicott, H.K. and Throsby, C.D. 1990. ***The Quality of Education in the South Pacific: Some Preliminary Hypotheses.*** Unpublished paper, Canberra.
- Gardner, M. 1991. Professors and students in Eastern Germany protest restructuring of universities by Western officials. ***The Chronicle of Higher Education,*** pp. A31-A32.
- . 1992. Budget blues hit German rectors. ***The Times Higher Education Supplement,*** p. 9
- Gavin,D. 1992. ***Student flows, Personal Communication.*** University of Ulster, London.
- Gerth, H. and Mills,C. 1947. ***Essays from Max Weber.*** Routledge and Kegan Paul, London.
- Giddens,A. 1985. ***The Nation State and Violence.*** Policy Press, Cambridge.
- .1990. ***The ConseQuences of Modernity.*** Standford University, Standford, Ca.
- Ginberg,M. et al. 1980. ***Teachers' conception of professionalism and trades unionism: An ideological analysis.*** In ***Teachers' Straetegies: Explorations in the Sociology of the School.*** Croom Helm, London.
- Ginberg, M. (Ed.). 1991. ***Understanding Educational Reform in Global Context: Economy, Ideology, and the State.*** Garland Publishing, Inc., New York.
- Giroux, H.A. 1985. ***Intellectual labor and pedagogical work : rethinking the role of teacher as intellectual.*** Phenomenology and Pedagogy. 3(1) : 20-33
- Goldschmidt, D. 1984. The university as an institution: present problems and future trends. ***Higher Education in Europe.*** 1x(4)

- Gonzalez, Addew. 1991. **'Philippines'** In *International Higher Education: An Encyclopedia*. Garland, New York. pp.537-547
- Gordon, D., Edwards, R. and Reich, M. 1982. Segment International Higher Education: an Encyclopedia. New York: Garland. pp.537-547ed work, divided workers: ***The Historical Transformation of Labor in the United States***. Cambridge University Press, Cambridge.
- Gordon, L. 1992. ***CSU plants to lay off 2,200 unless state helps***. Los Angeles Times. June 6 : B1
- Gordon, R. and L. Kimball. 1985. ***High technology, employment and the challenges of education***. Prometheus. 3 (2) : 315-330
- Gouldner, A. 1979. ***The Future of Intellectuals and the Rise of a New Class***. Oxford University Press, New York.
- Gourman,J. 1993. ***The Gourman Report: A Rating of Undergraduate Programs in American and International Universities***. 8th ed. National Education Standards, Los Angeles.
- Gove, S. K. and Stauffer, T.M. (Eds.). 1986. ***Policy Controversies in Higher Education***. Contributions to the study of Education No. 19
- Grace, G. 1991. ***Welfare labourism and the New struggle in New Zealand's education policy***. Network, Warwick.
- Gramsci,A. 1971. ***Selections from the prison Notebooks***. Lawrence and Wishart, London.
- Gray, V. 1990. The Socioeconomic and political contest of states In ***Politics in the American States: A Comparative*** 5th ed. Little, Brown Higher Education, Glenview, Ill.
- Green, F.T. 1980. ***Predicting the Behavior of the Educational Systems***. Syracuse University Press, Syracuse.
- Green, M. 1988. ***Leadership for a New Era: Strategies for Higher Education***. American Council on Education.
- Grosz, E. 1990. ***Contemporary theories of power and subjectivity In Feminist Knowledge: Critique and Construct***. Routledge, London.
- Grummitt, J. 1993. ***The Industrial Society***. Routledge, London.
- Guth, R. 1992. ***Contracting Lessons from the U.S.*** National Council for Voluntary Organizations.

- Halasz, G. 1986. *The Structure of educational policy-making in Hungary in the 1960s and 1970s*. Comparative Education. 22 (2) : 123-132
- Hall, S. 1993. *Thatcherism today*. New Statesmen. Dec. 20
- Halsey, A.H. & Trow, M. 1971. *The British Academics*. Faber and Faber, London
- Halstead, K. 1989. *Higher Education Tuition*. Research Associates of Washington, Washington, D.C.
- . 1989. *State Profiles: Financing Public Higher Education 1978 to 1989*. Research Associates of Washington, Washington, D.C.
- Hambrick, D.C. 1987. *The Top management team : key to strategic success*. California Management Review. 30 (1) : 88-108
- Hambrick, D.C. and R.A. 1992. *Top team deterioration as parts of the downward spiral of large corporate bankruptcies*. Management Science. 38 (10) : 1445-1466
- Harach, L., Kotasek J., Loucky, J. & Hendrichova J. 1992. *Higher education in the Czech and Slovak Republic*. Report to the OECD. Prague-Buatislava.
- Harbison, R.W. 1987. *Unpublished report to the Czechoslovak Government*. Department of Education, U.S.
- . 1991. *Education and Training in Czechoslovakia*. Unpublished report to the Czechoslovak Government. Birks, Sinclair & Associates, Inc., Durham, England.
- Harman, Grant. 1994. Australian Higher Education Administration and the Quality Assurance Movement. *Journal of higher Education Management*. Vol. 9, No 2 Winter/Spring.
- Harman, Grant. 1996. *Quality Assurance for Higher Education: Developing and Managing Quality Assurance for Higher Education Systems and Institutions in Asia and the Pacific*. UNESCO, Bangkok.
- Harrison, M. 1991. *Crisis deepens on British campuses*. The Observer. Nov. 10
- Harvard University. 1990. Change Magazine. 22 (5) : 18
- Her Majesty's Inspectorate. 1991. *Education Observed: Aspects of Education in The USA - Quality and its Assurance in Higher Education*, HMSO, London.

- Heftel, C. 1984. Out of the ivory tower and into the lobby. *AGB Reports*, 26, pp. 11-13.
- Henry, Miriam. 1994. *The Restructuring of higher Education in Australia*. UNESCO, Paris.
- The Higher education amendments of 1992 : what they mean for colleges and students*. 1992. Chronicle of higher Education. 38 (48) : A20-A23
- Higher Education Council. 1992. *Achieving Quality*. Australian Government Publishing Service, Canberra.
- Higher Education Council. 1992. *The Quality of Higher Education: Discussion Papers*. Australian Government Publishing Service, Canberra
- Higher Education: *Quality and Diversity in the 1990's: Policy Statement by the Hon. Peter Baldwin, MP, Minister for Higher Education and Employment Services*. 1991. Australian Government Publishing Service, Canberra.
- Hines, E.R. 1988. *Higher Education and State Governments : Renewed Partnership, Cooperation, or Competition?* ASHE-ERIC Higher Education Report No. 5. Association for the Study of Higher Education, Washington, D.C.
- Hinkson, J. 1987. *The embattled university?* *Arena*. 81 (1) : 19-27
- . 1989. *A One-dimensional critic*. *Arena*. 88 : 163-166
- . 1986. *Review of Efficiency and Effectiveness in Higher Education*. Commonwealth Tertiary Education Commission, Canberra.
- Hirschhorn, L. and T. Gilmore. 1992. *The New boundaries of the 'boundaryless' company*. *Harvard Business Review*. 70 (3) :104-105
- Holmes, R.A. 1983. *How to work with your state legislators*. *AGB Reports*. 25 :24-27
- Hrabinska, M. 1992. *Higher Education in the Czech and Slovak Republic*. The Institute of Information and Prognosis of Education, Youth and Sports, Bratislava, Slovakia.
- Hufer, K. 1991. Accountability In *International Higher Education--An Encyclopedia* (pp. 47-58). Garland Publishing, Inc., New York.
- Hungarian Ministry of Higher Education. 1992. *Draft act of Hungarian Higher Education*. London.

- Hutchings, P. and T. Marchese. 1990. *Watching assessment : Questions, stories, prospects.* Change Magazine. 22 (5) : 12-38
- Ibrahsm, Hj. Abdul et al. 1995. *Higher Education in Brunei Darussalam: the Role of Universiti Brunei Darussalam.* UNESCO, Bangkok.
- Ignatieff, M. 1992. *Collision course with democracy.* The Observer. Oct. 20 : 21
- Information Division. 1987. *Education.* Ministry of Communications and Information, Singapore.
- Ingram, R.T. et al. 1993. *Governing Independent Colleges and Universities: A Handbook for Trustees, Chief Executives, and other Campus Leaders.* Jossey-Bass, San Francisco.
- The Institution of Civil Engineering. 1988. *Research funding in the construction industry.* ICE. September : 27-35
- International Bureau of Education (IBG) and National Institute for Educational Research of Japan (NTER). 1995. *Final Report of the International Meeting on Educational Reform and Educational Research: New Challenges in Linking Research, Information and Decision-Making.* 4-14 September, 1995. Tokyo, Japan.
- Iram, Y. 1992. Curricular and structural developments at the Hebrew University, 1928-1948. *History of Universities*, 11, pp. 205-41.
- Israel, Central Bureau of Statistics. 1978. *Statistical Abstract of Israel*, No.29 Government Printer, Jerusalem.
- _____. 1987. *Statistical Abstract of Israel*, No. 38. Government Printer, Jerusalem.
- _____. 1988. *Statistical Abstract of Israel* No. 39. Government Printer, Jerusalem.
- Jackson, N. 1987. Skill Raining in transition: Implications for women In *Women and Education: A Canadian Perspective.* Detselig, Calgary.
- Jackson, N. 1990. *Skills Formation and Gender Relations: The Politics of Who Knows What.* Deakin University Press, Geelong.
- James, F.C. 1965. Introduction In *University Autonomy: Its Meaning Today.* Papers of the International Association of Universities No. 7. International Association of Universities, Paris.
- Jarausch, K. H. (Ed.). 1990. *The Transformation of Higher Learning, 1860-1930: Expansion, Diversification, Social Opening, and*

Professionalization in England, Germany, Russia and the United States. University of Chicago Press. Chicago.

- Jarrat, A. 1985. ***Report of the Steering Committee for Efficiency Student in Universities.*** Committee of Vice-Chancellors and Principles, London.
- Jencks, Christopher. 1972. ***Inequality: A Reassessment of the Effect of Family and Schooling in America.*** Basic Books, New York.
- Jenks, J. and Kelly, J. 1986. ***Don't Do: Delegate!*** Kogan Page, London.
- Jenny, H.H. and Wynn, G.R. 1971. ***The Golden Years: A Study of Income and Expenditure Growth and Distribution of Forty-Eight Private Four-Year Liberal Arts Colleges, 1960-1968.*** College of Wooster, Wooster, Ohio.
- Jessop, B. 1985. ***Nios PoulantZas: Marxist Theory and Political Strategy.*** Macmillan, London.
- Jewell, M.E. and Patterson, S.C. 1986. ***The Legislative Process in the United States.*** 4th ed. Random House, New York.
- Jonor, A. 1988. ***Australian education reconstructed.*** Arena. 82 : 133-140
- Jogbloed, B. et al. 1992. ***Challenges for the Hungarian System of Higher Education.*** University of Twente, Netherlands
- Johnstone, K. Gruce. 1986. ***Sharing the Costs of Higher Education: Student Financial Assistance in the United Kingdom, the Federal Republic of Germany, France, Sweden, and the United States.*** College Entrance Examination Board, Princeton, N.J.
- Johnson, G. and Scholes, K. 1993. ***Exploring Corporate Strategy.*** Prentice-Hall, New York
- Jones, D.P. 1984. ***Higher Education Budgeting at the State Level: Concepts and Principles.*** NCHEMS, Boulder, Colo.
- Jones, L.V. et al. 1982. ***An Assessment of Research Doctorate Programs in the United States.*** National Academy Press, Washington, D.C.
- Jones, R.S. 1984. ***Financing state elections in Money and Politics in the United States.*** American Enterprise Institute, Washinton, D.C.
- Jogblock, B., Koelman, J. and Vossensteijn, H. 1992. ***Challenges for the Hungarian System of Higher Education.*** Unpublished report for the Center Higher Education Policy Studies, University of Twente, Netherlands.

- Joo, C. 1990. ***The Politics of Implementing Educational Reform: A Graduation Quota System in Korean Higher Educational Institutions.*** Unpublished doctoral dissertation. Harvard University, Cambridge.
- Juran, Joseph. 1951. ***The Quality Control Handbook.*** McGraw-Hill, New York.
- Kallen, D. 1991. Academic Exchange in Europe: ***Towards a new Era of Cooperation.*** UNESCO European Centre for Higher Education, Bucharest, Romania. pp. 10-80.
- Kaneko, Motohisa. 1992. ***Higher Education and Employment in Japan: Trends and Issues.*** Research Institute for Higher Education, Hiroshima University, Hiroshima.
- Karmel, P. 1988. ***The role of central government in higher education.*** Higher Education Quarterly. 42 (20): 121-133
- Karmel, P. (Chairman). 1972. ***Schools in Australia.*** Report by the Interim Committee for the Australian School Commission, Australian Government, Publishing Service, Canberra.
- Kells, H.R. 1992. ***Self-Regulation in Higher Education: A Multinational Perspective on Collaborative Systems of Quality Assurance and Control.*** Jessica Kingsley, London.
- Kells, H.R. and van Vught, F.A. (eds). 1988. ***Self-Regulation. Self-Study and Program Review in Higher Education.*** Lemma, Utrecht.
- Kemp, David 1992. ***National Press Club Address.*** Canberra.
- Kennedy, P.M. 1989. ***The Rise and Fall of the Great Powers.*** Unwin Hyman, London.
- Kenway, J. and J. Blackmore. 1988. ***Gender and the green paper privatization and equity.*** Australian Universities' Review. 31 (1): 49-57
- Kerr, C. Higher. 1994. ***Education Cannot Escape History: Issues for the Twenty-first Century.*** State University of New York Press, Albany.
- . 1994. ***Troubled Times for American Higher Education: The 1990s and Beyond.*** State University of New York Press, Albany.
- . 1985. The states and higher education: Changes ahead. ***State Government,*** 58, pp. 45-50
- . 1966. ***The Uses of the University.*** Harvard University Press, Cambridge.

- Kerr, C. 1991. ***Why every institution wants to be Berkeley, Harvard or Swarthmore.*** Change Magazine. 23 (3) : 8-15
- Kerr, C., and Gade, M.L. 1989. ***The Guardians: Boards of Trustees of American colleges and Universities-What They Do and How Well They Do It.*** Association of Governing Boards of Universities and Colleges, Washington, D.C.
- . 1986. ***The Many Lives of Academic Presidents: Time Place and Character.*** Association of Governing Boards of Universities and Colleges, Washington, D.C.
- Khanna, S.K. and Sharma, G.D. 1993. Measures of Quality Assurance in Higher Education: An Indian Experience, ***Paper Presented at the First Biennial Conference and General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education.*** Montreal.
- Kim, Hogil. 1992. The Contribution of Public and Private Education to Development in Asian Higher Education, ***paper Presented at World Bank Seminar.*** Singapore.
- Kim, Ronsoo. 1991. ***Republic of Korea In International Higher Education: An Encyclopedia.*** Garland Publishing, New York.
- Kingdon, J.W. 1984. ***Agendas, Alternatives, and Public.*** Little, Brown, London.
- . 1989. ***Congressmen's Voting Decisions.*** 3rd ed. University of Michigan Press, Ann Arbor, Mic.
- Kirklan, K. 1994. ***The Good Trustee Guide.*** NCVO.
- Kogan, M. and Kogan, D. 1983. ***The Attack on Higher Education.*** Kogan Page, London.

- Kouzes. J. and Posner, B. 1987. ***The Leadership Challenge***. Jossey-Bass, London.
- Krueger, A.B. and W.G. Bowen. 1993. "***Income-contingent college loans.***" *Journal of Economic Perspectives*. 7 (3) :193-201
- Laurens, R. 1990. ***University management : tensions in a changing environment.*** *Journal of Tertiary Educational Administration*. 12 (1) :25-42
- Lewis, R.W. 1972. 'Course content in ?structured knowledge areas' ***Improving College and University Teaching***. 20, 131.
- Lewis, Richard. 1993. The System of External Examining in the United Kingdom : Its Strengths and Weaknesses and the Need for Change, ***Paper Presented at the First Biennial Conference and the General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education***. Montreal.
- Likins. P. 1990. ***In an era of tight budgets and public criticism, colleges must rethink their goals and priorities.*** *Chronicle of Higher Education*. pp. B1-B2.
- Likins. Alan 1994. ***Quality and Management in Universities***. *Journal of Higher Education Management*. Vol. 9, No 3, Winter/Spring, pp. 57-70.
- Lindsay, A.W. 1992. '***Concepts of quality in higher education***'. *Journal of Tertiary Education Administration*. 14 (2) : 153-163
- Lindsay, Alan. 1994. '***Quality and management in universities***'. *Journal of Higher Education Management*. 9 (3) : 57-70
- Linke, Russel D. 1993. ***Improving Quality Assurance in Australian Higher Education, Paper Presented at IMHE Seminar on Quality Management and Quality Assurance in Higher Education***, Paris.
- Linna, Markku. 1993. ***Pilot Evaluations in Finland: Background and Purposes, Paper Given at IMHE and Quality Management and Quality Assurance in Higher Education***, Paris.
- Lockwood, G. and Davies, J. 1985. ***Universities: The Management Challenge***. Windsor: SRHE/NFER Nelson.
- Lukacs, P. 1989. ***Changes in selection policy in Hungary : The case of the admission system in higher education.*** *Comparative Education*. 25 (2), pp. 219-28.
- Lynch, R. 1993. ***LEAD!***. Jossey-Bass, (USA)
- Lynton, E.A. 1984. ***The Missing Connection between Business and the Universities*** Macmillan, New York

- Lyotard, J.F. 1984. ***The Post-modern Condition: A Report on Knowledge.*** Manchester University Press, Manchester
- McGuinness, A.C., Jr. & Paulson, C. 1991. ***State Post secondary education instructions handbook: State Coordinating and governing Boards.*** Education Commission of the States, Denver
- McMahon, W.W. 1987. ***Expected rates of returns to education.*** In ***Economics of Education: Research and Studies.*** Pergamon Press, New York.
- Magner, D.K. 1994. ***Job market blues.*** Chronicle of Higher Education. 40 (34) : A17, A20
- MacTaggart, Terrence J. et. al. 1996. ***Restructuring Higher Education : What Works and What Doesn't in Recognizing Governing Systems.*** Jossey-Bass, San Francisco.
- Malcom, Wilf. 1993. ***The Development of an Academic Audit Unit in New Zealand', paper presented to the First Biennial Conference and General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education,*** Montreal.
- Mandel, E. 1976. ***Late Capitalism.*** Verso, London.
- Manley, K. 1994. ***Financial Management for Charities and Voluntary Organizations,*** Institute of Chartered Secretaries and Administrators.
- Maslen, G. 1993. ***Strik stand against more power to sack.*** Time Higher Education Supplement. Jan. 15 : 9
- . 1994. ***Universities hit technical hitch.*** Times Higher Education Supplement. Jan. 14 : 6
- Marceau, J. 1989. ***Australian business sector. Skills, tasks, and technologies.*** In ***Australia's Greatest Asset : Human Resources in the Nineteenth and Twentieth Centuries*** (pp. 220-38) Federation Press, Sydney.
- March, J. G. and Olsen, J. P. 1994. ***"Institutional Perspectives on Governance."*** Unpublished paper, Graduate School of Business, Stanford University.
- Marshall, C. and Marshall, N. 1992. ***Federalism and Public Policy.*** Canberra Australian National University, Canberra.
- Marcus, L.R. and Hollander, T.E. 1981. ***The Capital and the campus--Each in its proper place.*** Policy Studies Journal. pp. 19-32.
- Marcuse, H. 1969. ***"Repressive Tolerance."*** In ***A Critique of Pure Tolerance.*** Beacon Press, Boston.

- Marginson, S. 1989. ***Labor's Economic Objectives in Higher Education : Will They be Achieved?*** Paper presented to a lecture series, Center for the Study of Higher Education, University of Melbourne, November 1989.
- Marginson, S. 1990. ***Privatisation and commercialisation of Australian education.*** Paper presented to the Australian Association for Research in education Annual Conference. Sydney.
- Marginson, S. 1993. ***Education and Public Policy in Australia.*** Cambridge University Press, Melbourne.
- . 1992. ***Winners and losers in post-Dawkins era.*** The Australian Higher Education. September :19
- Marcus, L.R. & Hollander, T.E. 1981. ***The capital and the campus-Each in its proper place.*** Policy Studies Journal. pp. 19-32.
- Martin, N. and Smith, C. 1993. ***Planning for the Future.*** NCVO Publications.
- Massy, W.F. 1990. ***"Productivity in Higher Education: Conclusions from a Preliminary Study."*** Discussion paper. Stanford Institute for Higher Education Research, Stanford University, Stanford, Calif.
- Massy, W.F., and Wilger, A. 1991. ***"Productivity in Post secondary Education, A New Approach."*** Paper presented at the annual research conference of the Association for Public Policy Analysis and Management. Stanford Institute for Higher Education Research, Stanford University, Stanford, Calif..
- Matkin, G. W. 1990. ***Technology Transfer and the University.*** Maxwell Macmillan International, New York.
- Mauch, J.E. and Sabloff, Paola L.W. (Eds.). 1995. ***Reform and Change in Higher Education : International Perspectives.*** Garland, London.
- McMahon, W.W. 1987. ***Expected rates of returns to education.*** In ***Economics of Education : Research and Studies.*** Pergamon Press, New York.
- Meek, V.L. et al. 1991. ***Policy change in higher education : Intended and unintended outcomes.*** Higher Education. 21 : 451-59.
- Meek, V. L. 1992. ***Quality and Relevance of Higher Education in Small States, Paper prepared for World Bank Seminar,*** Brunei.
- Meisenhelder, T. 1983. ***The ideology of professionalism in higher education.*** Journal of Education 165 (3) : 295-307.
- Memorandum on Higher Education in the European Community. 1991. ***Higher education on the eve of the year 2000.*** Education & Training, II-V.

- Metzger, W.P. 1993. ***"The 1940 Statement of Principles on Academic Freedom and Tenure."*** In ***Freedom and Tenure in the Academy***. Duke University Press, Durham, N.C.
- Middlehurst, Robin. 1992. ***Quality : An Organising Principle for Higher Education***. Higher Education Quarterly. 46 (1) : 20-38.
- Middlemas, K. 1986. ***Power, Competition and the State, Vol. 1: Britain in Search of Balance***. Macmillan, Basingstoke.
- Middlemas, K. 1990. ***Power, Competition and the State, Vol. 2: Threats to the Post-War Settlement***. Macmillan, Basingstoke.
- Mills, C. 1951. ***White Collar***. Oxford University Press, New York.
- Miller, H. 1985. ***The local state and teachers***. In ***Education and Social Change***. Croom Helm, Beckenham.
- Miller H. 1993. ***The state of the academic profession***. The Australian Universities' Review. 35 (2) 25-32
- Miller, H 1989. ***Memo to AUT members re: UGC vis. AUT***. Aston University, Birmingham.
- Miller, H. and Wheeler, S. 1989. ***Changing patterns of power in higher education:: A case study***. Paper presented to the ***Ethnography and Educational Reform Conference***, Warwick, September.
- Ministry of Education and Culture. 1991. ***Facts and Figures on the Education and Culture System in Israel***. Ministry of Education and Culture, Jerusalem.
- Minogue, K. 1973. ***The Concept of a University***. University of California Press, Berkeley.
- Mintzberg, H., 1994. ***The Rise and Fall of Strategic Planning***. Prentice-Hall, New York.
- Mitchell, M. and L. Saunders. 1991. ***The Virtual library : an agenda for the 1990s***. Computers in Libraries. 11 (4) : 8-11
- Moodie, G. C. 1983. ***Buffer, coupling and broker : Reflections on 60 years of the UGC***. Higher Education. 12 : 331-347.
- Moodie, G & Acopian, J. 1998. ***New instrumentation in higher education : another axe being ground***. Australian Universities' Review. 31 (1) :60-65.
- Moos, M. and Rourke, F. 1959. ***The Campus and the State***. Johns Hopkins Press, Baltimore.

- Moscow, W. 1971. *The Last of the Big-time Bosses : The Life and Times of Carmine De Sapio and the Rise and Fall of Tammany Hall*. Stein and Day, New York.
- Mucis and Moet. 1993. *Seminar Report on Higher Education into the 21st Century*. Hanoi, Vietnam.
- Murphy, J. 1993. *A degree of waste : the economic benefits of educational expansion*. Oxford Review of Education. 19 (1) :9-31
- Najduchowska, H. 1978. *Higher education and professional careers : Students perception*. In *Graduate Employment and Planning of Higher Education in Poland*. International Institute for Educational Planning, Paris.
- Nakhavith, Thammarath. 1990. *Higher Education in Lao's People's Democratic Republic*. UNESCO, Bangkok.
- Nathan, R.P. 1989. *The role of the states in American Federalism* In *The State of the States*. Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C.
- National Association for Biomedical Research. 1991. *State Laws Concerning the Use of Animals in Research*. 3rd ed. NABR, Washington, D.C.
- National Center for Education Statistics. 1993. *Digest of Education Statistics 1993*. NCES 93-292. U.S. Government Printing Office, Washington, D.C.
- National Center for Post secondary Governance and Finance. 1989. *Quality in the Academy : Proceedings from a National Symposium*. University of Maryland, College Park.
- National Center for Non-profit Boards, Non-profit Governance Series*,. 1990. NCNB (USA)
- National Commission on Responsibilities for Financing Post secondary Education. 1993. *Making College Affordable Again : Final Report*. Government Press, Washington, D.C.
- National Conference of State Legislatures. 1992. *Partisan composition of the state legislatures : 1992 legislative session*. National Conference of State Legislatures. November 6.
- National Office of Overseas Skills Recognition. 1991. *Country Education Profiles : Australia*. Department of Employment, Education and Training, Canberra.
- National Research Council. 1981. *Postdoctoral Appointments and Disappointments*. National Academy Press, Washington.
- National Science Board. 1986. *Science Indicators- 1986*. U.S. Government Printing Office, Washington, D.C.

- National Science Board. 1991. ***Science and Engineering Indicators- 1991***. NSB 91-1. U.S. Government Printing Office, Washington, D.C..
- Naumann, J. and Krais, B. 1991. ***German Federal Republic***. In ***International Higher Education : An Encyclopedia*** (pp.685-707). Garland Publishing. Inc, New York.
- Neave, M 1991. ***Models of Quality Assurance in Europe***, CNAA, London.
- Neave, G. and Rhoades, G. 1987. ***The academic estate in Western Europe***. In ***The Academic Profession : National, Disciplinary, and Institutional Settings***. University of California Press, Berkeley, Calif.
- Neave, G. and Van Vught, F. A. (Eds.) 1991. ***Prometheus Bound : The Changing Relationship between Government and Higher Education in Western Europe***. Pergamon Press, Oxford.
- Nelson, N. 1990. ***Electronic libraries : vision and implementation***. Computers in Libraries. 10 (2) : 6, 8, 10, 12-13
- Nelson, R.R. and Winter, S. G. 1982. ***An Evolutionary Theory of Economic Change***. Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- New Zealand Qualifications Authority. 1992. ***Quality Management Systems for Nationally Registered Qualifications : A Draft Discussion document***, NZQA, Wellington.
- Nichols, R.W. 1993. ***Federal science policies and universities : consequences of success***. Daedulus. 122 (4) : 197-224
- O'Connor, J. 1974. ***The Fiscal Crisis of the State***. Basil Blackwell, Oxford.
- O'Connor, J. 1987. ***The Meaning of Crisis: A Theoretical Introduction***. Basil Blackwell, Oxford.
- O'Connor, J. R. 1993. ***Quality Assurance for Degrees approved by the New Zealand Qualifications Authority, Paper Presented at the First Biennial Conference and General conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education***, Montreal.
- OECD. 1992. ***Reforming the Economies of Central and Eastern Europe***. OECD, Paris.
- Offe, C. 1985. ***Disorganized Capitalism : Contemporary Transformations of Work and Politics***. Polity Press, Cambridge.
- Offe, C. 1976. ***The theory of the capitalist state and the problem of policy formulation***. In ***Stress and contradiction in Modern Capitalism***. Heath, New York.

- Office of Management and Budget, United States Government. 1993. **"Cost Principles for Educational Institutions,"** Circular A-21. Revised editions 1979, 1982, 1991, 1993. Federal Register, Washington, D.C.
- Ogborn, W.F. 1957. ***Cultural lag as theory.*** Sociology and Social Research. 41 (1/2) :167-74.
- Olswang, S.G. 1987. ***Financing financial distress : a case study of the University of Washington.*** Higher Education. 16 (2) : 145-154
- O'Reilly, C. A., III and Flatt, S. 1989. ***"Executive Team demography, Organizational Innovation, and Firm Performance."*** Unpublished paper. Haas School of Business, University of California, Berkeley.
- O'Reilly, C.A. III, Snyder, R.C., and Boothe, J.N. 1993. ***"Executive Team demography and Organizational Change."*** In ***Organizational Change and Researching: Ideas and Insights for Improving Managerial Performance.*** Oxford University Press, New York. pp. 147-175.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). 1987. ***Structural Adjustment and Economic Performance.*** OECD, Paris.
- Pa Personnel Services. 1986. ***Report on Factors Affecting Recruitment and Retention of Non-Dicinal academic Staff.*** University Academic Salary Committee, London
- Palfreyman, D. 1988. ***The Warwick way: A case study of innovation and entrepreneurship within a university context.*** MBA dissertation, University of Aston, Birmingham.
- Palmer, P., and Harrow, J., 1994. ***Re-thinking Charity Trusteeship.*** Institute of Chartered Secretaries and Administrators.
- Park, N. 1991. ***A Study of the Korean faculty employment, promotion, and tenure system.*** Korean Higher Education. 3 (1) : 293-336
- Park, N. 1989. ***Higher Education Trends in Governance and Decision making.*** Paper presented at the Sixth International Meeting of University Administrators, University of Maryland.
- Parsons, T. 1951. ***The Social System*** . Routledge and Kegan Paul, London.
- Parsons, T. and Smelser, N. 1956. ***Economy and society.*** Routledge and Kegan Paul, London.
- Patel, I. G. 1991. ***Higher Education and Economic Development: Keynote Address.*** World Bank Seminar, Kuala Lumpur.
- Patel, K. 1993. ***European framework research budgets.*** Times Higher Education. Supplement, 3 December.

- Paterson, V.D. 1986. *Government Intervention and University Autonomy in Guyana and Tanzania--A third world perspective. In Conference on Higher Education, Governments and Higher Education--the legitimacy of intervention.* Conference on Higher Education, Toronto
- Parton, R. et al. 1993. *Managing Voluntary and Non-profit Enterprises.* Open University, London.
- Patterson, S.C. 1989. *The persistence of state parties.* In *The State of the States.* Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C.
- Pearce, G. et al. 1989. *Aston University Court of Appeal.* London.
- Peddie, R. 1992. 'New Zealand' In *Encyclopedia Of Higher Education.* Pergamon Press, Oxford.
- Pedersen, K. 1991. *University autonomy (a Canadian perspective). Paper presented to the conference of executive Heads: the Association of Commonwealth Universities.* New Delhi, January.
- Perkin, H. 1984. *The historical Perspective.* In *Perspectives in Higher Education* (pp.17-55). University of California Press, Berkeley.
- . 1991. *History of universities.* In *International Higher Education--An Encyclopedia* (pp. 169-204). Garland Publishing Inc., New York.
- Perkins, J.A. & Baird Israel, B. (Eds.) 1972. *Higher Education: From Autonomy to Systems.* International Council for Educational Development, New York.
- PCFC/CNAA. 1990. *The Measurement of Added Value in Higher Education.* Council for National Academic Awards, London.
- Pfeffer, J. and W.L.Moore. 1980. *Average tenure of academic department heads : the effects of paradigm, size, and departmental demography.* Administrative Science Quarterly. 19 :135-151
- Pfeffer, J. and G.R. Salancik. 1974. *Organizational decision making as a political process : the case of a university budget.* Administrative Science Quarterly. 19 : 135-151
- Phillipson, N. (Ed.), 1983. *Universities, Society and the Future: A Conference Held on the 400th Anniversary of the University of Edinburgh.* Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Polin, R. 1983. *Freedom of the mind and university autonomy.* In *The Western University on Trial.* University of California Press, Berkeley, Calif.
- Pollert, A. 1988. *The "flexible" firm : fixation or fact?* Work, Employment, and Society. 2 (3) : 281-316

- Porteous, J. 1990. ***Landscapes of the Mind: Worlds of Sense and Metaphor.*** University of Toronto Press, Toronto.
- Portsmouth Polytechnic 1989 ***Performance Indicators and quality Control in Higher Education.*** Conference held at Institute of Education, University of London.
- Porter, M. 1980. ***Competitive Strategy.*** Free Press, New York.
- Poulantzas, N. 1973. ***Political Power and Social Classes.*** New Left Books, London.
- Pound, W.T. 1989. ***The state legislatures. In The Book of the States 1988-89.*** The Council of State Governments, Denver.
- Prathip M. Komolmas. 1995. ***Privatizeing and globalizing higher education in Thailand.*** APHETI Journal. 2 (1) : 58-63
- Prewitt, K. 1993. ***America's research universities under public scrutiny.*** Daedalus. 122 (4) : 85-100
- Pritchard, R.M.O. 1990. ***The End of Elitism? The Democratization of the West German University System.*** Berg, New York.
- Psacharopoulos, G. 1985. ***Returns to education : a further international update and implications.*** The Journal of Human Resources. 20 (4) : 583-597
- Public Policy Center, SRI International. 1986. ***The Higher Education-Economic Development Connection: Emerging Roles for Public Colleges and Universities in a Changing Economy.*** American Association of State Colleges and Universities, Washington, D.C.
- Pusey, M. 1991. ***Economic Rationalism in Canberra: A National Building State Changes Its Mind.*** Melbourne: Cambridge University Press.
- Ratcliff, James L. 1993 ***'Student outcomes assessment as a means of quality assurance', Paper Presented at the First Biennial Conference and General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education,*** Montreal.
- Rex, J. 1961. ***Key Problems in sociological Theory.*** Rouledge and Kegan Paul, London.
- Ringer, F. 1979. ***Education and Sosiety in Modern Europe.*** Indiana University Press, Bloomington, Ind.
- Robbins. 1963. ***Higher Education: Report of the Committee Appointed by the Prime Minister under the Chairmanship of Lord Robbins*** (Cmnd 2154). HMSO, London.
- Robertson, S. & Woock, R. 1989. ***Reform and reaction in Australian education.*** Urban Education. 24(1) : 3-24.

- Robertson, S. & Woock, R. 1989. *Towards a social analysis of Australian education. Paper presented to the 17th World Congress of Comparative Education*, Montreal, June.
- Rodarmor, W. 1992. *"TKO in sociology."* California Monthly. 103 (1) : 16-19
- Roginson, F.P. 1961 *Effective Study*. Harper and Brothers, New York.
- Rosenthal, A. 1981. *Legislative life: People, Process, and Performance in the States*. Harper and Row, New York.
- . 1989. *The legislative institution*. In *The State of the States*. Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C.
- Rosewarne, S. 1988. *Economic management, the "accord" and gender inequality*. Journal of Australian Political Economy. 23 :61-86
- Rosser, J.M. and J.I. Penrod. 1990. *Computing and libraries : a partnership past due*. Cause/Effect. 13 (2) : 21-24
- Rothblatt, Sheldon and Wittrock, Bjorn (Eds.) 1996. *The European and American University since 1800*. University of Cambridge Press, Cambridge.
- . 1991, March. *A Return to the Democratic Society: Is There and for the Redefinition of equity in higher education in East and Central Europe--Polish experience?* Paper presented at the meeting of the 35th Comparative and International Education Society, Pittsburgh, PA.
- Rothblatt, S. 1993. *Science policy*. Times Higher Education Supplement. Oct. 14 : 14
- Russell, C. 1993. *Academic Freedom*. Routledge, London.
- Sadilak, J. 1990. *The Eastern European challenge : higher education for a new reality*. Educational Record. 29-37
- Sageb, G. N. 1992. 'Pakistan' In *Encyclopedia of Higher Education*. Pergamon Press, Oxford.
- Sakhipov, Eren. et al. 1995. *Problem of Professional Education on the Republic of Kazakstan*. UNESCO, Bangkok.
- Sallinen, Aino, Kontinen, Raimo, and Panhelainen, Mauri. 1993. *'Interactive Model of Self-Evaluation Quality Assessment at the University of Jyvaskyla. A Pilot Study: Paper Presented at IMHE Seminar on Quality Management and Quality Assurance in Higher Education*, Paris.
- Salmi, Jamil 1991 *Perceptions on the Financing of Higher Education*. Education and Employment Division. The World Bank, Washington, D.C.

- Samut, R. 1986. *The management of universities in a period of rapid change: Comparative case studies*. MPhil dissertation, University of Aston, Birmingham.
- Schultz, T.W. 1961. *Investment in human capital*. American Economic Review. 51 : 1-17
- Scott, P. 1984. *The Crisis of the Universities*. Croom Helm, London.
- Scott, P. 1990. *Knowledge and Nation*. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Scottish Education Department. 1990. *Measuring Up: Performance Indicators in Further Education. Report by HMI of Schools*. HMSO, London
- Shattock, M. (Ed.). 1983. *The Structure and Governance of Higher Education*. Leverhulme No.9. Society for Research into Higher Education, Guildford.
- Sheal, P. 1992. *The Staff Development Handbook*. Kogan Page, London.
- Sheer, Lawrence A and Deborah J Teeter (eds.). 1991. *Total Quality Management in Higher Education*. Jossey Bass, San Francisco.
- Sheffield, G. 1990. *A comparative case study of innovation entrepreneurship and the management of change in two West Midland universities*. MBA dissertation, University of Aston, Birmingham.
- Sheldrake, P. & Linke, R. (Eds.) 1979. *Accountability in Higher Education*. Allen and Unwin, Sydney.
- Shils, E. 1991. *Academic freedom*. In *International Higher Education--An Encyclopedia*. (pp. 1-22). Garland Publishing, Inc., New York.
- Shinn, C.H. 1986. *Paying the Piper: The Development of the University Grants Committee 1919-46*. Falmer Press, Lewas.
- Shuka, Sureshchandra 1991 'India' in Altbach, Philip G (ed), *Higher Education: An Encyclopedia*, Garland Publishing, New York.
- Silberberg, R. 1987. *The Studies for the First Degree in the Higher Education System*. CHE, PGC (Hebrew), Jerusalem.
- Simon, B. 1991. *Education and the Social Order*. Lawrence and Wishart, London.
- Singh, Jashir Sarjit. 1991. 'Malaysia' in Altbach, Philip G (ed.), *International Higher Education: An Encyclopedia*. Garland Publishing, New York.
- Sizer, J. 1990. 'Funding Councils and Performance Indicators in Quality Assessment in the United Kingdom' In *Peer Review and Performance Indicators*, Lemme Utrecht.
- Skidelsky, R. 1983. *John Maynard Keynes*, Vol. 1. Macmillan, London.

- . 1990. *John Maynard Keynes*, Vol. 2. Macmillan, London.
- Sloan, De Villo. 1994. '*Total quality management in the culture of higher education*'. *The Review of Higher Education*. 17 (4) : 447-464
- Slaughter, S. 1985. *The pedagogy of profit*. *Higher Education*. 14 : 217-222
- Smart, D. 1989. *The Dawkins 'reconstruction' of higher education in Australia. Paper presented to the American Education Research Association Annual Meeting, San Francisco, Calif., March.*
- Smart, T., P. Engardo and G. Smith. 1993. *GT's brave new world*. *Business Week*. 8 :64-70
- Smelser, N.J. 1993. *The Politics of ambivalence :diversity in the research universities*. *Daedalus*. 122 (4) :37-54
- Smyth, J. 1989. *A Critical pedagogy of classroom practice*. *Journal of Curriculum Studies*. 21 (6) : 483-502
- . 1991. *Theories of the state and recent policy reforms in higher education in Australia. Discourse*. *The Australian Journal of Educational Studies*. 11 (2) : 48-69
- Smith, B. and others. 1988. *Proposals for change in Australian education : a radical critique. Discourse*. *The Australian Journal of Educational Studies*. 9(10) : 1-38
- Smith, C. and Willmott, H. 1991. *The new middle class and the labour process*. In *White Collar Work: The Non-manual Labour Process*. Macmillan, Basingftoke.
- Smith, D. 1990. *Capitalist Democracy on Trial: The Transatlantic Debate from Tocqueville to the Present*. Routledge, London.
- Smithers, A. and Robinson, P. 1991. *Beyond compulsory schooling. A Numerical Picture*. the Council for Industry and Education.
- Smithers, A. and Robinson, P. 1989. *Increasing Participation in Higher Education*. Bp Educational Service.
- Snodgrass, Donald, R. 1991. '*Indonesia*' In *International Higher jEducation: An Encyclopedia*. Garland Publishing, New York.
- . 1987. *The quality of education*. In *Economics of Education: Research and Studies*. Pergamon Press, New York.
- Solomon, L.C. 1980. *New findings on the links between college education and work*. *Higher Education*. 10 :615-648

- Sorauf, F.J. 1988. *Money in American Politics*. Scott, Foresman/Little, Brown, Glenview, Ill.
- Stanner, R. 1963. *The Legal Basis of Education in Israel*. Ministry of Education and Culture, Jerusalem.
- Steeple, Douglas W. (Ed.). 1990. *Managing Change in Higher Education*. Jossey-Bass, San Francisco
- Stewart, W.A.C. 1989. *Higher Education in Postwar Britain*. Macmillan, Basingstoke.
- Stigler, S. 1993. "Competition and the research universities." *Daedalus*. 122 (4) : 157-196
- Storey, J. and Sissons, K. 1993. *Managing Human Resources and Industrial Relations*. Open University Press, Buckingham.
- Stretton, H. 1989. *Life after Dawkins : teaching and research with diminishing resources*. Australian Universities' Review. 32 (2) : 9-14
- Su, Jin-Li. 1993. 'Specialized Accreditation in Taiwan: Issues and Perspectives', paper presented at the First biennial conference and General conference of the International Network of Quality Assurance agencies in Higher Education, Montreal.
- Sweet, R. 1987. Australian trends in job skill requirements: a critique of the current orthodoxy. In G. Burke & R. Rumberge (Eds.), *The Future Impact of Technology on Work and Education* (pp. 96-117). Falmer Press, Lewis.
- Szebenyi, P. 1992. *Change in the system of public education-East Central Europe*. Comparative Education. 28 (20) : 9-31
- Tapper, T. and Salter, B. 1992. *Oxford, Cambridge and the Changing Idea of the University: The Challenge to Donnish Domination*. Open University Press, Buckingham.
- Teacher, D.C.B. 1990. *Trans-binary amalgamations in Australia : a college perspective*. Higher Education Review. 23 (1) : 40-52
- Teichler, Ulrich and Winkler, Helmut. 1991. 'Performance of Higher Education: Measurement for Improvement-Evaluation of Outcomes', Paper Presented to World Bank Higher Education Seminar, Kuala Lumpur.
- Teichler, U. 1988. *Changing Patterns of the Higher Education System: The Experience of Three Decades*. Jessica Kingsley Publishers, London.
- Thomas, C.S. & Hrebienar, R.J. 1990. *Interest Groups in the states*. In *Politics in the American States: A comparative Analysis* .5th ed.. Scott, Foresman/Little, Brown Higher Education, Glenview, Ill.

- Thomas, K. 1990. *Gender and Subject*. Open University Press, Buckingham.
- Thompson, D. 1983. *The Nature of Work*. Macmillan, London.
- Thompson, E.P. (ed.). 1970. *Warwick University Ltd: Industr, Management and the Universities*. Penguin, Harmondworth.
- Thompson, E.P. 1993. *Customs in common*. Routledge and Kegan Paul, London.
- Thompson, G.I. 1984. *Rolling back the state? Economic intervention 1975-82*. In *State and Society in Contemporary Britain*. Polity Press, Cambridge.
- Thune, Christian. 1994. 'Setting up the Danish Centre' In *International Developments in Assuring Quality in Higher Education*. Falmer, London.
- Thurow, L.C. 1972. *Education and economic equality*. Public Interest. 28 : 66-81
- Tight, M. 1985. *Academic freedom re-examined*. Higher Education Review. 18 : 7-23
- Toro, T. 1991. *A university in the former East Germany struggles to sweep away the influences of its communist past*. The Chronicle of Higher Education. pp. A37-A38.
- Touche Ross. 1992. *A Happy Marriage*. Deloitte Touche Tohmatsu International, London.
- Toyne, P. 1991. *Appropriate Structures for Higher Education Institutions. Paper presented to International Seminar on Management in Universities*. British Council, Brighton, July.
- Trow, M. 1983. *Defining the issues in university-government relations*. Studies in Higher Education. 8 (2) : 115-128
- . 1993. *The business of learning*. The Times Higher. Oct. 8 : 20-21
- . 1993. "Managerialism and the Academic Profession: The Case of England." Working paper 93-15. Institute of Governmental studies, University of California, Berkeley.
- Trow, M.A. 1989. *American higher education: Past, present, and future*. In *ASHE Readr on the History of Higher Education* (pp. 616-26). Ginn Press, Boston.
- Trow, M.A. 1970. *Reflections on the transition from mass to universal higher education*. Daedalus, 9 :1-42.
- . 1974. *Problems in the transition from elits to mass higher education*. In *Policies for Higher Education*, pp. 51-101. General report of the conference on the future of post-secondary education. OECD, Paris.

- Tsim, T. L. 1992. *The Universities of Hong Kong*. In *Commonwealth Universities Yearbook 1992*. The Association of Commonwealth Universities, London.
- UNESCO. 1995. *Country Paper: Indian*. First UNESCO PROAP Regional Conference on Higher Education. UNESCO, Bangkok.
- UNESCO. 1990. *Statistical Year Book*. UNESCO, Paris.
- University of California at Los Angeles. 1991. *Transforming Administration at UCLA*. Office of the Chancellor, University of California, Los Angeles.
- University of California. 1993. *Office of the President, Improved Management Initiatives. Developing the UC Workforce for the 21st Century*. Office of the President, University of California, Oakland.
- University of California. 1994. *Office of the President, Improved Management Initiatives. Empowerment With Accountability*. Office of the President, University of California, Oakland.
- University of California, Office of the President. 1991. *Report of the Universitywide Task Force on Faculty Rewards*. Office of the President, University of California, Oakland.
- University of California, Office of the President. 1994. *Improved Management Initiatives. A New Balance- From Transactional Control to Accountability for Results*. Oakland: Office of the President, University of California.
- University of California, Office of the President. 1994. *Improved Management Initiatives. Report of the Workgroup on Capital Programs*. Office of the President, University of California, Oakland.
- University of California, Office of the President. 1991. *Sustaining Excellence in the 21st Century: A Vision and Strategies for the University of California's Administration*. Report by the New Campus Administrative Support and Ancillary Services Planning Group. Office of the President, University of California, Oakland.
- University Grants Committee 1988. *Report of the Visiting Party to Aston University Council*. UGC, London.
- Van Alstyne, W.W (ed.). 1993. *Freedom and Tenure in the Academy*. Duke University Press, Durham, N.C.
- Van de Graaf, J.H.; Clark, B.R.; Furth, D.; Goldschmidt, D. & Wheeler, D.F. 1978. *Academic Power: Patterns of Authority in Seven National Systems of Higher Education*. Praeger Publishers, New York.

- Van Horn, C. 1989. *The quite revolution*. In *The State of the States*. Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C.
- Van Vught, F.A. (Ed.). 1989. *Governmental Strategies and Innovations in Higher Education*. Kingsley Publishers, London.
- Van Vught, Frans A 1991. '*Higher Education Quality Assessment in Europe: the Next Step*', keynote address to the 39th bi-annual conference of the Standing Conference of Rectors, Presidents and Vice-Chancellors of the European Universities. Utrecht, 17-18 October.
- Van Vught, F A and Westerheijden, D. F. 1992. *Quality Management and Quality Assurance in European Higher Education: Methods and Mechanisms*, Center for Higher Education Policy Studies, University of Twente, Enschede.
- Van Vught, Frans A 1994 '*Western Europe and North America*' In *International Developments in Assuring Quality in Higher Education*. Falmer, London.
- VonKopp, B. 1992. *The Eastern European revolution and education in Czechoslovakia*. Comparative Education Review. :101-13.
- Wakeford, F. and Wakeford, J. 1974. *Universities and the study of elites*. In *Elites and Power in British Society*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Waldegrave Report. 1993. *Realising Our Potential: A Strategy for Science, Engineering and Technology*. Cmnd. 2250. HMSO, London.
- Walford, G. 1987. *Restructuring Universities: Politics and Power in the Management of Change*. Croom Helm, Beckenham.
- Walker, D. E. 1979. *The Effective Administrator: 1979, A Practical Approach to Problem Solving. Decision Making, and Campus Leadership*. Jossey-Bass, San Francisco.
- Wallerstein, I. 1974. *The Modern World-system I*. Academic Press, New York.
- Wang, Zonglie and Li, Jianmin. 1993. '*Academic Degrees Accreditation and Evaluation in China*', paper presented at the First Biennial Conference and General Conference of the International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education, Montreal.
- Warren Piper, David 1993 *Quality Management in Universities*, Australian Government Publishing service, Canberra.
- Watley, D.J. 1968. *Career progress of merit scholars*. National Merit Scholarship Corporation Research Report. 4 (1)
- Watson, C. W. 1992. '*Indonesia*' In *The Encyclopedia of Higher Education*. Pergamon Press, Oxford.

- Watson, K. 1989. *The changing pattern of higher education in England and Wales-The end of an era?* International Review of Education. 35 : 283-304
- Weathersby, G. B. 1970. *F. E. PPBS in Higher Education Planning and Management*. Ford Foundation Program for Research in University Administration, University of California, Berkeley. Report P-16.
- Weber, M. 1947. *The Theory of Social and Economic Organizations*. Free Press, New York.
- Weber, M. 1948. *Science as a vocation*. In *From Max Weber: essays In Sociology*. Routledge and Kegan Paul, London.
- Weber, M 1978. *Economy and Society*, 2 vols. Berkeley, CA: University of California Press.
- West, F. 1990, September 12. AVCC head refreshed with worldly view. *Higher Education*. The Australian, p.9.
- Wheeler, S. and Birtle, J. 1993. *A Handbook for Personal Tutors*. Buckingham: Open University Press.
- Wheelwright, E. (1978). The higher learning in Australia. In E. Whellwright (Ed.), *Capitalism, Socialism or Barbarism: Essays in Contemporary Political Economy*. Sydney: Australia New Zealand Book Company, pp. 87-93.
- Williams, G. 1992. *Changing Patterns of Finance in Higher Education*. Buckingham: Open University Press/SRHE.
- Willams, G. 1984. The economic approach. In B.R. Clark (Ed.), *Perspectives on Higher education* (pp. 79-105). Berkeley and los Angeles: University of California Press.
- Williams, B. (Chairman) 1979. *Education, Training, and Employment. Canberra: Australian*. Government Printing Service.
- Williams, H., and Webb, A., 1992. Outcome Funding, The Rensselaer Institute.
- Williams, P.R. 1991 *The CVCP Academic Audit Unit* , Birmingham.
- Williams, R. 1979. *Politics and Letters: Interviews with New Left Review*. London: Verso.
- Williams, R. 1985. *Towards 2000*. Harmondsworth: Penguin.
- Williamson, O.E. 1985. *The Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets Relational Contracting*. New York: Free Press.

- Wijitr Pakdiratn. 1995. ***It Internetworking : a superhighway for the properous and equitable private higher education in Thailand.*** APHETI Journal. 21 (1) : 64-70
- Williamson, O.E. 1975. ***Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications.*** New York: Free Press.
- Wilson, T. 1991. ***The Proletarianisation of academic labour.*** Industrial Relations Journal. 22 (4) : 250-262
- Wirt, F. & Gove, S.K. 1990. Education. In V Gray, H. Jacob & R.B. Albritton, (Eds.), ***Politics in the American States: A Comparative Analysis*** (5th ed.). Glenview, IL: Scott. Foresman/Little, Brown Higher Education.
- Wise, A. 1979. ***Legislated Learning: The Bureaucratization of the American Classroom.*** Berkeley: University of Californiz Press.
- Wnuk-Lipinska, E. 1985. ***Dilemmas of the educational system in Poland.*** Unpublished paper. Warsaw, Poland.
- Wolotkiewiez, Rita J. 1978. ***College Administrator's Handbook.*** Boston: Allyn and Bacon.
- Woodhouse, David 1996. 'Planning on external quality assurance system', ***Campus Review***, 29 February - 6 March.
- Woods, D. 1983. ***Sociology and the School.*** London: Routledge and Kegan Paul.
- Woods,P. 1980. ***Teachers' Strategies: Explorations in the Sociology of the School.*** London: Croom Helm.
- Wolf, E.R. 1996. Kinship, friendship, and patron-client relations in complex societies. In M. Banton (Ed.), ***The Social Anthropology of Complex Societes.*** A.S.A. Monographs No. 4. London: Tavistock Publications.
- World Bank. 1991. Hungary: ***The Transition ta a Market Economy, Critical Human Resources Issues.*** Washington, D.C.
- Yale installa dean as its 22nd president.*** 1993. New York Times. Oct. 3 : 16
- Yamada, M.M. "Joint Big Decision Committees and University Governance." In R. Birnbaum (ed.), ***Faculty in Governance: The Role of Senates and Joint Committees in Academic Decision Making.*** New Directions for Higher Education, no. 75, San Francisco: Jossey-Bass, 1991.
- Yeatman, A. 1990. ***Bureaucrats, Technocrats, Femocrats: Essays on the Contemporary Australian State.*** Sydney: Allen and Unwin.

- . 1988. *The Green paper on higher education : remarks concerning its implications for participation, access, and equity for women as staff and students*. Australian Universities' Review. 31 (1) : 34-41
- Zetlin, D. 1992, September 12-13. Turmoil masks underlying pressures. *The Weekend Australian*, p. 36.
- Zhu, Weihua. 1995. *China's Higher Education Strides Towards the Twenty-First Century*. Bangkok: UNESCO.
- Zumeta, 1985. W. Extending the Educational Ladder. Lexington, Mass.: Heath.
- Zusman, A. 1986. *Legislature and university conflict : the case of California*. Review of Higher Education. 397-418

การสัมมนาประชาพิจารณ์

รายการสัมมนาประชาพิจารณ์ที่คณะศึกษานิเทศฯ ได้ดำเนินการ และปรากฏอยู่ในเล่มที่สองของรายงานนี้มีดังนี้ :

1. การสัมมนาประชาพิจารณ์ เรื่อง วิกฤตอุดมศึกษาไทยและทางออก : เอกภาพในเชิงนโยบายและการกระจายโอกาส จัดโดยคณะผู้วิจัยโดยการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ โรงแรมมารวยการ์เดน กรุงเทพฯ วันที่ 26-27 พฤศจิกายน 2539

2. การสัมมนาประชาพิจารณ์ เรื่อง วิกฤตอุดมศึกษาไทยกับการพัฒนาท้องถิ่น จัดโดยคณะผู้วิจัยโดยการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ณ โรงแรมปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 2-3 ธันวาคม 2539

3. การสัมมนาประชาพิจารณ์ เรื่อง วิกฤตอุดมศึกษาไทยและทางออก : การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย จัดโดยคณะผู้วิจัยโดยการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี วันที่ 6-7 ธันวาคม 2539

4. การสัมมนาประชาพิจารณ์ เรื่อง วิกฤตอุดมศึกษาไทยในการแข่งขันกับนานาชาติ จัดโดยคณะผู้วิจัยโดยการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ณ โรงแรมเจบี จังหวัดสงขลา วันที่ 20-21 ธันวาคม 2539

รายการภาคผนวกในเล่มที่ 3

รายการตารางภาคผนวกบทที่ 1

- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-1 Definition of scientific areas in mathematics, engineering chemistry and physics based on ISI's Subject Category assignment
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-2 Countries ranked by their publication count in all fields Combined (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-3 Countries ranked by their publication count in Mathematics (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-4 Countries ranked by their publication count in Materials Sciences (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-5 Countries ranked by their publication count in Electronic Engineering (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-6 Countries ranked by their publication count in Nuclear Sciences (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-7 Countries ranked by their publication count in Mechanical, Civil & Other Engineering (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-8 Countries ranked by their publication count in Inorganic Chemistry & Engineering (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-9 Countries ranked by their publication count in Analytical Chemistry (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-10 Countries ranked by their publication count in physical Chemistry (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-11 Countries ranked by their publication count in Organic Chemistry (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-12 Countries ranked by their publication count in Applied physics (1989-1993)

รายการตารางภาคผนวกบทที่ 1 (ต่อ)

- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-13 Countries ranked by their publication count in Solid State Physics (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-14 Countries ranked by their publication count in Geosciences (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-15 Countries ranked by their publication count in Other Physics (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-16 Definition of scientific areas in the life sciences based on ISI's Subject Category assignment
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-17 Countries ranked by their publication count in Ecology (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-18 Countries ranked by their publication count in Food Science & Agriculture (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-19 Countries ranked by their publication count in Biotechnology (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-20 Countries ranked by their publication count in Microbiology (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-21 Countries ranked by their publication count in General Biology (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-22 Countries ranked by their publication count in Pharmacology & Pharmacy (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-23 Countries ranked by their publication count in Public Health (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-24 Countries ranked by their publication count in Pathology (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-25 Countries ranked by their publication count in Neurosciences (1989-1993)

รายการตารางภาคผนวกบทที่ 1 (ต่อ)

- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-26 Countries ranked by their publication count in Reproduction Medicine & Geriatrics (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-27 Countries ranked by their publication count in General Medicine (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-28 Countries ranked by their publication count in Internal Medicine (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-29 Countries ranked by their publication count in Research Medicine (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.3-30 Countries ranked by their publication count in Immunology (1989-1993)
- ตารางภาคผนวกที่ 1.1.3.4 Human development index

รายการตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3

- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.1-1 จำนวนนิสิตทั้งหมดระดับปริญญาตรี จำแนกตามประเภทของสังกัดในช่วงแผนฯ 6 และแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.1-2 จำนวนนิสิตใหม่ระดับปริญญาตรี จำแนกตามประเภทของสังกัดในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.1-3 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามประเภทของสังกัดในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.2-1 จำนวนนิสิตทั้งหมดระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.2-2 จำนวนนิสิตใหม่ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.2-3 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.3-1 จำนวนนิสิตใหม่ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทไม่จำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.3-2 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทไม่จำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7

รายการตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.4-1 จำนวนนิสิตใหม่ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.4-2 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.5-1 จำนวนนิสิตทั้งหมดระดับปริญญาโท สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.5-2 จำนวนนิสิตใหม่ระดับปริญญาโท สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.5-3 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.6-1 จำนวนนิสิตทั้งหมดระดับปริญญาเอก สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.6-2 จำนวนนิสิตใหม่ระดับปริญญาเอก สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7

รายการตารางและแผนภาพภาคผนวกบทที่ 3 (ต่อ)

- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.6-3 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประเภทจำกัดรับ จำแนกตามสาขา ISCED ในช่วงแผนฯ 6 และต้นแผนฯ 7
- ตารางภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1 ร้อยละของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2530-2532, 2534 และ 2536 จำแนกตามภาวะทางานทำ ประเภทของงาน และสาขา ISCED
- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.1 ร้อยละของบัณฑิตสาขาศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู และสาขามนุษยศาสตร์ ศาสนา และเทววิทยา จำแนกประเภทของงาน
- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.2 ร้อยละของบัณฑิตสาขาวิจิตรศิลป์และประยุกต์-ศิลป์และสาขานิติศาสตร์ จำแนกตามประเภทงาน
- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.3 ร้อยละของบัณฑิตสาขาสังคมพฤติกรรมศาสตร์ และสาขาบริหารธุรกิจ จำแนกตามประเภทงาน
- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.4 ร้อยละของบัณฑิตสาขาสื่อสารมวลชนและเอกสาร และสาขาคหกรรมศาสตร์
- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.5 ร้อยละของบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และสาขาคณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ จำแนกตามประเภทงาน
- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.6 ร้อยละของบัณฑิตสาขาแพทยศาสตร์ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย จำแนกตามประเภทงาน
- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.7 ร้อยละของบัณฑิตสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง จำแนกตามประเภทงาน

รายการตารางและแผนภาพภาคผนวกบทที่ 3 (ต่อ)

- แผนภาพภาคผนวกที่ 3.2.3.7-1.8 ร้อยละของบัณฑิตสาขาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ และการประมง และสาขาวิชาอื่น ๆ จำแนกตามประเภทของงาน
- ตารางภาคผนวกที่ 3.2.3.7-2 ร้อยละของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2530-2532, 2534 และ 2536 จำแนกตามภาวะหางานทำ ประเภทของงาน และสถาบันที่สังกัด

รายการตารางและแผนภาพภาคผนวกบทที่ 4

- ภาคผนวกที่ 4.2.1.6 อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงาน
 ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- ตารางภาคผนวกที่ 4.2.2.8-1 ร้อยละของคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด ของการสอบ
 คัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา 2534 จำแนกตามสาขาวิชาและ
 สถาบัน
- ตารางภาคผนวกที่ 4.2.2.8-2 ร้อยละของคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด ของการสอบ
 คัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา 2535 จำแนกตามสาขาวิชาและ
 สถาบัน
- ตารางภาคผนวกที่ 4.2.2.8-3 ร้อยละของคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด ของการสอบ
 คัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา 2536 จำแนกตามสาขาวิชาและ
 สถาบัน
- ตารางภาคผนวกที่ 4.2.2.8-4 ร้อยละของคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด ของการสอบ
 คัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา 2537 จำแนกตามสาขาวิชาและ
 สถาบัน
- ตารางภาคผนวกที่ 4.2.2.8-5 ร้อยละของคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด ของการสอบ
 คัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
 ปีการศึกษา 2538 จำแนกตามสาขาวิชาและ
 สถาบัน
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-6 คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของการสอบคัดเลือกบุคคล
 เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย
 สาขาแพทยศาสตร์ ปีการศึกษา 2534-2538
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-7 คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของการสอบคัดเลือกบุคคล
 เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย
 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีการศึกษา 2534-
 2538

รายการตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-8 คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย สาขาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2534-2538
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-9 คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย สาขาเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยีปีการศึกษา 2534-2538
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-10 คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย สาขามนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และสื่อมวลชน ปีการศึกษา 2534-2538
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-11 คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย สาขาการบริหารและธุรกิจ ปีการศึกษา 2534-2538
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-12 คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย สาขาวิจิตรศิลป์ นิติศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ปีการศึกษา 2534-2538
- ตารางและแผนภาพภาคผนวกที่ 4.2.2.8-13 ค่าสถิติเบื้องต้นของคะแนนรายวิชาในการสอบคัดเลือก ประจำปีการศึกษา 2538

รายการตารางภาคผนวกที่ 8

- ตารางภาคผนวกที่ 8.2.1 ตารางสรุปโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศจำแนกตามสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประเทศองค์กรระหว่างประเทศและประเภทความร่วมมือ (M = memorandum ,A = Agreement , C = Cooperation)